

POŠTNINA PLAČANA PRI POŠTI 61102 LJUBLJANA

Planinski vestnik

3

glasilo Planinske zveze Slovenije

marec 1993

Planinski vestnik

glasilo Planinske zveze Slovenije

marec 1993

3

letnik XCIII izhaja od leta 1895

vsebina

	Gore brez ideologij in nazorov	97
Marjan Raztresen	Drugo stoletje	99
	Slovenija ni predmestje velemesta	103
Marko Jarc	Alpinizem, povezan z znanostjo	105
	Pravila Slovenskega planinskega društva	107
Janez Zupan	Planinski zanesenjak Fran Kocbek	109
Miha Kajzelj	Še ena resnica o Anapurni	111
Mirko Kunšič	Vzpon po 92 letih	113
Peter Skvarča	Trojica v ledeni puščavi	114
Naško Križnar	Kozmična gora	119
Igor Maher	Himalaja do kolen v smeteh	123
Miranda Ortar	Nos v srcu	124
Katja Banovec	Spomin na neke daljne gore	128
	Odmevi	130
	Iz planinske literature	134
	Društvene novice	138

Slika na naslovni strani: **Tabor 2 na sedlu Anapurne 5900 metrov visoko** Foto: Miha Kajzelj

Planinski vestnik izdaja Planinska zveza Slovenije, 61000 Ljubljana, Dvořakova ulica 9, p.p. 215. Revija izhaja vsak mesec. Ureja uredniški odbor: Marjan Raztresen (glavni in odgovorni urednik), Janez Bizjak, Sonja Dolinšek, Mitja Košir, Edo Kozorog, Silvo Kristan, France Malešič, Dragica Manfreda, Marlen Premšak, Tone Štrojin, Tone Škarja in Franček Vogelink. Predsednik založniško-izdajateljskega sveta Tomaž Banovec. Prispevke pošiljajte na naslov Planinske zveze Slovenije. Rokopisov in slik ne vračamo. Tekoči račun pri SDK 50101-678-47046. Naročnina za prvo trimesečje leta 1993 znaša 500 SIT, posamezna številka stane 170 SIT. Letna naročnina za tujino znaša 30 ameriških dolarjev. Reklamacije upoštevamo dva meseca po izidu številke. Ob spremembi naslova vselej navedite tudi stari naslov, in sicer s tiskanimi črkami. Upoštevamo samo pisne odpovedi do 1. decembra za prihodnje leto. Tisk Tiskarna »Jože Moškrič« v Ljubljani.

Glasilo spada med proizvode informativnega značaja iz 13. točke tarifne številke 3 Zakona o prometnem davku (Ur. list RS, št. 4/92) in mnenja Ministrstva za informiranje Republike Slovenije, št. 23/117-92 z dne 24. 2. 1992, za katere se plačuje davek od prometa proizvodov po stopnji 5%.

SLAVNOSTNA AKADEMIJA OB 100-LETNICI SLOVENSKE PLANINSKE ORGANIZACIJE

GORE BREZ IDEOLOGIJ IN NAZOROV

Prvo stoletje je za nami, začenja se drugo stoletje delovanja slovenske planinske organizacije. V nedeljo, 28. februarja letos, je bila v prepolni največji, Gallusovi dvorani Cankarjevega doma v Ljubljani osrednja proslava ob stoletnici Slovenskega planinskega društva - Planinske zveze Slovenije; če bi bila dvorana še nekajkrat večja, bi bila prav tako do zadnjega sedeža zasedena. Številni planinci iz Slovenije so se tako morali zadovoljiti s spremljanjem sporeda pred televizijskim zaslonom, ker za vse ni bilo dovolj vstopnic.

Ta večer je pod skrbnim režijskim vodstvom **Aleša Jana** v izbranem sporedu, ki sta ga vodila **Nataša Barbara Gračner** in **Aleš Valič**, v osrednjem slovenskem kulturnem hramu zvenela planinska pesem in slišati je bilo pretehtano planinsko besedo: nič preveč vzvišenega ni bilo v vsem tem, vse je bilo odmerjeno s pravo mero. Niti med gosti v dvorani ni bilo ljudi, ki bi prišli le zaradi vpljivosti: slovenski obrambni minister **Janez Janša**, na primer, je bil včasih aktiven alpinist in še zdaj pogosto spleza kakšno smer, slovenski nadškof in metropolit dr. **Alojzij Šuštar** je velik prijatelj slovenske planinske organizacije, spremlja njeno delo in občasno gre v gore, da ne govorimo o predsedniku Republike Slovenije **Milanu Kučanu**, ki si predvsem s planin-

skimi pohodi ohranja kondicijo za opravljanje naporne državniške službe.

Ton celotni prireditvi sta dala predvsem oba govornika, predsednik Planinske zveze Slovenije **Andrej Brvar** in predsednik Republike Slovenije **Milan Kučan**.

GOVOR ANDREJA BRVARJA

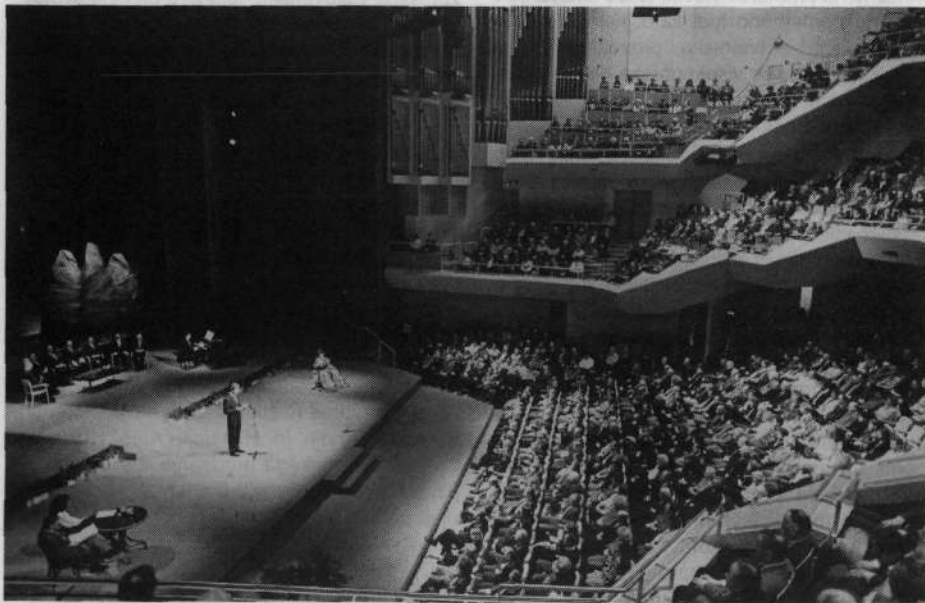
Predsednik PZS Andrej Brvar je imel takle govor:

Spoštovane planinke in planinci, dragi gostje!

Gore človeka bogate s tem, da ga prisilijo, naj pokaže svoje najboljše moči. Moč, klenost in trmo so izpričali tisti ljubitelji gora, ki so pred stotimi leti v Ljubljani ustanovili Slovensko planinsko društvo.

Prizadevanja za ustanovitev planinske organizacije so tekla od sredine prejšnjega stoletja naprej. Triglavski prijatelji, **Fran Kadičnik**, iniciativni odbor so kopali temelje, na katerih so Piparji na Stolu pričeli graditi slovensko planinsko organizacijo. Če so mlade izobražence tudi pri nas navdihovali Rousseaujevi klici nazaj k naravi, pa je šele zavedanje o narodni ogroženosti prelilo kapljo čez rob in trdno zasidralo napore nekaj poskusom, da bi v deželi Kranjski dobili svoje planinsko društvo. Tako so 27. februarja 1893 v restavraciji hotela Malič, na mestu današnje Name, ustanovili Slovensko planinsko društvo.

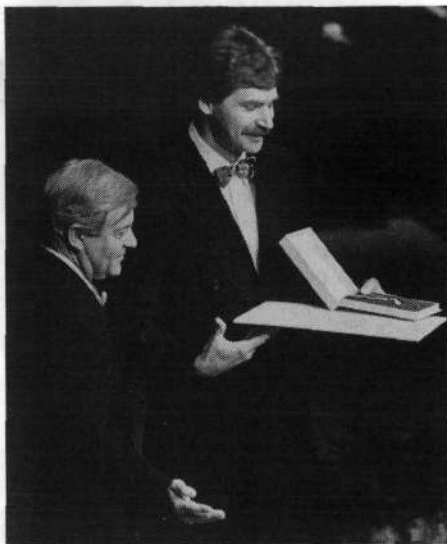
Do zadnjega kotička polna največja, Gallusova dvorana Cankarjevega doma v Ljubljani 28. februarja letos

Na otvoritvi koče na Kredarici konec prejšnjega stoletja je prvi predsednik slovenskega planinskega društva **Fran Orožen** slikovito orisal takratno situacijo: »V vrsto slavnih slovenskih društev - Družbe sv. Mohorja, Slovenske matice, Glasbene matice, Dramatičnega društva in Družbe sv. Cirila in Metoda - se postavlja tudi Slovensko planinsko društvo. Ta društva so kot dišeče vijolice svoj vonj mirno in tiho širila narodno prosveto. Slovenskemu planinskemu društvu pripada zasluga, da je izdatno razširilo kulturni delokrog, s tem da je boj za priznanje po samostojni narodni prosveti raztegnilo iz doline in zbornic, uradov ter šol v zračne višine naših gora.«

Razumljivo je, da se je bilo potrebno v začetnem obdobju dokazati predvsem na materialnem področju. Gradili so koče, pota, mostove in kapelice. Z izjemo redkih zastojev se je slovenska planinska organizacija nenehno materialno krepila in bogatila. Največje opustošenje smo doživeli med drugo svetovno vojno. Od 69 je bilo za silo uporabnih le še 20 planinskih koč. Danes, polovico stoletja kasneje, 180 planinskih društev, združenih v Planinsko zvezo Slovenije, razpolaga s 160 planinskimi kočami in bivaki, vzdržuje 7000 km planinskih poti, vzgaja in izobražuje mladinske, planinske in gorske vodnike. V njenih vrstah deluje učinkovita in moderno opremljena gorska reševalna služba. Pohvalimo se s prvo izdajo turističnega vodnika pri nas 1894. leta in s kopico izdaj planinskih knjig, vodnikov, zemljevidov in najstarejšo še živo slovensko revijo - Planinskim vestnikom. S temi dejanji obvladujemo gorski prostor, kar je bila srčna želja naših prednikov. To počnemo pretežno na amaterski način. Naše delovanje v gorah je pomembno tudi zato, ker na najbolj cenen način ekonomsko preverjamo neko lokacijo. Skoraj vse visokogorske centre v Sloveniji so najprej odkrili planinci, potem pa smo prepustili mesto hotelom in izletnikom.

Organizaciji so vedno dajali pečat ljudje, ki so razvijali planinsko misel in idejo, širili obzorja, premikali zakoreninjene meje možnega, tvegali v svojih odločitvah in dejanjih. Ker so znali preliti duha, energijo in voljo v dejanja, ki so krepila in širila organizacijo, so pustili v njej trajne neizbrisne sledi svoje biti. Poimensko naštevane drznih in zaslužnih mož zna biti krivično dejanje do tistih, ki niso omenjeni, pa jim pritičejo prav takšne lastnosti. Vendar pa je to kljub vsemu manjša škoda kot ne omenjati nikogar. Zato se bomo ob častitljivem jubileju spominjali slavnih mož planinske zgodovine **Jakoba Aljaža, Franceta Avčina, Joža Čopa, dr. Johannesesa Frischaufa, Frana Kadičnika, Frana Kocbeka, Evgena Lovšina, Janka Mlakarja, Tineta Orla, bratov Tominšek, Josipa Pretnarja in Henrika Tume.**

Najvišje odlikovanje Republike Slovenije je iz rok predsednika države Milana Kučana prejel predsednik PZS Andrej Brvar

Vsi ti in še mnogo drugih, ki pogosto planinstvu posvečajo vse življenje, so potegnili za seboj množice. V prvem letu so pritegnili 225 prebivalcev, lani je bilo nekaj manj kot 95.000 članov planinskih društev. Tako se je slovensko planinsko društvo v stotih letih po zaslugi mnogih srčnih mož razvilo v množično ljudsko organizacijo.

Poleg materialne bogatitve v organizaciji ves čas poteka gradnja gornjskih dejanj. Tu smo stopili v tekmo z drugimi narodi, tu je planinstvo še najbližje športu. Gornjska dejanja, ki so zapisana v slovenski, nekatera pa celo svetovni planinski zgodovini, segajo že daleč pred ustanovitev Slovenskega planinskega društva. Medvojna generacija je v alpinističnem pogledu rešila večino domačih plezalnih problemov. Bili so privrženci rekla Kjer je volja, tam je pot. Za marsikoga je bilo dokazovanje tega tudi usodno in pogubno, kot na primer za vodilnega ideologa takratne mlade alpinistične generacije **dr. Klementa Juga**. Zato pa so ti mladi plezalci tudi prevetrili planinsko organizacijo. Z odpiranjem novih področij udejstvovanja v gorah so organizacijo vsebinsko obogatili in jo iztrgali iz hotelsko gostinske usmeritve, kot so Skalaši radi očitali takratnemu planinskemu društvu. Alpinistična generacija po drugi vojni je izzive za dokazovanje našla v velikih alpskih stenah, Kavkazu, Andih in Himalaji. **Aleš Kunaver**, vzornik slovenskega prodiranja v svetovno alpinistično areno, je rad poudarjal: »Kdor hoče ujeti pobegli vlak, mora teči hitreje od njega.« Prišel je Makalu, pa Everest, Cerro Torre, Daulagiri, s katerimi smo dokazovali svojo vrednost. Vztrajno smo nizali uspeh za uspehom in

želi sprva prikrito odobravanje svetovne alpinistične javnosti. Dočakali smo tudi nekaj izjemnega, kar ni dano vsaki generaciji; s **Česnovim** vzponom čez steno Lotseja smo se uvrstili v svetovno zakladnico zgodovinskih mejnikov alpinizma.

Alpinizem planinstvu prinaša napredek, alpinisti pomikajo meje možnega nenehno navzgor, večkrat izven meja dojemljivega. S tem postajajo vzorniki generacijam mladih, starejši sledijo vzorom mlajših, rojevajo se merila in vrednote za jutri. Z alpinizmom je slovensko planinstvo postalo svetovno.

Skrb za ohranjanje okolja je lastna planincem in njihovi organizaciji. Morda zavoljo njihove tesne povezanosti z naravo, ki v podzavesti pušča sporočilo pradedov trentske pravljice o Zlatorogu. Vprašanja odnosa do okolja oziroma do Zlatoroga kot ekološkega simbola so neprestano preverjala aktualnost organizacije. Z redkimi izjemami je le-ta ohranila okolju priazen obraz, neredko za ceno osebnih in političnih zamer. Pozabi spomina ne sme uiti dejstvo, da je Slovensko planinsko društvo kupovalo zemljo v gorah tudi zato, da bi jo ohranilo prvobitno; da smo planinci povzdignili svoj glas proti mnogim prostoru škodljivim posegom. Triglavski narodni park je postal stvarnost kot alpski varstveni park tudi po naši zaslugi žeavnega 1924. leta.

Danes in v prihodnjih dneh slavimo zato, da na izročilih preteklosti oblikujemo odgovore na vprašanja, ki nam jih zastavlja življenje. Ali morajo biti planinska društva kompletna v svoji dejavnosti kot nekdanje podružnice Slovenskega planinskega društva, ali dovoljujemo tudi ozka po izboru dejavnosti, pa globoka po vsebini? Kakšen naj bo moderen odnos med osrednjo organizacijo in planinskimi društvi? Kako razvijati nove dejavnosti, ki jim prostor za izživetje predstavlja gorski svet, in obenem ohraniti sožitje s klasično dejavnostjo?

Vsak od nas v gorah podoživlja tisto, kar so slikarji prenesli na platno, pesniki in pisatelji prelili na papir, skladatelji ubrano zvrstili v note. Če uspe organizaciji vzpostaviti duhovni most med njenim in posameznikovim podoživljanjem gore, ostaja odprta, čuteča in sodobna. V kolikšni meri bo planinske organizacije uspelo ohraniti trden most tudi še naprej, je odvisnih nadaljnjih sto let življenja Planinske zveze Slovenije. Naloga sedanje generacije je lažja, ker se ob tem napajamo iz spoznanj in izročil preteklosti. Odgovornost in obveznost, da ne zapravimo doseženega, pa sta morda večji kot kdajkoli doslej.

Zatem je spregovoril slovenski predsednik **Milan Kučan**, ki je dejal:

»Nocojšnji večer in v njega zarisan svečan spomin ni namenjen v prvi vrsti slovenskim go-

namesto komentarja

DRUGO STOLETJE

Prvih sto let je za nami, začnemo drugo stoletje društvenega delovanja.

Ko iz časovne oddaljenosti ocenjujemo posamezna obdobja tega organiziranega slovenskega stoletnega planinskega delovanja, lahko v vsakem najdemo močno pozitivne poteze in nobenega od obdobja ne bi mogli označiti kot izrazito negativno.

Če je bil v prvih letih prvega stoletja slovenskega planinskega delovanja prevladujoč nacionalni element, bo v prvih letih drugega stoletja gotovo ekološki, naravovarstveni: pred sto leti so naši planinci hoteli ohraniti slovenskim goram slovensko lice, zdaj hočemo zanamcem ohraniti takšne gore, kakršne smo podedovali od svojih prednikov. In če so slovenski alpinisti pred stoletjem bili gorski boj s svojimi germanskimi sosedi, kdo bo boljši, zdaj naši alpinisti tekmujejo za prestiž z vsem svetom.

Slovenska planinska organizacija je bila kmalu po ustanovitvi dokaj vplivna v narodovem življenju; potem je ta vpliv izgubila, ker so bili pač takšni časi. Zdaj se ponovno trudi, da bi soodločala o pomembnih posegih, ki jih načrtujejo v gorskem svetu in okoli njega upravni organi in gospodarstvo: sto tisoč članov slovenske planinske organizacije že lahko kaj reče o svetu, ki ga najbolje pozna, o svojih gorah.

Ostajata nam vsaj še dva velika dolgoročna iz preteklosti: velik umetniški film iz gorniškega življenja, za katerega potrebujemo predvsem velikega scenarista, in slovenski planinski muzej, ki ga pa v njegovih začetkih morda celo že imamo, čeprav ne v slovenskem glavnem mestu, kot je bila prvotna želja.

Med vsakršnimi vzponi in padci v delovanju slovenske planinske organizacije je nekaj ostalo v njem stalnica: njena kultura. Naše planinstvo nikoli ni bilo samo hoja po hribih, ampak ob tem še kaj več. Slejkoprej izdajamo vodnike in zemljevide, pišemo o svojih gorskih popotovanjih, reportaže in popotne vtise ter razmišljanja o višinah in globinah, ki jih med gorami vidimo ali pa le čutimo — o višinah in globinah gor in duše, ki se sprehaja tod. To ostaja enako v drugem kot je že bilo v prvem stoletju slovenskega planinskega življenja.

Marjan Raztresen

ram. Te so večne in njih lepota je zgovornejša od praznovanj. Slavje je namenjeno nam, ljudem, ki zmremo to lepoto razpoznavati, in potrditvi našega spoštljivega razmerja do naših gora. Eno in drugo zapolnjuje kot ena bistvenih značilnosti in prijazna navada več kot en sam vek življenja Slovencev. Komajda kaj drugega je tako zakoreninjeno med nami in v našem doživljanju sveta, saj si življenja sedaj živečih rodov Slovencev skorajda ni mogoče predstavljati brez naše, zdaj že zares množične hoje v goro. Dolga je, zgovorna in bogata tradicija slovenskega planinstva in vezanosti Slovencev na svoje gore. Mnogi so in različni razlogi za to, v mnogočem tudi drugačni od tistih pri drugih narodih, poseljenih med hribe.

V naši, do nas dostikrat neprijazni zgodovini, v nepotešeni in neprikriti lakoti tujcev po naši zemlji in v našem srčnem odporu je mogoče najti utemeljitev za to. Tudi za naše hribe, za njihove vrhove in imena, za pravico do hoje po njih, smo se Slovenci morali boriti. Tako kot za mnoge druge stvari in kot se za marsikatero moramo tudi še danes. In se bomo očitno morali tudi v prihodnje.

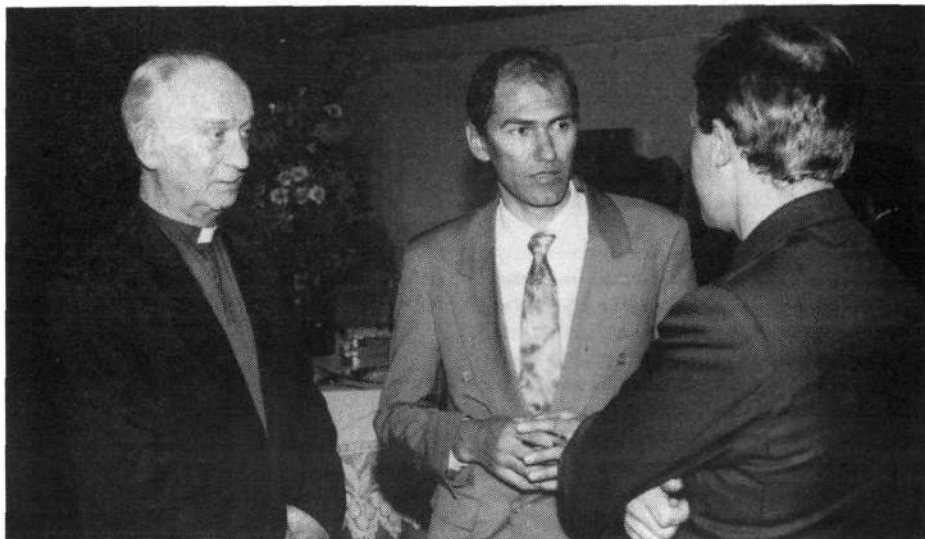
Eden tistih Slovencev, ki so se tega zavedali bolj od večine, je bil **Jakob Aljaž**, ki je prav z namenom, da bi ohranili »slovensko lice slovenskim goram«, pred skoraj 100 leti odkupil in Slovenskemu planinskemu društvu podaril svet na vrhu Triglava ter na tej gori - simbolu dal postaviti nam vsem poznani in dragi stolp. Med vojno, v kateri je bilo nam Slovencem namenjeno, da kot narod izginemo in se naša tla po-

tujčijo, je v najtežjih časih boja za svobodo kot pričevanje slovenske odločenosti, da se upremo zapisani sodbi, na vrhu Triglava zaplapolala slovenska zastava, ki so jo tja ponesli slovenski partizani. Obe dejanji sta imeli isti cilj, obe sta častni in vsega spoštovanja in občudovanja vredni. Obe sta delo ljudi, ki so v srcu nosili domovino in hribe kot njen sestavni in razpoznavni del.

Dejstvo je, da Slovenci hodimo v hribe. In prav tako je dejstvo, da hodimo po hribih z ljubeznijo in spoštovanjem, ki ga ta od vrveža in stisk vsakdanjega življenja odmaknjeni tihi, čudoviti in premišljevanju namenjeni del sveta zasluži. Ne more biti nikakršnega dvoma, da je to tudi posledica splošne vzgoje in še posebej izročila, ki ga uspešno, vztrajno in z ljubeznijo goji slovenska planinska organizacija, naša nocojšnja slavljenska in obdarovanka. Ta je naše gore bolj kot kaj drugega približala našim ljudem. Dostopne so vsem in so last nas vseh - ne glede na debelino naših denarnic. Tako mora ostati tudi v prihodnje. Hudo bi se pregrešili nad naravno postavo, če bodo - kot kaže, da bo to mogoče marsikam drugam - tudi v gore mogli le izbranci. Prav zato pa velja do gora pokazati skrajno spoštljiv in odgovoren odnos, kaže jih varovati, da bomo njihovo lepoto in dostojanstvo lahko zapustili prihodnjim rodovom tako, kot smo jo v dediščino dobili - nepokvarjeno - od tistih, ki so ob vsem tem zavarovali v naših gorah tudi slovenstvo. K sreči je vse to mogoče nasloniti na dolgo, bogato in uspešno izročilo. To je zakoreninjeno v poslanstvu, ki ga je v okviru bojev slovenskega naroda za ohranitev nacionalne, duhovne in kulturne identitete ter za zavarovanje naših meja častno opravljalo Slovensko planinsko društvo s svojim delom in

Tudi med gosti na akademiji ni bilo nikogar, ki ne bi bil s srcem planinec: nadškof in metropolit dr. Alojzij Šuštar in obrambni minister Janez Janša

Foto: Igor Modic

prizadevnostjo. Predvsem seveda z vztrajnim spodbujanjem rojakov k hoji v gore, da bi razumeli njihove lepote in varovali njihovo dostojanstvo, da bi te ostale slovenske, varne in nepoškodovane.

Kaže pa se vendarle vprašati, ali se nuje po potrjevanju in varovanju slovenske nacionalne, duhovne, kulturne, gospodarske in politične identitete tudi zdaj, ne da bi se pri tem zapirali za svoje provincialne plotove pred svetom, zavedamo dovolj. Ali morda vendarle ni preveč na lahko prisotna misel, da je potreba po tem zdaj, ko imamo svojo državo, bistveno manjša, da zahteva manj skrbi. Da zdaj, ko je dosežen ta sicer nujni pogoj, ni več potrebe po zelo občutljivih in stalnih premislekih o tem, kakšna naj bo in kakšna zmore biti vsebina našega sedanjega in prihodnjega življenja v tej naši državi, kakšna je naša predstava o našem lastnem položaju in vlogi v svetu, ki nastaja in ga že živimo in kakšne so naše možnosti, da te predstave tudi udejanimo. Morebiti je to bolj kot kdaj prej prav zdaj naša skupna velika skrb. Hudo napak je misliti, da bodo te stvari šle samodejno, da jih je mogoče prepustiti posameznikom in zgolj strankam in njihovem sporazumevanju. Slovenije in slovenskega nacionalnega interesa preprosto ni mogoče razdeliti in prepustiti strankarskim delitvam. Ne kultura in ne gospodarstvo in še vse, kar je vmes, vse do države, pa tudi ne društveno življenje, ki združuje in povezuje ljudi, ne more živeti samo po strankarski logiki, saj je navsezadnje v strankah formalno včlanjeno skoraj zanemarljivo število Slovencev in državljanov Slovenije. Zdaj je videti, kakor da življenja mimo strank sploh ni. Določanje slovenskega nacionalnega in državnega interesa pa je zagotovo stvar nas vseh in smo za njihovo uresničevanje dolžni tudi vsi kaj storiti. Tudi stranke. Brez njih ni ne enega in ne drugega. Prav v njihovem interesu je, da temu skupnemu naporu, temu sodelovanju in povezovanju ljudi na široko odpirajo vrata in mu dajejo smisel ter razsežnosti mogočega in uresničljivega. Navsezadnje smo vsi skupaj v tej mladi državi in kar nas je še po svetu ena sama velika naveza, ki je že zmogla vrhunske vzpone in ki se je prepričala, da jih bo zmogla tudi v prihodnje, če se bo le zavedala te usodne medsebojne odvisnosti in povezanosti vseh plezalcev, navezanih v njej. Nihče v navezi ne more biti odveč in nihče v njej ne sme ostati brez pomoči, če mu spodsne in če omaguje. Vse, kar je med nami takega, da nas more razdvojiti, smo dolžni premisliti veliko bolj občutljivo, kot so k temu zavezani bolj številčni narodi.

Slovenske gore ne poznajo strank, ideologij in nazorov. Poznajo le trdo preizkušeno usodo slovenstva, katere del in priča so. Takšna je in

Ob stoletnem jubileju slovenske planinske organizacije sta slovensko Ministrstvo za promet in zveze ter Sestavljeno ptt podjetje Slovenije izdala dve spominski znamki. Prva z nominalno vrednostjo 7 tolarjev (znamka za notranji promet) spominja na ustanovitev Slovenskega planinskega društva: na njej je upodobljena panorama Julijcev s skupino duhovnih očetov slovenske planinske organizacije, Piparjev, v ospredju. Na drugi znamki z nominalno vrednostjo 44 tolarjev (znamka za mednarodni promet) je upodobljena Severna stena Triglava z vrisano smerjo v Čopovem steburu, z eno od najtežavnejših smeri v tej steni torej, ki jo je zmogel legendarni slovenski alpinist **Joža Čop**. Prva znamka je torej posvečena 100-letnici slovenske planinske organizacije, druga plezalcu Jožu Čopu, ki bil letos prav tako kot naša planinska organizacija star 100 let.

takšna naj ostane tudi naša planinska organizacija, združevalka slovenskih ljudi, da se v teh za našo prihodnost preizkušenj polnih časih ne bi vanjo naselili nosilci zla, ki bi poskušali med nami znova posejati klice komaj premagane, a ne tudi še pozabljenega sovraštva.

Ni ob tej slovesni priložnosti mogoče mimo spomina na ljudi, ki so ustvarili in poosebljajo slovensko planinsko organizacijo, ki so skrbno varovali spoštljivo razmerje med človekom in goro in omogočili, da je slovenski človek s to svojo izkušnostjo, klenostjo in navado stal z vsem spoštovanjem in občudovanjem na najvišjih vrhovih sveta. Vsekakor zaslužijo ti ljudje naše občudovanje, priznanje in zahvalo. Tistim pa, ki so že prestopili neosvojljivo mejo med živim in neživim, naš nadvse spoštljiv spomin. Vesel sem, da so na tem slavlju ljudje,

ki so legenda slovenskega gornštva in se lahko sami prepričajo, kako gre ljubezen do gora in do ljudi, ki hodijo po njih, iz roda v rod, kot nasploh v prihodnost naroda vodi pot.

Zaradi vsega velikega opravljenega dela za naše skupno dobro je v zahvalo, počastitev in priznanje Planinski zvezi Slovenije ob njeni 100-letnici podeljeno naše zdaj najvišje odlikovanje - Zlati častni znak svobode. Iskrene čestitke veljajo ob tem vsem planincem, ki skrbijo za naše gore, da so lepe in varne, da so naše in da bodo takšne ostale. Na klenem, upornem izročilu preteklega in na srčnosti tveganja za prihodnost.

Predsednik države Milan Kučan je nato predsedniku PZS Andreju Brvarju izročil najvišje slovensko odlikovanje, Zlati častni znak svobode, s katerim je država Slovenija odlikovala slavljenko, Planinsko zvezo Slovenije, ob njeni stoletnici.

PRVE SVEČANE LISTINE PZS

Po akademiji v Gallusovi dvorani je Planinska zveza Slovenije pripravila v klubskih prostorih Cankarjevega doma sprejem, na katerega je povabila tudi (redke) tuje planinske delegacije, avstrijsko, češko, hrvaško in švicarsko (predsednik Mednarodne zveze planinskih organizacij UIAA se je opravičil, da ne more priti na slavnost v Ljubljano zaradi drugih že prej sprejetih obveznosti). Prvič so ob tej priložnosti podelili novo najvišje odlikovanje Planinske zveze Slovenije - svečano listino. Predsednik kadrovske komisije pri PZS **Bojan Žlender** je ob tem dogodku med drugim dejal:

»Naša planinska organizacija živi bogato živ-

Svečana listino PZS Stanetu Belaku Šraufu

Svečana listino PZS Mariji Lah-Vild

Foto: Stane Klemenc

ljenje, če v svojih vrstah povezuje različnosti, ki se dopolnjujejo in privlačijo, če ob vrhunskih rezultatih v najvišjih gorah in ob športnem plezanju deluje skupina cicibanov-planincev, če skrbi za pota, gospodarstvo in varstvo narave dodamo umetelno besedo, zapisano v Planinskem vestniku, knjigah, elektronskih medijih, če imajo v njej svoje pomembno mesto vodniki in reševalci in če povezuje navdušenje pomurskih planincev s tistimi, ki jih gore pozdravljajo vsak dan.

Ob prvi podelitvi svečane listine PZS smo poskušali pokazati prav to raznolikost in bogastvo organizacije, ki ju zagotavljajo ljudje. V stotisočglavi organizaciji je izbor desetih vedno težak in krivičen; vendar sem prepričan, da je komisija, ki se je izmed 23 predlogov odločila za deset posameznikov, izbrala pravilno.

Stane Belak-Šrauf je dobil svečano listino za izjemne alpinistične dosežke, **Sandi Blažina** za delo na področju alpinizma, vzgoje in organizacijsko delo, **Milan Cilenšek** za dolgoletno delo na informativnem in vzgojnem področju, **Gregor Klančnik** za izjemen prispevek pri izgradnji planinskih postojank in za organizacijsko delo, **Janez Košnik** za življenjsko delo na različnih področjih planinskega delovanja, **Lojze Kraiger** za delo v GRS, na področju vzgoje in izobraževanja ter za organizacijsko delo v Podravju, **Milan Mahovne** za vzgojno in organizacijsko delo in prispevek k razvoju planinstva v Posavju, **Slavko Rajh** za organizacijsko delo PD Kamnik in v Meddruštvenem odboru, **Marija Lah-Vild** za prispevek k razvoju planinstva v Pomurju, **Ernest Stoklas** pa za življenjsko delo na področju planinstva.

PROGLASITEV NAJBOLJŠIH PLEZALCEV-ŠPORTNIKOV ZA LETO 1992

SLOVENIJA NI PREDMESTJE VELEMESTA

V veliki dvorani podjetja Smelt International ob Dunajski cesti 160 v Ljubljani so v torek, 23. februarja letos, slovesno razglasili najboljše alpiniste, plezalce in alpinistične smučarje ter njihove dosežke v letu 1992. Rezultate so razglasili glede na anketo, ki jo je - kot vsako leto doslej - izvedel **Franci Savenc**.

Za najboljši zimski vzpon je obveljala naša prva zimska ponovitev Ribe v Marmoladi, ki sta jo opravila **Janez Kešnar** in **Marko Prezelj**, druga je bila prvenstvena smer No pasaran v Monte Rosi **Matjaža Jamnika** in **Bojana Počkarja**, tretja pa prva ponovitev Tuhinske v Travniku **Marka Lukiča** in **Mihe Praprotnika**.

Najboljši poletni vzpon je bila Korenina **Frančka Kneza** in **Danila Tiča**, drugi in tretji pa sta Črni baron v Planji **Slavka Svetičiča** in prva prosta ponovitev Bergantove smeri v Triglavu, ki so jo opravili **Matjaž Jamnik**, **Marko Prezelj** in **Benjamin Ravnik**.

Med vzponi na tujem je bil daleč najbolje ocenjen prvi vzpon na Menlungtse (7181 m) v Tibetu, ki sta ga opravila **Marko Prezelj** in **Andrej Štremfelj**, sledita pa ponovitev Zenyata Mondatte v El Capitanu **Vlada Rotovnika** in **Danijela Vezovnika** ter prvenstveni Zlati prah v obeh v Marmoladi **Frančka Kneza** in **Slavka Svetičiča**.

Anketiranci so za najuspešnejšega alpinista - posameznika v lanskem letu izbrali **Slavka Svetičiča**, na drugo mesto **Marka Prezlja** in na tretje mesto **Janka Oprešnika**: prvega, kot je zapisalo Delo, »verjetno pod vtisom vzponov iz prejšnjih let«, drugega, ker je bil soavtor najboljšega zimskega vzpona in vzpona v tujini, tretjega pa zato, ker je sam preplezal več zelo zahtevnih tehničnih smeri v naših hribih.

Med alpinističnimi ali ekstremnimi smučarji se je po tej anketi za lansko leto na prvo mesto uvrstil **Dejan Ogrinec**, na drugo **Andrej Zorčič** in na tretje **Davo Karničar**. Značilnost vseh ocenjevanih alpinističnih smukov je ta, da so bili prvenstveni in opravljeni v domačih gorah.

SLOVENSKI PLEZALCI LETA

Komisija za alpinizem pri Planinski zvezi Slovenije je po tekmovalnih dosežkih in plezalnih vzponih določila vrstni red športnih plezalcev.

Med plezalkami je na prvem mestu **Nevenka Osredkar** iz AO Kranj, ker je splezala najtežjo žensko smer Ekosistem z oceno 7c+/8a. Na drugo mesto se je uvrstila **Metka Lukančič** iz

AO Trbovlje za osvojene točke v svetovnem pokalu, za 1. mesto na državnem prvenstvu v športnem plezanju in za delitev 1. mesta Pokala v športnem plezanju Slovenije. Na tretje mesto se je uvrstila **Miranda Ortar** iz Soškega alpinističnega odseka za plezalne in alpinistične vzpone v ZDA, Dolomitih in doma. Najboljša mladinka je **Nataša Stritih** iz AO Tržič, ki je osvojila srebrno medaljo na mladinskem svetovnem prvenstvu v Zürichu.

Najboljši plezalec lanskega leta je **Tadej Slabe** iz AO Ljubljana Matica, ki se je na to mesto uvrstil za preplezano smer Za staro kolo in majhnega psa, ocenjeno z 8c+ oziroma XI in za doseženo 11. mesto na evropskem prvenstvu v športnem plezanju. Na drugo mesto v tej razvrstitvi se je uvrstil **Marko Lukič** iz AO Kozjak v Mariboru za plezalne vzpone v Avstraliji, na tretje pa **Aljoša Grom** iz AO Vrhnika za osvojene točke v svetovnem pokalu, za zmagovalca Pokala v športnem plezanju Slovenije in za 1. mesto na državnem prvenstvu v športnem plezanju. Najboljši mladinec je **Uroš Perko** iz AO Kamnik, ki je dosegel 9. mesto na mladinskem svetovnem prvenstvu v športnem plezanju in ki je opravil več težavnih vzponov z oceno 8a+.

NASLEDNICA HIMALAJSKEGA ODBORA

Na proglasitvi najboljših slovenskih alpinistov, plezalcev in alpinističnih smučarjev ter njihovih dosežkov v letu 1992 se je načelnik Komisije za odprave v tuja gorstva pri PZS **Tone Škarja** spomnil 30-letnice te komisije, ki sovpada s 100-letnico slovenske planinske organizacije. V govoru ob tej obletnici je dejal:

»Kakor 100 let Planinske zveze Slovenije pomeni le dobo neprekinjenega organiziranega delovanja, medtem ko so poskusi - žal - kratkega življenja bili že prej, tako tudi slovensko odpravarstvo pomeni že nekaj iskanj in zametkov, nazadnje celo Himalajski odbor s prvo himalajsko odpravo leta 1960, preden je skupščina PZS leta 1963 končno postavila obliko oziroma komisijo, ki jo je življenje sprejelo vsaj za 30 let. Njen prvi načelnik **Pavle Šegula** je napisal, da številne seje niso bile edino delo, saj »smo že kmalu postali prava potovalna agencija, katere glavnina ni nikoli gledala na uro.«

ln še - komisija si je na 1. seji naloge zastavila in oblikovala takole: »KOTG ni isto kot svoječasni Himalajski odbor. Njena naloga je,

Najboljši slovenski športni plezalci leta 1992 (z leve proti desni): Uroš Perko, Janko Oprešnik, Metka Lukančič, Nevenka Osredkar, Aljoša Grom, Tadej Slabe, Marko Lukič, Marko Prezelj, Andrej Štremfelj in Miranda Ortar

Foto: Matej Družnik

da spodbuja, organizira in pomaga pripravljati pomembnejše akcije naših alpinistov v tujini in obiske tujih gornikov pri nas.

Komisija ne bo posegala v zasebne podvige članov PZS in posameznih PD. Želeti pa je, da bi skrbela za vse pomembnejše podvige, zlasti take, ki imajo značaj ekspedicij. Naloge komisije postanejo s tem splošnejše in bolj realne, vendar je potrebno, da se del članov posveti predvsem vsestranskim pripravam, zbiranju materiala, opreme in načrtovanju možnih ekspedicij v daljna visoka gorstva. Skrbeti je treba tudi za zdravstveno znanstveno problematiko.

Sposobnost, ki je pogoj za uspeh, se mora najprej zgoditi v glavah. **Aleš Kunaver**, ideološki motor slovenskega prodiranja v svetovno alpinistično areno, je na bojni prapor napisal: »Kdor hoče ujeti pobegli vlak, mora teči hitreje od njega.« S tem ciljem, doseči vedno rastoči svetovni vrh, se je dalo presegati samega sebe, se podrežati temu skupnemu podjetju in ga krepiti, »združevati delo in sredstva« v najboljšem pomenu besede. Zdaj Slovenci temu vodilu moderno ali modno rečemo protestantska etika - odlog trenutnega užitka za dosego poznejšega, a večjega. Rečemo, a nam gre težko od rok.

Pomemben mejnik je bilo leto 1975: s prvim vzponom čez južno steno Makaluja smo svetovni vrh ujeli. KOTG je bila pri načrtovanju osrednjih odprav vedno v rahli dilemi, ali izvedbo opreti na močan alpinistični odsek, torej na »uigrano« ekipo, ali pa v načrt vključiti najboljše

ne glede na krajevno ali regionalno pripadnost, torej sestaviti »reprezentanco«. Kljub nikoli dokončanemu, čeravno vedno znova začete-mu izračunu kvadrature kroga se je tudi vedno izkazalo, da komaj vsa Slovenija zmore dovolj dobrih alpinistov hkrati za močnejšo ekspedicijo. Gašerbrum, Everest, Lotse in južna stena Daulagirija so odprave, ki so naš alpinizem proslavile in vsem je postalo jasno, da prvi velik uspeh ni bil nobeno naključje. Pogledano nazaj smemo reči, da je bila glavna smer dela nekaj živahna odpravarska dejavnost. Izkušnje so se širile in vrsta manjših odprav se je izkazala v Pamirju, na Grenlandiji, v Andih.

ABSOLUTEN MEJNIK V SVETOVNI ZGODOVINI

Kunaver je spravil v življenje idejo o šoli za nepalske gorske vodnike. Ob osnovah varnega gibanja v gorah domačinom predvsem prinaša možnost zasluzka z vodenjem trekingov. Denar turistov ostaja tam in šola pomeni eno od najboljših in najcenejših pomoči nerazviti deželi. Za nas je morda majhna odškodnina za vdiranje v naravo dežele in za neizbežno škodo s tem v zvezi, po drugi strani pa so stroški zanjo neprimerno manjši od propagandnega učinka, saj v naši mednarodni organizaciji UIAA in pri turističnih agencijah v Nepalju res prav vsak ve za slovensko šolo v Manangu. Ko se kot Slovenec srečaš s to hvalo in ponosom njenih tečajnikov, te samo skrbi, ali smo res dovolj dobri.

Veliko lažje je govoriti o bolj oddaljeni preteklosti kot pa o skoraj sedanjosti. Ne zaradi uspehov, ki so veličastni, pač pa zaradi zakonitosti, ki bodo čez desetletje proučevalcem razvidne, zdaj pa je sredi dogajanja težko ločiti, kaj so

vzroki in kaj posledice. A bilo bi nujno. Če pustimo ob strani vse drugo, je - ali bo - Česnov solo vzpon v južni steni Lotseja svojevrsten katalizator prihodnjega dogajanja. Je absoluten mejnik v zgodovini svetovnega alpinizma - čeprav tudi medijski. A medijski so bili tudi »trije zadnji problemi Alp« in v prejšnjem stoletju Matterhorn, pa drže še vedno, še vedno so zgodovinski mejniki. Lotse je v tem smislu zadnji in po njem najbrž ne bo nobenega več. Dosežek da - mejnika ne.

Ali je v tej ugotovitvi pesimizem ali pa kal optimizma, je odprto vprašanje prihodnosti. Kot je odprto, koliko je še uporaben skoraj štiri desetletja star zapis v mojem dnevniku:

»Ne prosite nalog, ki ustrezajo vašim silam! Prosite sile, ki dosegajo vaše naloge!«

Če za konec potegnemo črto pod jubilej, ugotovimo vzpon našega alpinizma iz dejanske province v svetovni vrh, razširitev in obogatitev pojma Slovenija daleč čez in nad njene fizične mere, bogat prispevek h kulturi, širjenju obzora, vpenjanju Slovenije v svet, znatno pomoč ter prenašanje izkušenj in razvoja vsem drugim

v nekdanji Jugoslaviji, pomoč nerazvitim in tako naprej.

POGODBA O SODELOVANJU PRI PROJEKTU

Značilen dogodek in vodilo, primer za naprej, je danes podpisana pogodba med Smeltom in Planinsko zvezo Slovenije o sodelovanju pri projektu oziroma podjetju »Odprava na K2«. Da sta obe podjetji - SMELT in KOTG - prav zdaj stari 30 let, je zgolj naključje, čeprav tudi simbolično. Ta pogodba je izraz enake filozofije, biti dejansko vpet v svet, nenehno skušati doseči vrh, zavedajoč se vseh možnosti in tveganj.

Končam lahko s trditvijo, da glede alpinizma - in tudi sicer - Slovenija ni nobeno predmestje velemesta, pač pa kompletna in razvita država. S to zavestjo odgovornost za prihodnost seveda ni nič manjša, le da nas ta kratek obletniški pogled v preteklost lahko opogumlja in daje upanje. Ne želimo si torej lahkega življenja, želimo si postati močnejši.

V TRŽIČU (MONFALCONE) PREDSTAVLJENI REZULTATI IZPOD EVERESTA

ALPINIZEM, POVEZAN Z ZNANOSTJO

MARKO JARC

V petek in soboto, 18. in 19. decembra lani, je bil v avditoriju tržiške (Monfalcone) bolnišnice dvodnevni kongres o znanstveni odpravi Monfalcone Himalaya 1992, na katerem je oddelek za pnevmologijo Tržiške bolnišnice predstavil rezultate odprave, ki jo je vodil **dr. Borut Špacal**. Kongres je bil namenoma deljen na dva dela, da bi se ga udeležilo čimveč ljudi, znanstvenikov in predvsem gornikov in planincev.

Petkov večer je bil le predstavitev in namenjen širši publiki, predvsem ljubiteljem gorske fotografije in filma, hkrati pa je bil to uvodni večer kongresa. Pozdrav organizatorjev je prinesel **prof. Serra**, ki vodi pnevmološki oddelek v Tržiču. Serra je podčrtal znanstveno vrednost odprave, ki je bila nadaljevanje in dopolnjevanje prejšnje iz leta 1990. Med drugim se je zahvalil vsem udeležencem, ki so bili pravzaprav »poskusne miši« za nekatere poskuse. Vendar, je dejal, ni bilo mogoče drugače, ker je medicinska znanost na področju visokogorja zelo pomanjkljiva in so nove študije še kako dobrodošle.

ČLOVEK DELUJE, STROJ NE

Testiranje na odpravi je bilo opravljeno v zvezi z dihalni in srcem, vzeti so bili vzorci krvi na

različnih višinah, pod kontrolo je bil imunološki sistem, ki je bil prav gotovo pod stresom od napa. Prof. Serra se je tudi dotaknil sedanjega kritičnega stanja zdravstva in je brez ovinkarjenja povedal, da bodo zaradi pomanjkanja strokovnega osebja storitve po vsej verjetnosti nazadovale, pa čeprav se bodo zdravniške ekipe še dodatno potrudile. Serra se je tudi zahvalil vsem, ki so s svojim pokroviteljstvom, sponzorstvom ali zelo konkretno pomagali pri uresničitvi odprave in pri študijah.

Pozdrav je prinesel tudi **župan Calzolari**, ki je podčrtal, da so znanstvene raziskave del tiste tržiške realnosti, ki uspeva. Podelil je spominsko plaketo dr. Borutu Špacalu in bolničarju **Franku Marzanu**, drugim članom odprave pa je podelil spominsko medaljo.

Nato so sledili posnetki. Prvo skupino diapozitivov je komentiral dr. Špacal. Diapozitivi so prikazovali, katere poskuse so delali na terenu in pod kolikšno znanstveno kontrolo so bili udeleženci odprave. Špacal je povedal, da so bile znanstvene meritve in ugotovitve opravljene na terenu, zato so do sedaj ene od najbolj verodostojnih. Visoke cene za uporabo laboratorija CNR pod Everestom pa so prisilile zdravniško ekipo, da si je pomagala, kakor je najbolje vedela in znala.

Pri udeležencih odprave so zaznali značilne motnje zaradi višine, tudi kar zadeva dihanje, ki

je povezano z aklimatizacijo; opravili so več meritev na srcu. Vsak član odprave je namreč nosil aparaturo celih 24 ur. Pokazalo se je, da so bile na dnevnem redu vsakovrstne aritmije. Merili so tudi količine kisika v krvi, med spanjem in med hojo oziroma naporom. Težave so imeli z elektrokardiografom, ker ni deloval nad višino 4000 metrov. Vsekakor so vsi člani odprave zaznali značilne višinske motnje (glavobol, nespečnost, živčnost itd.).

Po Špacalovem kratkem komentarju je bila na vrsti enournna video kaseta o odpravi. Treba je povedati, da je izredno dobro pripravljena, lahko bi rekli s profesionalnim pristopom, in je zato tudi visoko kvalitetna. V njej se prepletajo glasba, pokrajine z značilnimi himalajskimi vrhovi, življenje v odpravi in prikaz znanstvenih poskusov. Kar daje kaseti tudi poseben pečat, je prav gotovo humor, kar popestri odlično fotografijo.

DO CENTIMETRA NATANČNA VIŠINA

Nato so obiskovalci videli še drugo, a zelo kratko video kaseto, ki jo je predstavil **prof. Sergio Poretti**, profesor na Tržaški univerzi, in sicer na fakulteti za matematične vede. Sodeloval je pri merjenju Everesta in je takoj povedal, da je določeno preverjanje podatkov še v teku, zato se ne bo spuščal v podrobnosti.

Napovedal pa je, da bo znana prava višina Everesta do potankosti: poleg metrov višine bodo znani tudi centimetri. Video kaseta, ki se ni imela italijanskega teksta, je bila zelo dobra, a do neke mere nerealna. Zato je prof. Poretti povedal, da ni šlo vse po olju. Za las je namreč uspelo dvema alpinistoma priti na vrh sveta z aparaturjo, ki je bila del celotnega laserskega merilnega sistema. Ko so že vsi odnehali in se vračali, je dvema Francozoma uspelo prinesiti aparaturjo na vrh, jo razpeti, pritrditi v led in jo pognati. Nato so morali še v mrazu počakati, da

so bile meritve opravljene. Skratka, zelo naporeno delo.

Zaradi pozne ure so odpadli diapozitivi o življenju šerp v nepalski Himalaji. Treba je še povedati, da je za predsedniško mizo sedel tudi **prof. Fulvio Bratina**, ravnatelj Fakultete za medicino in kirurgijo tržaške Univerze.

Na koncu je bil napovedan še znanstveni program za naslednji dan. V soboto so se namreč zbrali izvedenci, predvsem zdravniki, da so poslušali predavatelje, ki so posredovali podatke o raziskavah. Prvi je spregovoril prof. Serra o fizičnem obnašanju človeškega telesa v visokogorju. Nato sta **dr. Mario Velussi** in **Massimiliano Finazzer Fiori** govorila o fizični pripravljenosti in o prehrani trekingašev in alpinistov, ki se podajajo v višine nad 4000 metrov.

DAN ZA ZNANSTVENIKE

Dr. Rafko Dolhar, Tržačan, Slovenec in član odprave, je predaval o visokogorskem planinstvu v zvezi s starostjo. **Prof. Stelio Caffau** in **dr. Daniel Žerjal** (tretji Slovenec na odpravi) sta posredovala podatke o variaciji ematoke-mičnih in imunoloških standardov po bivanju v velikih višinah. **Dr. Renzo Barducci** je prikazal grafikone in rezultate o dinamični elektrokardiografiji v višinah. Prof. Serra in dr. Špacal sta nato predavala o zabeleženih podatkih glede dihanja članov odprave in primerjav med podatki s testov v Tržiču in v Nepal. Dr. Borut Špacal je na koncu predaval še o preprečevanju visokogorskih bolezni. Sledila je diskusija in pozdravi, ki so zaključili nadvse zanimiv kongres.

Treba je poudariti, da se na ta način oddelek za pnevmologijo tržiske bolnišnice uveljavlja tudi na znanstveno-raziskovalnem področju. V bližini imamo torej kvalitetno zdravniško ekipo in osebje, kar daje jamstvo za odlično pripravljenost in pristojnost tudi pri vsakdanjem delu.

Ture s palicami

Že nekaj časa je mogoče v gorah vse pogostejše srečevati (pa tudi na televiziji videti) posebno mlajše gorske popotnike, ki so opremljeni z dvema palicama, ki segajo nekako do prsi in ki imajo približno take držaje kot palice za smučarski tek. Starejši ljudje se zaradi slabotnejših mišic rok težje privadijo takšnemu načinu hoje. Bistveno lažje pa gre tudi njim s takšnimi palicami, ki imajo držaje upognjene približno tako, kot so pri sprehajalnih palicah ali — še bolje — če je naslonjalo za dlan pravokotno na palico. Takšne palice, ki jim je mogoče nastaviti višino, se že dobi v malone vseh državah, kjer je najbolj razvito gorsko popotništvo. Pravilno dolge palice so tiste, ki segajo nekako do pod pazduhe.

Hoje v štiričetrtinskem taktu se je treba navaditi prav tako kot običajne hoje po gorskem svetu. Pri hoji navkreber, pa tudi po ravnem sta palici obe hkrati spredaj ali obe zadaj, predstavljati pa ju je treba pri vsakem četrtem koraku, in sicer hkrati. Pri hoji navkreber pomagajo nogam, hrbtenici in medenici ročne mišice, da prenese-mo telesno težo navzgor, s tem pa razbremenimo velik del tudi kolena. Palice pomagajo pri vzdrževanju ravnotežja po kamnitem terenu in po poteh, kjer štrlijo iz tal korenine. Prav tako pomagajo palice pri hoji navzdol.

S palicami torej bistveno razbremenimo noge in hrbtenico (o čemer je Planinski vestnik sicer že večkrat pisal), hoja je lažja in gorski popotnik ima vsekakor na turi več od narave, zaradi katere je prišel v ta svet.

Handwritten notes:
 No. 10.715
 L. Ruj
 Dec 1853

Pravila

„Slovenskega planinskega društva“.

I. Ime in sedež.

§ 1. Društvo se imenuje: »Slovensko planinsko društvo« in ima svoj sedež v Ljubljani.

II. Namen.

§ 2. Društvu je namen: Spoznavati slovenske gore, planine in kraški svet ter pospeševati in olajševati potovanje po Kranjskem, Koroškem, Štajerskem in Primorskem.

III. Pripomočki.

§ 3. Namen svoj dosega društvo s tem:

- a) da prireja zборе in shode ter skupne izlete in potovanja (z znižano voznino po železnicah);
- b) da napravlja, popravlja in zaznamenava z znamenji in napisi pota in steze ter skrbi za zavetišča in koč, posebno da razkriva in dela pristopne kraške jame in votline,
- c) da priskrbuje in nadzira vodnike ter razpolaga spominske knjige;
- d) da snuje podružnice in naprave, katere pospešujejo društveni smoter;
- e) da prireja in objavlja predavanja o vseh strokah turisticke ter izdaja, pospešuje in podpira zanimive planinoslovne spise in slike;
- f) da napravlja strokovne knjižnice in zbirke.

IV. Društveniki.

§ 4. Društveniki so:

- a) Ustanovniki;
- b) pravi člani;
- c) častni člani.

Društvenike vzprejemlje osrednji odbor, povedati pa mu ni treba, zakaj je koga odklonil.

Vsak član dobi izkaznico, podpisano od načelnika in tajnika, pa društveno znamenje.

Častni člani so tisti, katere po nasvetu odbora imenuje občni zbor.

Člana, ki bi ravnal zoper čast in namen društva, izključí odbor.

V. Pravice in dolžnosti društvnikov.

§ 5. Vsak član ima pravico udeleževati se društvenih zborov, shodov, izletov in zabav, predlagati in glasovati pri občnih zboreh, voliti in voljen biti ter upotrebljati vse društvene pripomočke in njegova olajšila.

Ob urah, določenih od odbora sme v pričo dveh odbornikov tudi pregledovati zapisnike odborovih sej.

Vsak član dobiva po jeden izvod vseh društvenih publikacij.

§ 6. Vsak društvenik je dolžan, kolikor more, pospeševati smotre in težnje društvene in se ravnati po naredbah odborovih.

§ 7. Ustanovnik plača enkrat za vselej 30 gld., vsak pravi član pa po 3 gld. na leto ali skupaj ali pa v obrokih po 50 kr. prvih šest mesecev. Razen tega doneska mora vsak pravi član plačati 1 gld. vzprejemnine.

Član, ki ne plača letnega doneska v osmih mesecih, preneha biti društvenik. Ako želi pozneje zopet pristopiti, plačati mora iz nova vzprejemnino in takoj ves donesek tistega leta.

Društveno leto je koledarsko.

VI. Vodstvo društva.

Osrednji odbor.

§ 8. Osrednji odbor opravlja vsa društvena opravila in oskrbuje društveno imetje, izvršuje vse sklepe, sklicuje in vodi občne zборе in shode, prireja in ravna izlete in zabave, sestavlja vzporedne in letne račune ter vzprejema in izključuje člane.

Vsak spis, ki nalaga društvenikom ali odboru dolžnosti, morajo podpisati načelnik in tajnik ali

njiu namestnika in jeden odbornik, račune pa tudi blagajnik.

§ 9. Odbor je sklepčen, ako je načelnik o pravem času naznanil vsem odbornikom sejo in ako so razen načelnika in tajnika ali njiu namestnikov navzoči vsaj 3 drugi odborniki.

§ 10. Odbor sklepa z nadpolovično večino navzočih odbornikov, le kadar odreja vzprejem v društvo ali izključuje iz njega, tedaj sklepa z večino dveh tretjin. Nevzprejeta ali izključena oseba se sme prizvati na občni zbor.

§ 11. Osrednji odbor je sestavljen iz načelnika, tajnika, blagajnika, treh namestnikov, gospodarja in dveh odbornikov. Voli ga občni zbor po glasovnicah za dobo treh let. Izvoljeni so tisti, kateri dobodo nadpolovično večino glasov. Ob enolikoglasji odločuje žreb.

Načelnik.

§ 12. Načelnik ali njegov namestnik nadzira vso upravo, zastopa društvo proti oblastvom in občinstvu, sklicuje odbore seje, društvene zборе in sestavlja njih vzporedje; predseduje in vodi obravnave ter skrbi za izvršbo zborovih in odborovih sklepov. Ob enolikoglasji odločuje načelnikov glas.

VII. Društveni zbori.

§ 13. Redni občni zbor je vsako leto praviloma meseca februarja, ali, ako bi razmere tako nanesle, tudi pozneje. Zborovanje je lahko v Ljubljani ali v katerem drugem kraju na Kranjskem, Koroškem, Štajerskem in Primorskem.

§ 14. Redni občni zbor z vzporedom je o pravem času pisмено naznaniti društvenikom.

§ 15. Občni zbor presoja letno poročilo odborov, pregleduje po dveh izmed navzočih članov izvoljenih pregledovalcih letni račun, rešuje proračunske predloge, voli, oziroma dopolnjuje osrednji odbor, imenuje častne člane po nasvetu osrednjega odbora ter sklepa o vseh predlogih z večino glasov.

§ 16. O samostalnem predlogu se sme le takrat obravnavati, kadar ga podpira tretjina navzočih članov.

§ 17. Izreden občen zbor mora sklicati odbor, če ga zahteva vsaj tretjina društvenikov. Zbor se snide v štirinajstih dneh. Sklicati ga je tako kakor rednega, ter ima iste pravice, katere redni.

VIII. Prememba pravil in razhod društva.

§ 18. O premembi pravil in razhodu društva sklepa samo redni občni zbor ali v ta namen sklicani izredni občni zbor.

§ 19. Premembo pravil in razhod društva sme vsak član predlagati, a predlog mora vsaj polovica članov pisмено podpirati. Predložiti ga je

odboru pisanega in z razlogi podprtega vsaj šest tednov pred občnim zborom.

§ 20. Da je sklep o premembi pravil in razhodu društva veljaven, treba večine treh četrtn navzočih članov.

§ 21. Od majnika meseca do vštetega oktobra se o premembi pravil in razhodu društva ne sklepa.

IX. Razsodišče.

§ 22. Društvene prepire razsoja in poravnava razsodišče, katero se sestavi iz društvenikov. Obe stranki si izvolita po dva razsodnika, kateri si med saboj izberó načelnika.

X. Predavanja.

§ 23. Odboru je skrbeti za to, da se večkrat shajajo društveniki po zimi v ta namen, da poročajo, predavajo in razpravljajo o planinskih rečeh. Na take shode smejo društveniki tudi goste pripeljavati.

XI. Konečna določila.

§ 24. Če se društvo presnuje v drugo z enakim namenom, pripade vsa imovina novemu društvu.

§ 25. Isto velja, ako bi se društvo spojilo s kakim drugim slovenskim društvom, katero ima isti namen.

§ 26. Ob razhodu ali razpustu društva naj pride vsa premoženja in nepremična imovina v oskrbo »Slovenske Matice«, dokler se ustanovi novo društvo z istim namenom. Ako se pa v desetih letih tako društvo ne osnuje, pripade vsa imovina »Slovenski Matici« v last.

XII. Podružnice.

§ 27. Podružnicam je namen pospeševati in olajševati društveno delovanje.

§ 28. Če se ustanovi kaka podružnica z najmanj desetimi člani, določi in imenuje nje okoliš osrednji odbor.

XIII. Podružniki.

§ 29. Podružnike vzprejemlje podružni odbor in jih naznanja vsaj vsakega četrta osrednjemu odboru. Podružniki imajo iste pravice in dolžnosti, katere društveniki.

§ 30. Društvenik, ki prebiva v okoliši kake podružnice, je ob enem tudi član te podružnice.

XIV. Vodstvo podružnice.

§ 31. Opravila podružnična opravlja njen odbor, ki je sestavljen iz načelnika, tajnika in dveh odbornikov.

§ 32. Podružnični odbor voli podružnični občni zbor izmed podružnikov na tri leta.

§ 33. Podružnični odbor ima zlasti naslednje

dolžnosti: Ukrepa po svoji razsodnosti in moči, kar bi pospeševalo društveni smoter, in zabranjuje, kar bi ga oviralo; nadzoruje vsa dela ter pazi na vsa društvena pota in zavetišča v svojem okoliših; pridobiva sposobne vodnike ter jih izobrazuje in nadzoruje; pobira doneske podružnikov in jih pošilja, oziroma zaračuna osrednjemu odboru; spisuje imenik vseh podružnikov, predlaga vsako leto račun o dohodkih in stroških in o porabi dovoljenih kreditov ter zapisnike odborovih sej.

Načelnik podružnice.

§ 34. Načelnik podružnice je ob enem poverjenik društva v svojem okoliših. On nadzoruje vso upravo podružnice in poroča osrednjemu odboru, kar in kadej je treba. Ako je zadržan, posluje njegov namestnik.

XV. Podružnični zbori.

§ 35. Načelnik podružnični skliče pred koncem

vsakega leta vsaj jeden podružnični zbor, kateremu predseduje on ali njegov namestnik.

§ 36. Ako ga načelnik ali njegov namestnik ne skliče, ima osrednji odbor pravico sklicati ga in mu imenovati predsednika.

§ 37. Podružnični zbor sklepa in odločuje o rečeh, katere po teh pravilih spadajo v področje podružnic, z večino glasov. Ako se tiče nasvet vsega društva, naznaniti ga je takoj osrednjemu odboru.

XVI. Podružnični red.

§ 38. Vsaka podružnica si sme sestaviti svoj posebni red, ki se pa mora z določili društvenih pravil natanko ujemati in potrjen biti od osrednjega odbora.

XVII. Razhod podružnice.

§ 39. O razhodu kake podružnice odločuje občni zbor podružnice. Nje imovina pripade glavnemu društvu.

SPOMIN OB OBLETNICI ROJSTVA (1863—1993)

PLANINSKI ZANESENJAK FRAN KOCBEK

JANEZ ZUPAN

V oktobrski številki PV/1990 je bilo objavljenih več člankov ob 60-letnici smrti **Frana Kocbeka**, ki je zadnja leta preživel kot nadučitelj v pokoju v Gornjem Gradu. Delo in življenje tega velikega moža in zavednega narodnjaka je premalo znano Slovencem, še celo prijateljem planin ni. Konec letošnjega januarja (rojen 26. januarja 1863) pa je minilo 130 let od rojstva tega ljubitelja slovenskih gora, narodnega buditelja in prosvetnega delavca.

Po poklicu je bil Fran Kocbek učitelj, a se je v svoji ljubiteljski vnemi ukvarjal z nešteti rečmi. Bil je zaveden Slovenec in je budil narodno zavest s tem, da se je zavzemal za slovenstvo v Savinjskih Alpah, pospeševal je turizem v Logarski dolini, propagiral je gradnjo ceste v Logarsko dolino, gradnjo pošte v Solčavi in podobno. Skrbel je za nadelavo poti v Savinjsko-Kamniških Alpah, predvsem pa je nastopal proti nemškutarjem v celjski planinski sekciji, ki so si lastili Savinjske Alpe. Celjska sekcija je imela svoje nemške vodnike, ki so drugače markirali poti, kot so jih člani Savinjske podružnice, ki jo je Fran Kocbek ustanovil v Mozirju leta 1893, samo nekaj mesecev po ustanovitvi Slovenskega planinskega društva v Ljubljani. Od ustanovitve Savinjske podružnice pa do leta 1927, tri leta pred smrtjo, je bil Kocbek tudi načelnik sekcije. Bil je publicist in zbiralec podatkov o

Fran Kocbek,
avtor knjige
»Savinjske
Alpe«

Savinjskih Alpah, o ljudskih običajih in navadah v okoliških krajih in Logarski dolini. Zapisoval je ljudske pripovedke in jih objavil skupaj s planinskimi doživetji v knjigi »Savinjske Alpe«.

ALJAŽ SAVINJSKIH ALP

Prijateljeval je z znanimi osebnostmi tedanje Avstroogrške, tako z Nemci kot tudi z znanimi Slovenci. Od Nemcev je zanesljivo na prvem mestu **dr. Johannes Frischau**, doktor filozofije in profesor matematike na graškem vseučilišču. Zanimiv je podatek, da sta 12. julija leta

1899 dr. Frischauf in Kocbek dala pobudo za ustanovitev »Kranjske podružnice SPD« v Kranju v gostilni Pri stari pošti. Drugi dober znanec je bil znameniti geolog **Friderik Teller**, ki je po večletnem preučevanju izdal geološki zemljevid Savinjskih Alp. Kocbek je prijateljeval tudi z **Antonom Aškercem**, ki je bil kaplan v Mozirju. Hodila sta po Logarski dolini in si ogledala Iglo, Okrešelj in presihajoči studenec. Omeniti velja še Novomeščana **Ferda Seidla**, ki je v knjigi »Kamniške ali Savinjske Alpe« natančno, vendar poljudno razložil geološko zgradbo Savinjskih Alp.

Fran Kocbek je bil mož širokega duha in pogledov in ni čudno, da je imel toliko prijateljev in znancev. Pri naštevanju prijateljev pa ne smemo prezreti znanega vodnika ter graditelja planinskih poti in oskrbnika **Janeza Piskernika**, rojenega leta 1839 v okolici Železne Kaple, ki je od leta 1866 dalje živel v Logarski dolini. Za velike zasluge za planinstvo in organizacijo del pri graditvi novih planinskih koč je Piskernik leta 1894 dobil na Dunaju pri planinski družbi »Altenberger« diplomu in nagrado 5 zlatnikov.

Leta 1925 je Kocbek izdal knjigo »Savinjske Alpe«, v kateri je opisal ta del Alp, njihove meje in može, ki so največ storili za odkrivanje teh gora. Ravno tako je opisal prve pristope na vse vrhove. Podrobno je osvetlil delo dr. Frischaufa, ki je umrl v Gradcu leto pred izidom knjige. V poglavju »Moji planinski spomini« in »Plezalne stene v Savinjskih Alpah« opisuje svoje planinske začetke kmalu potem, ko je nastopil službo učitelja v Žalcu, in plezalne smeri v Savinjskih Alpah z datumi in imeni prvoprstopnikov. Večino teh pristopov so opravili nemški turisti, razen na Tursko goro in Planjavo, ki ju je že leta 1893 »osvojil« znani **Miha Kos** iz Kamnika, in na Križ, ki sta ga istega leta osvojila Fran Kocbek in že omenjeni Janez Piskernik.

Vsiljujejo se nam vzporednice: kar je bil za Julijske Alpe **dr. Julius Kugy**, je bil za Savinjske Alpe dr. Frischauf in kar je bil **Jakob Aljaž** — triglavski župnik za Julijce, je bil za Savinjske Alpe in okolico Fran Kocbek. Poleg drugih pionirjev so ti štirje možje v največji meri zaslužni ne samo za odkrivanje naših gora, ampak tudi za potrditev in ohranitev gorá Slovencem.

KAKO JE KOCBEK POSTAL TURIST

Preberimo, kaj je o sebi napisal Fran Kocbek!

Kratek življenjepisa

Rodil sem se 26. januarja 1863 v Ločkem vrhu, občina Trotkova, okraj Št. Lenart. Obiskoval sem dvorazredno osnovno šolo pri Negovi, tri razrede meščanske šole v Radgoni in štiri letniške učiteljska v Mariboru ter napravil maturo l. 1882.

Potem sem služboval sedem let v Žalcu kot

podučitelj, poldrugo leto na Rečici kot učitelj, od 15. oktobra 1890 pa kot nadučitelj v Gornjem gradu in sem bil 31. decembra 1921 upokojen.

Kako sem postal turist

Nekaterim se je čudno zdelo, kako sem postal turist, ko sem bil rojen v Slovenskih goricah. (Fran Kocbek z besedo »turist« označuje planinske popotnike, hribolazce in gornike; op. p.) Ker mora biti turist dober pešec in ne omotičen, sem se vadil, da postanem tak. Za pešca sem se že vežbal, ko sem hodil ob praznikih iz šol domov, kajti iz Radgone je bilo treba tri ure, iz Maribora pa pet ur hoje. L. 1881 sem bil prvič na Pohorju pri Sv. Bolfenku.

Na meščanski šoli v Radgoni sem dobil veselje za prirodo. Nabiral sem hrošče in rastline. Najbolj me je veselila botanika. Iz Žalca sem lazil na razne gore: na Kotečnika, Mrzlico in na Sv. Kunigundo, iz Rečice na Golte, Dobrovlje, Rogatec, Menino in Raduho. Nabiral sem zanimive rastline, ki sem jih pošiljal na dunajsko univerzo. Pismo sem občeval z raznimi botaniki, posebno z **Dragotinom Hircem** in profesorjem **Fr. Krašanom** v Gradcu, ki je tudi pregledal moj herbarij in mi popravil nekaj imen. Zaradi zanimanja za botaniko sem postal ne-hote turist.

Da bi se odvadil omotice, sva šla s prijateljem **Fr. Roblekom** v Žalcu večkrat v cerkveni stolp ter sva dolgo gledala iz lin navzdol. Še boljša vaja je bila na gori Kamnik pri Grizah. Šla sva po strmem grebenu tik prepada navzdol, potem sva se vlegla tako, da sta moleli glavi v prepad. Na ta način sem nekoč ozdravil nekega turista omotice na Raduhi, ki je kmalu izgubil vrtoglavoost.

Večina letošnjih društvenih občnih zborov je mimo, večina organiziranih slovenskih planincev zdaj natančno ve, kakšne so organizacijske spremembe v naši planinski organizaciji. Planinska zveza Slovenije je slejkoprej množična organizacija, v kateri se lahko vsak član odloči, kakšne vrste član želi postati: zelo aktivni planinci so verjetno člani z največjimi ugodnostmi, za katere pa morajo plačati višjo članarino, planinci s srcem, ki ne hodijo več toliko po hribih, vendar hočejo ostati v organizaciji, plačujejo ugodnostim primerno nižjo članarino. Planinski vestnik pa naj bi bil za vsakega planinca najtesnejša zveza s planinstvom doma in po svetu: ostanite ali postanite torej stalni naročniki in bralci osrednje slovenske planinske revije, ki izhaja že skoraj sto let.

ODGOVOR NA ČLANEK VIKIJA GROŠLJA V JANUARSKI ŠTEVILKI PV

ŠE ENA RESNICA O ANAPURNI

MIHA KAJZELJ

Bojim se, da bo **Viki Grošelj** ob pričujočem članku še bolj razočaran nad lansko odpravo, pa tudi nad mano, vendar čutim dolžnost, da ljudi, mlade in malo manj mlade, ki so po svojih močeh garali na Anapurni, očistim nepotrebnih očitkov, ki jim jih je naprtil Viki. Nepotrebnih zato, ker je nesmiselno pogrevati razprtije, do katerih nujno pride na odpravi, še posebno, če je neuspešna. Glede na to, da sem se z Vikijem na odpravi razumel zelo dobro, sem toliko bolj presenečen nad njegovim pisanjem. Viki se v svojem članku postavlja v vlogo nesojenega heroja, ki ima pravico udariti po vseh, ki ob koncu odprave niso več hoteli plesati po zvokih njegove kitare. Razočaran nad našo samovoljnostjo zavzame nivo nizkih udarcev in krivic, ki je za človeka s tolikšnim ugledom med slovenskim planinstvom nedopusten. Prepričan sem, da bi o tej odpravi člani lahko napisali še deset podobnih užaljenih pričevanj, kot je Grošljevo, v katerih bi polarno prikazali posamezne ljudi.

Tudi moja zgodba, ki sicer v veliki meri povzema mnenja večine oškodovanih članov iz Viki-jevega članka, bo prikazala le delno resnico; trudil pa se bom biti čimbolj objektivni, kajti če smo se že lotili pogrevanja, je najbolje resnici priti čimbolj do dna.

PODCENJEVANJE IN PRECENJEVANJE

Mladi smo se na odpravo pripravljali intenzivno kot še nikoli — z vročo željo osvojiti Anapurno. Še nobeno sezono nismo splezali toliko težavnih smeri v naših gorah in v Alpah. Na odpravo smo odhajali res dobro pripravljeni in motivirani v upanju, da imamo sposobno vodstvo, ki bo s pravilnim vodenjem skrbelo za dober potek odprave.

O Angleški smeri, ki smo jo nameravali splezati, nismo vedeli kaj dosti. Na voljo nam je bila groba shema poteka smeri z vrisanimi tabori in njihovimi višinami in na prvi pogled se je to zdelo dovolj. Angleži so steno splezali leta 1970 pod vodstvom slovitiga **Boningtona**. V njihovi ekipi je bilo 11 izkušenih in izredno vzdržljivih alpinistov, ki jim je do tabora 4 pomagalo 6 serp in 9 pomočnikov — nealpinistov. Goro so oblegali 60 dni in eni navezi je uspelo priti na vrh. Vedeli smo tudi to, da je leto pred nami (1991) smer ponovila močna poljska mednarodna odprava s 35 člani. V 40 dneh garanja so dosegli vrh. Med drugimi je bila uspešna tudi **Wanda Rutkiewicz**.

Naša odprava je štela 11 alpinistov, od tega jih 5 še ni imelo izkušenj z višino, na voljo pa smo imeli približno 30 dni časa. Na gori so nam pomagali 2 šerpe in sirdar. Viki je bil mnenja, da bomo smer splezali v največ treh tednih. Če samo površno preletimo te številke, potem vidimo, da je šlo v primeru naše odprave ali za podcenjevanje cilja ali pa za precenjevanje mlajših članov; starejši so se poznali že iz prejšnjih odprav. K podcenjevanju spada tudi to, da se nihče ni pozanimal o težavah, ki so jih imeli eno leto pred nami Poljaki, niti nismo o steni povprašali naših alpinistov, ki so bili v isti smeri leta 1983 prav tako neuspešni. Takšna ignoranca do sicer lahko dosegljivih podatkov prav gotovo pomeni veliko precenjevanje ekipe. Račun brez krčmarja, da bodo mladi alpinisti delali čudeže, se seveda ni obnesel.

MLADI NISO »LEVAKI«

Plezanje nad taborom 2 je bilo tako strmo in naporno, da smo na konec fiksni vrvi prihajali izmučeni. Tam pa se je še začelo pravo plezanje in napenjanje novih vrvi. V enem letu, odkar so bili tu Poljaki, so se razmere tako spremenile, da smo le sem in tja naleteli na kakšno poljsko fiksno vrv. Ena od njih je bila napeta po zraku čez žleb, po katerem smo plezali. Prav neverjetno se je zdelo, da so ob njej nekoč plezali. Naklonina ni nikoli padla pod 60 stopinj, na več odstavkih pa se je gibala od 80 do 90 stopinj. Pogoste so bile prečnice v obupnih razmerah pod sneženimi previsi, ne da bi imeli kakršnekoli možnosti za varovanje, v takih okoliščinah pa smo tvegali zares veliko.

Spomnim se sneženega previsa, pod katerim sem se znašel. Ker nikjer drugje nisem našel boljšega prehoda, sem moral splezati čezenj. Ratišči cepinov sem zarinil nad previs in ko sem dereze zapičil v rob previsa, nekam v višino komolcev, se mi je desni cepin premaknil. Za trenutek sem se že videl, kako letim navzdol proti Slavcu, ki me je varoval. Zadnji klin je bil nabit 5 metrov pod mano in verjetno ne bi zdržal padca. Na levi roki sem zadržal težo telesa in premaknjeni cepin zabil višje, kjer je bila na sneženi podlagi zaplata vodnega ledu. Počasi sem se potegnil navzgor, se z nogami postavil v normalen položaj in kmalu zavrtal dober ledni klin, ob katerem sem si lahko oddahnil. Pri tem klinu sva za tisti dan s Slavcem končala napenjanje fiksni vrvi.

Na višini 6600 metrov ti takšno plezanje pobere ogromno energije in gibe, ki bi jih moral delati

dinamično, delaš z zaostankom in s prevelikim naporom. Toliko sem tvegala samo še doma v plezalnih vrtcih in predstavljam si, da so podobne norosti počeli tudi drugi. Večino fiksnih vrvi nad taborom 2 smo napeli mladi plezalci ter **Filip Benc** in **Iztok Tomazin**. **Viki Grošelj** in **Stipe Božič** sta pod največjimi težavami vedno obračala, ker so bile zanju tehnično prezahtevne. Viki je dejansko na teh mestih »pravočasno odskočil pred silovitim zagonom mladih« oziroma se nam je pametno umaknil ter prihranil moč za pozneje. Prvoborec tega grebena je bil vsekakor **Benjamin Ravnik**, ki je splezal 40 metrov visok raztežaj v obupnih razmerah. Na tej višini je to trdo garanje in sam sem se čudil, kako mu je to uspelo.

DVE PLEZALNI RAZLIČICI

Po svojem drugem poskusu v grebenu sta Viki in Stipe odnehala pri mojem lednem klinu in Viki je izjavil, da ne bo več poskušal v Angleški smeri, ker je to zanj pretežko. Istočasno, ko se je šla v greben boriti naveza Jamnik-Ravnik, za njima pa sta v tabor 2 prihajali še dve navezi, sta Viki in Stipe pripravila svojo osebno opremo, ki smo jo imeli navado puščati v taboru 2, in jo odnesla v bazo — dokaz torej, da se res nista več mislila vracati v steno. Ob tem Viki — tehnični vodja — še ni nikomur povedal, da je poskusa v Angleški smeri praktično konec, fantje pa so se šli boriti v prazno. To je najhujše, kar se lahko zgodi človeku: če namreč zve, da je nekaj počel popolnoma zastonj. Viki pa je medtem že razmišljal o varianti B. Dejstvo, da ne moreš zaupati v lastnega vodjo, je fantom bolj vzelo zagon kot pa snežni udar in francoska drama. In tudi če smo nekateri, ki nismo bili oškodovani pri tem, še imeli energijo za varianto B, je ta počasi splahnela ob neizpodbitnem dejstvu, da je bil kolektivni duh odprave za vedno uničen.

Poskus Vikija in Stipeta v tej drugi varianti je bil le pesek v oči. Viki je celo sam dejal, da gresta pogledat, kakšen je videti prehod na sedlo desno od glavne stene; če ne drugega, da bosta vedela za drugič. Spričo njunega počasnega napredovanja smo kmalu vsi vedeli, da nimata nobenih možnosti za uspeh. Po uspelem prekanju zelo težkega ledenika bi namreč morala preplezati 1000 metrov zasneženega pobočja do sedla, nato pa 4 kilometre grebena na višini nad 7000 metrov.

Medtem ko sta bila Viki in Stipe v ledeniku variante B, so po nebu priplavale ovčice, ki so pomenile novo poslabšanje in to je onemogočilo njun vzpon. Ob tem znaku smo mladi alpinisti soglasno ugotovili, da ni za nikogar več nobene možnosti, da bi osvojil Anapurno. Za tak vzpon v alpskem slogu so potrebni spočitelo telo, čista

glava in dobre razmere, med nami pa sta vladala razočaranje in gnev; nekateri sploh niso več hodili na skupne obede v jedilnico. Odprava je bila popolnoma razklana. Vsi smo vedeli, da je konec, le nekateri si tega niso hoteli priznati. Naš odhod — odhod glavnine je bil do drugih, ki so še želeli poskušati, sicer nepravilčen, vendar se nam je zdel popolnoma naraven. Življenje zadnjih dni je namreč postalo mōra, ki jo je lahko pregnala samo sprememba: pot stran iz baze, navzdol, v drug svet. Zavedam se, da je bil ta korak nepravilčen, vendar se mi zdi to precej manj hudo kot pa manipulacije in celo ponižanja, ki so jih nekateri doživeli od vodstva med odpravo. Zato nas tudi ni preveč zanimalo, kaj si kdo misli o našem odhodu.

PRIHODNOST HIMALAJIZMA

V imenu mladih članov odprave lahko povem, da motivacije in neizčrpne energije mladih nikoli ne zmanjka, če jo usmerjajo zdravi in poštenu medčloveški odnosi. Težko pa je oprostiti Viki-jev cinizem, ko omenja **Filipa Benceta** in **Robija Supina**, ki sta »baje« iz zdravstvenih razlogov zapustila bazo. Povedati je treba, da je zdravnik Filipu zaradi resnega vnetja ledvic svetoval, da gre v dolino, prav tako pa Robiju, ki je imel potem še en mesec doma težave z želodcem.

Mislím, da vzrok za slabe odnose na odpravi ni bil razkorak med generacijami, ampak razkorak med ljudmi in ljudmi. Prezgodaj pa je še za postavljjanje trditev, da slovenski himalajizem nima prihodnosti zaradi nesposobnosti in nemotiviranosti mladih alpinistov; problemi so drugače. Predvsem bi morali vrhunski alpinisti soodločati pri izbiranju ciljev v Himalaji. Osvajanje osemisočakov po normalnih smereh v svetovnem merilu ni več ekstremen dosežek, zato ne bi smela biti odločujoča pri izbiri slovenskih himalajskih ciljev. Cilji slovenskega vrhunskega alpinizma so lahko le cilji slovenskih vrhunskih alpinistov. Akcija 8000+ v programu vrhunskega alpinizma pomeni zavajanje slovenske javnosti.

P. S.: Z napisanim se strinjajo člani odprave **Filip Bence**, **Vanja Furlan**, **Matjaž Jamnik**, **Benjamin Ravnik**, **Slavko Rožič**, **Uroš Rupar** in **Robert Supin**.

Od letošnjega februarja do konca letošnjega leta bo na naslovni strani Planinskega vestnika natisnjena lična oznaka, ki spominja na stoletnico slovenske planinske organizacije. Znak, ki simbolizira Jalovec, mladeniško goro iz znaka Planinske zveze Slovenije, je posebej za stoletnico SPD-PZS oblikoval naš znani gornik Janez Bizjak, dolgoletni predsednik AO Trbovlje, član uredniškega odbora Planinskega vestnika in sedanji direktor Triglavskega narodnega parka.

TRINAJSTA TV ODDAJA GORE IN LJUDJE

VZPON PO 92 LETIH

MIRKO KUNŠIČ

»Spet je bil **Krammer** tisti, ki je zapisal zimski Jalovec na svoj seznam želja. In zopet je bil božični čas, ko smo se lotili tega načrta. Bilo nas je troje: **dr. Bolaffio**, Krammer in jaz. Za vodnika sem bil naročil v Kranjsko goro **Ojcingerja** in **Jožeta Komaca**.

Sestop sem uredil tako, da sta Krammer in Ojcinger hodila spredaj, za njima moj prijatelj, Jože in jaz pa sva kot najmočnejša ostala zadaj, in sicer Jože za menoj. Vsi smo bili navezani na eno vrv.

Toda na vsem lepem se je pod mojo težo vdala vsa strma ledena plošča, na kateri sem stal. Izgubil sem oporo, že sem z nogami v zraku treščil na hrbet. V naslednji sekundi bi bila najina padajoča teža potegnila vso družbo v globino. Skozi glavo mi je šinilo, da je po nas. Zdajci, v trenutku, ki je odločal o življenju vseh nas, sem že padajoč začutil poteg vrvi od zadaj. Jože je z derezami stal na kopni skali in se je uprl z vso močjo.

Mož in vrv sta opravila svojo dolžnost. Ko se je Jože spustil do mene, je po vsem telesu trepe-

Kugyjevo odpravo na Jalovec so po 92 letih v živo zaigrali Izток Butinar, Samo Cuznar, Miha Robič, Aleš Robič in Ivan Mežik, vsi gorski reševalci iz Rateč in Kranjske Gore

Foto: Mirko Kunšič

tal od strahu. Dolgo smo tiho stali, gledali v sončni svet in se veselili na novo pridobljenega življenja. Grozljivo črna prikazen je bila zaplahutala prek nas in izginila tam za obzorjem: prikazen velike nesreče na Matterhornu leta 1865. Naš primer ji je bil zelo podoben. Toda mi smo bili bolj srečni, pravilneje razvrščeni in naša vrv je bila nova in močna!

Tako me je Jalovec odslovil pozimi. Ko sem se konec doline ozrl k njemu, je njegov črni rogelj kipel visoko v zvezdnato nebo. 'Zahvali se moji velikodušnosti!' je klical za menoj.

To so odlomki **dr. Juliusa Kugyja** v knjigi Iz življenja gornika. Zimski vzpon 23. decembra leta 1900 na Jalovec (2643 m) si je za rdečo nit trinajste oddaje Gore in ljudje izbrala televizijska ekipa slovenske televizije, ki jo vodi **Marjeta Keršič Svetel**.

»Natančno sto let organiziranega planinstva mineva 27. februarja pri nas. Jalovec je za planiko postal simbol Planinske zveze Slovenije. Bil je izziv, ki smo ga sprejeli. Snemalec **Janez Hrovat** je posnel zimski vzpon na goro. Tokrat je sedemčlanska ekipa TV Slovenije — režiser je **Staš Potočnik** — prvič najela helikopter Letalske enote policije, da smo na Strehi Jalovca, tik pod vrhom, posneli še zadnje kadre vzpona Kugyjeve ekspedicije. Padec in zaustavitev na-

veze smo razumljivo posneli v dolini. Masker **Zoran Lemajič** in kostumografinja **Marija Kobi** sta poskrbela, da so bili gorski reševalci postaj Rateče in Kranjska Gora, ki so igrali odpravo, videti pristni: **Iztok Butinar** je Ojcinger, **Samo Cuznar** Krammer, **Miha Robič** Bolaffio, **Ivan Mežik** Jože Komac, **Aleš Robič** pa sam Julius Kugy. Res so bili odlični. Prav nobenega kadra ni bilo treba ponavljati,« pripoveduje redaktorica, scenaristka in voditeljica oddaj Marjeta Keršič Svetel.

Te oddaje so rodili v razvedrilnem programu TV Slovenije lanskega januarja. Prvič so bili gostje reševalcev postaje Gorske reševalne službe Kamnik, gostili pa so vrhunska alpinista **Andreja Štremfelja** in **Marka Prezija**. Oddaja je zdaj redno na sporedu vsak tretji ponedeljek na prvem programu ob 20.30. Tudi z odmevi, predvsem s kupi pisem, so zadovoljni. To so samo dodatna potrditev, da si vse več ljudi želi videti tako zvrst oddaj. V TV ekipi so še **Mica Ornik-Puc** kot producentka, asistent in tajnica, **Silvo Plavec** kot asistent snemalca, **Tone Žerovnik** kot tonski mojster in **Klavdij Mlekuž**, gorski reševalec in letalec postaje GRS Mojstrana, ki je strokovni sodelavec oddaj in ki skrbi za varnost televizijske ekipe.

»Stoletnico Planinske zveze Slovenije smo zaznamovali s to oddajo. Pred nekaj tedni smo se sami povzpeli na Jalovec. Določili smo deset snemalnih mest, vendar smo jih morali zaradi neugodnih snežnih razmer nekaj opustiti. Nekaj kadrov smo posneli tudi v mojstranskem planinskem muzeju. V Sloveniji se o takem muzeju 40 let samo pogovarjajo, prizadevni planinci iz Mojstrane pa imajo muzej že devet let. Marca se bomo v oddaji lotili tudi te teme. Ljudem bomo pokazali, kakšen planinski muzej imajo sosedje v Torinu. Nameravali smo posneti življenje Trentarjev, kar jih je še ostalo. Toda ker tudi tam ni prave zime, še ne vemo, če bomo tja sploh šli,« pravi navdušenka, ki skupaj z ostalo ekipo prenaša težke nahrbtnike, zdrži dolge pohode in vzpone ter živi za oddaje.

Snemalec Janez Hrovat ima že ogromno izvrstnih posnetkov. Ekipa resno premišljuje, da bi najboljše strnili na video kaseto. Trenutno čakajo le še založnika. Z nekaterimi posnetki so bili posredno prisotni na festivalih v tujini in so tudi tako opozorili na lepote, ki jih premore Slovenija. Žal vsega delovnega gradiva ne morejo shranjevati, ker TV Slovenija nima dovolj kaset.

(Slovenske novice)

SLOVENSKO-ARGENTINSKA ODPRAVA NA KONTINENTALNI LED 1963/64

TROJICA V LEDENI PUŠČAVI

PETER SKVARČA

V prejšnji številki Planinskega vestnika smo ponatisnili močno skrajšan prispevek dr. Vojka Arka o zgodovini osvajanj Kontinentalnega ledu v Patagoniji, pri čemer so zelo tvorno sodelovali tudi slovenski gorniki. Omenili smo, da podrobnosti o teh osvajanjih doslej pri nas niso bile znane, ker so bili člani Slovenskega planinskega društva iz Bariloč v Argentini — udeleženci teh odprav večinoma politični emigranti iz konca druge svetovne vojne. Ko proslavljamo 100-letnico slovenske planinske organizacije v domovini, je prav, da se spomnimo tudi podrobnosti o delu slovenskih gornikov v tujini. V nadaljevanjih bomo objavili pripoved udeleženca te odprave na Celinski led Petra Skvarče, ki nam jo je poslal neumorni kronist argentinskega slovenskega planinstva dr. Arko. (Op. ur.)

V NEZNANO

Pozno v noč je zaječal veter. Polagoma narašča...

Ko se je privlekel iz šotora, ga je skoraj podrlo. Toliko da je še lahko izdrl opornike. Komaj pa se je zledenelo platno sesedlo, je že pridivil

sunek vetra, da ju zažene ob tla.

»Hitro, da nama ne odnese šotora!« — Med presledki sunkov jima nekako uspe zložiti šotorsko krilo. Ko sta nared, se ozračje sprosti v vihar.

»Smučaj tik za menoj!« jekne iz ledenega piša. Hripav glas se izgublja v sivino. Ni še dobro zakoračil, ko že spet leži v snegu. Nahrbtnik in pritisk vetra mu ne dasta vstati. Ko je pridrvelo nadenj, je menil, da je pripravljen: s skrajnim naporom se je nekaj časa obdržal sklonjen, razkoračeno oprt na smučarske palice, potem pa je nenadoma začutil, da je treščil v mehak sneg. Obraz mu ledení, svinčena teža ga tlačí k tlom. Ne more vstati.

»Luciano!« zatuli, medtem ko na vse načine poskuša vstati.

»Pete,« mu medlo zazveni v odgovor, »tudi jaz spet ležim!«

Malo zatem pritisk za spoznanje popusti. Previdno vstaneta in se približata, da si vsaj lahko razločita obraza.

»Kaj misliš?« se Luciano vprašujoče zazre v tovariša.

»Tak metež, pa še brez kompasa sva,« se tudi Peter ne more odločiti, ko si popravlja zaponko na smučki.

Dolina Río Electrico — od spodaj navzgor z desne proti levi Piedra del Fraile, reka Electrico, jezero Electrico, ledenik Marconi, vrh Marconi; s trikotnikom in številko 1 je označen tabor na robu Celinskega ledu.

»Peter, kod naj greva?« — Smer sta že zdavnaj izgubila.

»Naprej!«

»To že, toda v katero smer?« — Smeri pa ni, vse je samo belo...

»Kamor drvi veter, saj proti vetru ne moreva. Gotovo vleče od zahoda, kot zmeraj.«

Nato spet oba ležita, vihar pa tuli nad njima svojo patagonsko pesem. Neštetokrat padeta in kolebaje vstaneta. Huda ura narašča v pravi orkan in ne poneha. Ko se pod pritiskom vetra Peter spet sesuje na tla, opazi, da se je leva smučka odpela — in da se pelje naprej. Bolj nagonsko kot premišljeno začuti daljnosežnost posledic. Samogibno se napne, vstane, naredi nekaj omahujočih korakov, potem mu nenadoma zmanjka tal. Vendar spozna, da je obvisel s komolci na robah razpoke. Isti trenutek se zave, da je pravzaprav hotel teči za smučko, ki jo veter žene naprej in se zdaj že izgublja v nevidljivost.

Nekaj časa strmi naokoli, da bi kaj razločil, nato se sunkoma povleče iz razpoke. Prehodi nekaj metrov, se znova znajde do pasu v luknji, se potegne iz nje, naredi nekaj korakov in se spet ugrezne. Potem se sklone vrniti k prijatelju, ki se je usedel na nahrbtnik na rob razpoke. Nekaj časa brez besed sedita tam in premišljujeta o svoji brezizhodnosti, potem Petra prešine: v razpoko, tam bova varna pred vetrom in mrazom!

RAZPOKA NA ROBU ŽIVLJENJA

V jamski tišini komaj čutita, da zunaj razsaja vihar. Za sedaj sta rešena pogube na ledeni planjavi. Razgmeta zledeneli šotor in se spravita v spalni vreči. Vsa je že premočena, vendar jima odleže, ko si sezujeata gojzarje in si zmasirata omrzle noge. Ura je pol štirih popoldne. Peter kar ne more verjeti, da sta celih sedem ur tavalila v viharju. Če so bile tiste motne lise, ki sta jih videla, preden sta šla v razpoko, v resnici Pirámide, saj so jim bile podobne, sta tavalila v začaranem krogu.

V polsnu je Peter preudarjal: brez hrane sta in brez goriva, kar je isto; on sam je brez ene smučke, tisto zunaj pa lahko traja še dolge dneve. Če se čez dan ali dva vreme ne izboljša, se bosta težko zmazala. Kaj pa, če bi tam pustila vso prtljago in napela vse svoje moči? V tem primeru bosta tavalila po neskončni beli ravnini skozi viharne metež, dokler se ne bosta zgrudila in počakala, da ju tam zagrne večna tišina...

Prijatelj pa medtem mirno spi. Kako le more, vklenjen v to past, medtem ko zgoraj zavija neurje skozi noč in se podi čez strjeno morje Celinskega ledu? Ta čas votlina postaja vse temnejša. Droben pršič se počasi, a nenehno sesipa v razpoko in jo zapira. Vedno tesneje. In njemu lega dremavica na oči... Mrak se umika. Iz snežnine vstajajo obrisi samotnega igluja. Oslabel Eskim se ulega k njemu k zadnjemu počitku. Ustnice se mu še premaknejo v nerazumljivo besedo v slovo, sporočilo ali vzdih, nato obleži negiben...

Privid ga navda s strahom, da se zdrami iz sna. Odprtina v klnici je že povsem zadelana. Stegne roki iz spalne vreče, se potruji do odprtine in jo odpre. Simfonija vetra zunaj še vedno biča ravan in stopnjuje svoj molto crescendo v polarno noč. Kot kakšna divjaška obredna godba je to patagonsko vetrovje. Vendar se v mislih preseli drugam: v mislih mu vstajajo davni kraji in budijo sanje o šelestenju gozdov v poigravanju blagih sapic z listjem, o pritajenem žuborenju bistrh potokov...

Na spalnih vrečah se vlaga strjuje v skorjo. Je bilo treba vsega tega? Kaj sta pravzaprav iskala tod? Slavo? Veljavo? Ali mar nekaj, česar ni zmogel do sedaj nihče drug? Zmedeno mu begajo misli sem ter tja, dokler se ne dotipajo do dognanja: Slava, veljava, zadoščenje zmagovalca — vse to je tako neskočno majhno, nično in nepomembno. V resnici gre za spoznanje Stvarstva in Človeka.

NA VRHOVIH

Na zahodnem bregu Električnega jezera (Lago Electrico), kjer se ledenik Marconi steka vanj v dveh vzporednih tokovih, leži vseprek razmetano kamenje in povsod lahko opaziš od tisoč-

Na vrhu do takrat še nepreplezane gore Gorra Blanca, v ozadju Fitz Roy

letnega premikanja ledu razrite skale. To gorsko dolino ob bregovih jezera zapira proti jugu zasnežen greben, ki se vzpenja naprej v strme stene gorá Pollone in Pier Giorgio. Vrtoglave pečine onemogočajo proti severu vsakršen dostop. Če pa gledaš proti Kontinentalnemu ledu, na zahod, vidiš pred seboj navpične stene špičastega grebena Marconi. Snežne strmine so nad njegovim razritim ledenikom, ki se z vzhodnim robom svojega južnega rokava naslanja na severno vznožje Pier Giorgio. Nad grebenom in ledenikom pa gospoduje vrh Osrednjega Marconija (Marconi Principal, 2257 m). Iz zavetja Menihove skale (Piedra del Fraile) se moraš dvigniti samo nekaj sto metrov višje od rečne struge, pa že lahko opaziš severno od omenjenega pogorja prelaz z ledenika Marconi (Paso Marconi, 1498 m) v bazén severnega predela Južnega kontinentalnega ledu, ki meri 10.565 kvadratnih kilometrov.

Ob izlivu v Električno jezero je ledenik precej težko prehodan. Prebiti se je treba čez spodrsljive stene ledenih razpok, snežni mostički se dan za dnem rušijo, kajti ledenik se nenehno premika. Še bolj siten je prehod skozi sotesko: polno nagradenih skal je v njej in kaj lahko se z njimi vred zrušiš bogvedi kam, če s svojo težo spraviš te skladovnice iz ravnovesja. Ko pa si srečno opravil z ledenikom in se povzpneš malo navzgor, si že na snežiščih, ki se spajajo s Celinskim ledom. Od tod proti severu se iz gorske verige boči vrh Neumeyer (2612 m), tako imenovan v spomin rajnemu zdravniku in za-

služnemu alpinistu iz Bariloč. Ta gora prehaja po ostrem slemenu in čez planjavo na sedlu v višji vrh Gorra Blanca (2920 m). A šele ko dosežeš nekaj kilometrov zahodnjeje vznožje Severnega Marconija, se ti odpre čudovit pogled v notranjost Celinskega ledu. Otoki gorskih verig, oviti v sneg, se kot oaze v puščavi dvigajo iznad prostranega patagonskega ledišča.

Sem notri bomo stopili. Skušajte se uživati z nami. Nemara boste tudi vi občutili privlačnost komajda dostopnih krajev, zavitih v megle in sneg. Samo smučke si še priprite, brez njih ne morete nikamor. In na kompas ne pozabite, da se ne izgubite in do konca ne zatavate v snežni vihar...

TABOR POD LEDENO STENO

Nekaj dni pred koncem leta 1963 se mrko vračata proti gorski dolini Guci in Peter. Nocoj sta prestala svoj letošnji patagonski krst. Poskus naglega vzpona na bližnjo goro jima je preprečil vihar. Sinoči sta pristopila iz matičnega taborišča pod Menihovo skalo ob Električnem jezeru do zgornjih snežišč. Najlonski šotor za dve osebi sta postavila ob majhni zelenkasti laguni, nad katero se ob robu Celinskega ledu dviga kakšnih 20 metrov visoka krajna poč. To šotorišče je veljalo kot višinsko izhodišče na goro. Zgodaj sta legla, davi pa zarana namerala naprej; upala sta, da bosta v enem dnevu opravila vzpon. Zvečer se je gora mnogo obetajoče vsa bleščala v zahajajočem soncu. Ponoči pa, prav ko sta sanjala o prvenstvenem vzponu, se jima je šotor sesul na glavo. Upa-

nje, ki je bilo spočetka utemeljeno, da ju veter ne bo zajel v taboru, ju je prevaralo; čeprav se je veter rojeval in divjal nad njima, so se vrtinci s svojo zagonsko silo le spuščali ob ledeni počni navzdol. V oglušujočem tuljenju sta za silo popravila raztrgano šotorsko krilo in pod njim zdržala do jutra. Viharno vreme in premočena koža sta ju zjutraj napadila nazaj v dolino. Gora je ostala v miru svoje tisočkrat tisočletne samotnosti.

Silvestrovanje v baznem taboru so kar prezrli, naslednje jutro pa so se na spodbudo neučakane Luciana le odločili oditi dalje, čeprav se je vreme samo za silo uneslo. Za prečkanje reke Pollone so se morali sezuti. Ledena voda je ostro urezala v noge, ko so čofotali na drugi breg. Malo pozneje, ko so bili že višje, pa se je vreme hitro slabšalo. Na mah se je nanje vsul močan snežni metej. »Bolje, da se kar takoj preizkusimo v viharju,« je presodil Peter — in rinili so naprej.

Temno je že bilo, ko so dosegli prvi višinski tabor ob počni — pa je bil ves razdejan. Premraženi so se potegnili ob steni kakšnih 200 metrov naprej in si v strmeh snežišču med novo vihero skopali zasilno taborišče: za eno noč je vseeno, bo vsaj topleje.

ŠTIRI DNI V LEDENI LUKNJI

Drugo jutro je na bližnje skale pokukalo toplo sonce, vsi špiki in stene pa so ostali zaviti v meglo. Ko so se premočene obleke osušile, so odrinili naprej. Za trening so splezali strmo snežino nad taboriščno luknjo. Težko in nerodno so opletali z zajetnimi nahrbtniki v mehkem snegu navpik po steni. Sicer so pridobili precej višine, vendar jih je strmina upehala. Drug za drugim so gazili navzgor v položnejši sneg proti

Razgled s Cardenal Cagliera: spredaj brezimna gorska veriga, za njo levo ledenik Chico, zadaj ledenik O'Higgins, proti desni pogorje O'Higgins, Mellizos, Alesna in zahodni rokav jezera San Martín

vznožju Bele kape. Videli so samo nižja pobočja, zgoraj je bilo še vse zapredeno s temnimi oblaki.

Čisto so bili prepričani, ko so se ob devetih zvečer utrujeni ustavili. Pobočje je bilo tod že precej strmo in razrito v tri rebra, zato so ta predel krstili za Tri rebra. Tam so se odločili skopati novo luknjo za taborišče, iz katerega bodo tvegali naskok na vrh. Pozno ponoči so zaspali ko ubiti.

V teh predelih Kordiljere še ne pomeni, da je tehnično nezahteven teren tudi zlahka zmogljiv. V patagonskem vetrovju se gorniško netežaven naklon spremeni v nevarno steno, ki je včasih niti ni mogoče splezati.

Kakšne štiri dni so posedali in polegali v ledeni votlini. S hrano so bili dobro založeni. Premlevali so vse mogoče, včasih so vrgli karte. Nestrpneži že niso več vedeli, kako bi si krajšali čas. Šele 6. januarja popoldne so se megle začele dvigati po Treh rebrih navzgor. Kakšnih 20 kilometrov je segla vidljivost po enakomerni beli ravnini na zahod, prav do vznožja ogromnih gorskih masivov.

Trojica se je grela pred votlino. Petra navdušuje nemogoča severna stena Pier Giorgio: tisoč metrov navpik preklanega granita! Lani sta to goro zavzela z bratom Juretom od juga. Jutri bodo naskočili nov vrh. Budnica je predvidena za četrto uro zjutraj.

Še v temi se je nekdo prebudil, prižgal svečo in na kuhalnik pristavil posodo s snegom za zajtrk. Kazalca na uri sta kazala pol petih. Ob sedmih so se v navezi odpravili po pobočju navzgor. Že s precejšnje višine so v daljavi opazovali enakomerno verigo Pirámide in dalje na jug vrh Mariano Moreno. Od vsega začetka so se varovali, čeprav je stena — če se lahko tako imenuje — skoraj do vrha grebena razmeroma neproblematična. Zgoraj preide v širo dvokilometrsko snežišče, le kakih 80 metrov pod Južnim vrhom pa se napne v trdo ledeno strmino.

TVEGANO PLEZANJE

Tod pleza Peter, prvi v navezi, cel prvi raztežaj vrvi zdržema s prednjimi konicami derez. V led zaseka stopinjo in zabije klin za varovanje. Nato počaka Luciana in pleza naprej. Tik pod slemenom, kjer se stena skoraj navpično končuje, se mu vrv izteče. Toliko da zdrži v ravnovesju: samo majhen napačen gib in vsi trije bi zgmeli globoko v globino, kjer se ledenina grmadi v sklade.

»Čim višje navzgor in kolikor je le mogoče hitro!« zakriči onemu pod seboj. Komaj še vztraja s konicami derez v ledu in rahlo oprt z rokama obenj. Guci, zadnji v navezi, še globlje zarine cepin in se še trdneje opre — toda ali bi zdržal oba, če bi padla? Komajda.

Komaj se dobro opre za varovanje, se mu z nenadnim sunkom zadrigne vrv okoli vratu, na ramena pa se mu obesi teža padca. Na srečo kmalu popusti — in Luciano se prikaže izza roba. Desetmetrski padec zaradi slabih konic derez ga je komajda kaj prestrašil. Samo Guciju je spulil v led zasajen cepin in ga odnesel.

Ko so bili vsi trije spet na varnem, so iskali smer proti glavnemu vrhu. Nizke megle so jim vedno bolj kvarile krasno jutro in na vso moč so hiteli. V prvi četrtini zadnjih strmin jih je nenadoma zagrnila megla. Niti koraka ni bilo več mogoče tvegati navzgor, nazaj, navzdol, bo pa bridka. Zato so se zatekli v zavetje nizkega žleba z ledenim previsom in cepetali z nogami, da bi vsaj malo pregnali mrz, ki je bil vse hujši, v ozračju pa je bilo tudi vse več ogromnih kosmov snega, ki so butali vanje.

Šele okrog pol petih je bilo videti, da vihar izgublja ostrino in brozga v zraku se je pomallem redčila. Vidljivost se je raztegnila vsaj na nekaj metrov. Veter je pojemal, vendar ni odnehal. Ob petih se je vodja odprave vendarle lahko odločil za tvegan umik in sestop. Tako so se po šestih urah čakanja in cepetanja končno tipaje odpravili navzdol proti Trem rebrom. Do stene nad votlino je še nekako šlo, od tod pa so se še dobre tri ure prebijali po nevarni steni skozi vihar. Naposled so vendarle prišli do votline tabora 2 v Treh rebrih in si skuhal čaj.

NA VRHU BELE KAPE

Spet že ves teden razsaja neurje. Čeprav je Južni vrh tik pred njimi, se prikazuje samo proti večeru. Peter je ostal sam v votlini, druga dva sta se odpravila v bazni tabor pod Menihovo skalo po novo zalogo hrane. Sam prisluškuje bobnenju rušečih se skladov. Drugujejo mu samo lastne misli. Pozno popoldne drugega dne zagleda daleč spodaj na ledeniku dve pikici. Zdi se, da se premikata... Zvečer pa je spet prijetno v votlini.

Guci Mengelle s slovensko zastavico na vrhu Cagliera

Deset dni že čakajo v ledu. A lep dan vsekakor mora priti!

Če se zvečer zjasni, bo jutro lepo, pravijo. In res se 12. januarja lahko zarana Guci in Peter odpravita v goro. Sama. Luciano je tovariško posodil svoj cepin Guciju in ostal v taboru; v troje bi samo z dvema cepinoma izgubljali mnogo časa. Spretno preplezata spodnjo steno, se zaženeta z južnega grebena čez planjavo in sta že ob desetih pod zgornjo steno. In ko jo preplezata in izstopita iz nje, naletita še na zadnjo prepreko: ogromna ledena goba, 35 do 40 metrov v premeru, drži kupolo Bele kape. Oviro premagata, ko najdeta zakrit žleb. Po njem se vzpneta še zadnjih 20 metrov in stopita na resnično najvišjo točko Bele kape (2920 m). Ura je točno pol dvanajstih. Dan je čudovit tega 12. januarja 1964. Na širni ploskvi razvijeta v močan veter slovenske in argentinske barve.

Vsa ravan Celinskega ledu se širi pod njima v daljo; na severu blešči iz nje jezero San Martin v še neraziskanih predelih.

»Tja me mika! Mellizos (Dvojčka) morajo biti čudovite gore!«

Proti zahodu in z naklonom na sever ju loči 35 kilometrov od impozantne gmote ledenega pogorja Pio XI. Dolgo in pozorno si ogledujeta njegov glavni vrh Lautaro. Ves žari v luči opoldanskega sonca. Tako veličastno oddaljeno ki-

pi podoba orjaka v nebo. Kot nedosegljiva. Z ju-ga pa se jima kažejo že dobro znane verige Torre, Fitz Roy, Pier Giorgio. Z vseh plati, od koderkoli jih gleda, režejo s svojimi vršički in stenami nebesni svod.

Na oporniku zavihra zastava daljne naše do-movine, potem pa ostane sama z goro.

Čez pol ure previdno sestopita po previsni steni do zložne gorske planjave. V zavetju ledenega skalovja si pripravljata hladno pijačo in nekaj malega pojedsta.

»Kaj če bi pogledala še tja gor?«

»Na Cardenal Cagliero misliš?«

Kakšne tri kilometre se vleče snežišče do tja. Veter zopet narašča, ko sta že v steni Cagliera. Ves je razrit v ledene nože; ostra burja jih kar naprej brusi. Previdno polagata in napenjata mednje najlonsko vrv. Nad dozdevnim vrhom pa nenadoma zraste za nekaj sto metrov proti vzhodu še drug, za 20 metrov višji vrh.

CAGLIERO JE 20 METROV VIŠJI

Štiri je ura, ko v istem dnevu že v drugo zapla-

polata prapora obeh narodov na dotlej nezav-zetih vrhovih, zdaj na Cardenal Cagliero (2800 m). Spodnji vrh, 30 do 35 metrov visok snežak, čudovito okrašen s snežnimi tvorbami, se jima dozdeva kot kakšen večni budni varuh okolja, ki ga na široko obvladuje s svojega mogočnega podstavka. Do danes je veljal kot najvišja točka Cagliera.

V ritmu vetrovja se spuščata po steni. Izmuče-na in žejna premagata širono ledeniško planoto in dosežeta steno nad taborom 2 v nenehno naraščajoči nevihti. Dobro, da to strmino že po-znata. Iz tabora se lovi prijatelj klic po steni navzgor.

Še vedno jim krepko brije okrog ušes, ko se spuščajo pod Marconijem po soteski navzdol proti jezeru Electrico. Sneg se je v tej zajedi medtem močno odtajal, iz njega pa so zazijale nove čeri in razpoke.

Šele odmevi enakomernega pljuskanja ob ska-le jih opozorijo, da so spet blizu zelenja.

(Se nadaljuje)

POGLED V VIŠINO JE POGLED K NADZEMELJSKEMU, K BOGOVOM

KOZMIČNA GORA*

NAŠKO KRIŽNAR

Koncepti arhaičnega sveta ni-so formulirani v teoretskem je-ziku, ampak so izraženi (skriti) v simbolih, mitih in obredih.

(Mircea Eliade)

Za mitska dejanja je značilno, da imajo svoj izvor v nebesih (kozmosu). Vse, kar stori člo-vek na Zemlji, je ponavljanje mitskega vzorca, prejetega od prednikov ali direktno od božan-skih bitij. Tudi gore imajo svoj idealni prototip na nebu. Salomon: »Ukazal si, naj zgradim na sveti gori tvojo hišo in oltar, kjer boš prebival, tak, kot si ga imel od začetka.«

Katera pa je ta sveta gora? To je kozmična go-ra, Sveta gora, kjer se stikata nebo in zemlja. Stoji sredi sveta. Kjer je to sveto mesto, je »axis mundi«, svetišče na tem mestu je »imago mun-di«, reprodukcija kozmosa. Vrh kozmične gore je tudi popek sveta, kjer se je začelo stvarjenje.

NEKAJ PIRMEROV

Indija: Mount Meru je sredi sveta, nad goro je severnica. Urartejci: gora Sumeru, na njej

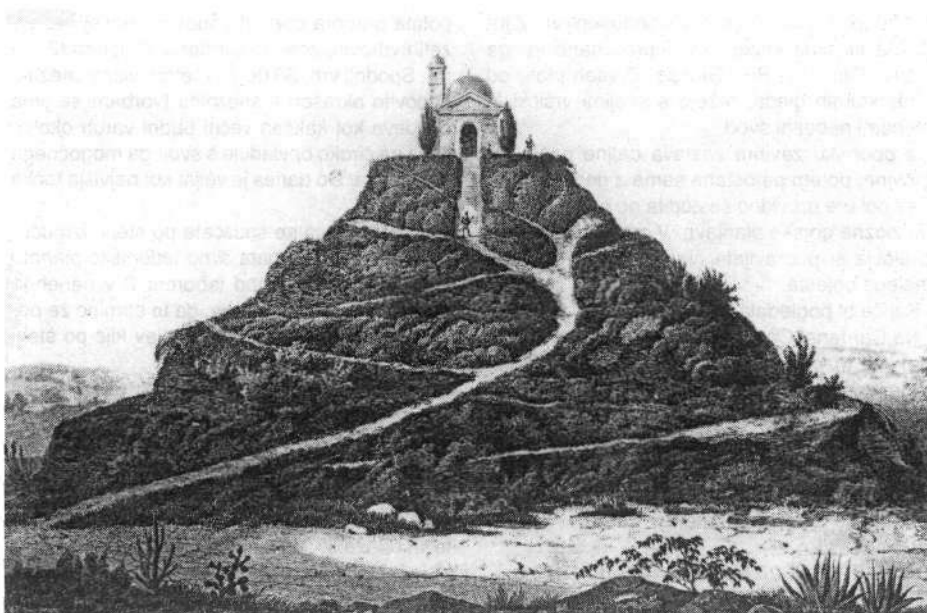
nabodena severnica. Iran: sveta gora Ha-raberezaiti (Elburz). Laos: Mount Zinnala. Me-zopotamija: Zigurat je kozmična gora, simbolna podoba kozmosa. Ima sedem teras, ki pred-stavljajo sedem planetarnih nebes. Babilon: svetišča in sveti stolpi se imenujejo Gora hiše, Hiša gore, Hiša gore vseh dežel, Gora viharjev. In končno Palestina: gora Tabor (Tabbur) je ze-meljski popek, Golgota je kozmična gora in sre-dišče sveta. V to še verjamejo vzhodni kristjani. Tu je bil ustvarjen Adam in tu je tudi pokopan. Središnji položaj gore v simbolnem svetu sta-rega sveta je razviden iz številnih mitov in pri-povedk, od ljudskega izročila do religioznih besedil.

Staroegipčanski hieroglif za goro je DŽEU.

Med temeljne kitajske pismenke sodi beseda SHAN (gora).

Eden od osmih trigramov I Chinga pomeni go-ro: KEN.

* Besedilo je prirejeno po referatu, ki ga je avtor predstavil na okrogli mizi »Montagne, spazio della comunicazione« v Nuoro, Sardinija, 9. 10. 1992.

Slika 1: Piramida kot kalvarija - z novim vekom kozmični arhetipi niso izumrli

Označuje pojme: čvrsto, vztrajno, nasprotujoče.

Mojzes je molil na gori Sinaj, Jezus na Oljski gori. Sedež grških bogov je na gori Olimp. Noe je po 211 dneh izstopil na gori Ararat. Na gori je torej začetek življenja očiščenega človeštva. Otoke včasih imenujemo vrhovi potopljenih gor.

Lepa ilustracija združitve arhaičnega (poganskega) in novodobnega (krščanskega) razumevanja je primer iz Mehike. Na zaraščenih razvalinah piramide iz obdobja Teotihuacan (1500 let pred prihodom Evropejcev) so konkvistadorji postavili cerkvico in do nje speljali pot, da je piramida kot Kalvarija (slika 1). Iz tega primera lahko sklepamo, da z novim vekom človekova potreba po mitičnem ponavljanju kozmičnih arhetipov ni izumrla. Hkrati nam omenjeni pojav govori o skupni platformi vseh religij. Po **Spen- cerju** se religije, čeprav nasprotne po svojih dogmah, ujemajo v veri, da je svet z vsem, kar ga sestavlja in obkroža, misterij, ki zahteva obrazložitev. Religija je dejansko vera v prisotnost nečesa, kar prekaša razum. Zato so simboli, vezani na kozmično razsežnost človeka, ohraniti svoj pomen do danes. Med njimi je tudi gora. Pogled v višino je pogled k bogovom. Ko je v dolinah še tema, je vrh gore že osvetljen s sončno svetlobo, ki bo kasneje napolnila tudi doline pod njo. Ta prispodoba je odlično uporabljena v logotipu filmske družbe Paramount Pictures. Čeprav je Paramount tudi ime pokrajine vzhodno od Los Angelesa, vsak Zemljan danes prepozna s soncem osvetljen snežni vrh,

obdan s krogom zvezd, kot znak znane filmske družbe. (slika 2)

SPOROČILO MITSKE GORE

Katere pa so svete gore naše, zahodne, sekularizirane postindustrijske družbe?

Ali mi še verujemo v metafizično, mitično povezavo s kozmosom? Ali niso to le še predsodki arhaičnega sveta? **Emile Durkheim**, raziskovalec elementarnih oblik religije, o predsodkih: »Družba brez predsodkov bi bila kot organizem brez refleksov: stvor, nesposoben za življenje.« Po njegovem mnenju se je spremenilo samo to, da je nekdanje predsodke v novodobnem času zamenjala (nadomestila) ideologizirana kolektivna zavest.

Vprašajmo se o današnjem mitskem pomenu gore. Kaj nam danes sporoča gora na mitskem nivoju?

Če hočemo dognati, v kolikšni meri je sodobni človek še zavezan mitičnim povezavam s kozmosom, se ne moremo opreti na njegovo (znanstveno) refleksijo o samem sebi. Ravnanje novodobnega človeka moramo analizirati

Slika 2: Paramount, s soncem osvetljen snežni vrh

enako, kot smo to storili v primeru arhaičnih kultur. Njegovo kulturo beremo kot sklop simbolno mitskih pojavov, ki vsebujejo tudi nezavedne modele kolektivne zavesti.

Podlaga temu postopku je hipoteza, da je tudi v ravnanju novodobnega človeka skrito sporočilo.

Iskanje arhetipskega središča oziroma kozmične gore je bila in je naporna pot. Pristop otežuje ovire. Spomnimo se pravljic o iskanju zlatega runa, zlatega jabolka, drevesa življenja, mikenskega blodnjaka itd. Doseči središče pomeni doživeti blagoslov, iniciacijo. Vsakdanjo eksistenco nadomesti občutek novega, resničnega življenja. To je pot iz kaosa v kozmos. Če vprašate novodobnega alpinista, kaj išče v hribih, bo odgovoril: samega sebe. Ali ni to tudi cilj verujočega kristjana?

Velika večina božjih poti, zlasti v alpskem prostoru, poteka po strmih pobočjih gorá. Božje poti ponazarjajo Kristusovo Kalvarijo, eno od glavnih dogem krščanske vere. Znamenita je »leteča procesija« na Koroškem: vsak drugi petek po Veliki noči se skupina romarjev v 17 urah (od polnoči do večera) povzpne na štiri svete gore, ki so visoke okoli 1000 metrov. Pot je dolga okoli 50 kilometrov.

ALPSKI POUK SLOVENSKE KULTURE

V verskih manifestacijah v gorah ni težko najti simbolne vsebine. Zato si zdaj oglejmo nekatere manifestacije, vezane na gorski svet Julijskih Alp, ki niso verske narave, pa vendar odražajo mitsko ozadje.

V Sloveniji je hoja v gore sinonim za nedeljski izlet. To ni čudno, če vemo, da je najvišja slovenska gora, Triglav (2864 m), »nacionalna« gora, prava božja pot Slovencev. Njeno podobno najdemo na začasnem slovenskem denarju, stilizirano pa tudi v nacionalnem grbu. Važna vloga Triglava v narodni zavesti Slovencev datira iz dobe razsvetljenstva, ki je naredilo Triglav za sedež troglavega poganškega božanstva. Pot na Triglav je nacionalna dolžnost vsakega državljan. S tem v zvezi je tudi začetek slovenske kinematografije. Prva dva slovenska celovečerna (igrana) filma (V kraljestvu Zlatoroga, 1931, in Triglavske strmine, 1932) prikazujeta alpinistični vzpon na Triglav v slogu nemških alpskih filmov. Triglav je tudi v logotipu filmskega podjetja Triglav filma. (slika 3).

Najbanalnejša slovenska narodna pesem je »Na planincih je lušno...« Opeva lepoto planšarskega življenja. Mesto te pesmi v fondu slovenske folklorne odseva močan alpski poudarek kulturnega konteksta Slovencev.

Kot povsod v Alpah je tudi v Sloveniji razvit planšarski način živinoreje. Vsako leto se črede pod varstvom izbranih pastirjev za dobra dva

meseca preselijo na visoke pašnike tik nad gozdno mejo. Delitev je enostopenjska ali dvostopenjska. Pogojena je z gospodarskimi razlogi:

1. V dolini ni dovolj trave za ekstenzivno pašo in za pripravo zimske krme hkrati.
2. V poletnih mesecih je krma na visokih pašnikih energetsko močnejša kot v dolini.
3. Skupna predelava mleka je gospodarnjša kot individualna.
4. Medtem ko so živali združene v skupno čredo na visoki planini, gospodarji v dolini pripravljajo zimsko krmo.

Če si podrobneje ogledamo ta model gospodarjenja, pa ugotovimo, da ne gre samo za gospodarske koristi.

Slika 3: Triglav v logotipu filmskega podjetja Triglav film

PRAVLJICA O ZLATOROGU

Prikazal bom shemo dvostopenjske selitve ovčjih čred v Trenti, v samem osrčju Julijskih Alp. Baza je dolinski dom. Spomladi se lastniki s čredami preselijo na rob vasi v pomladna bivališča. Poleti združijo črede pod vodstvom mlekarja in jih preselijo na visoke planine. Tam ostanejo do začetka septembra. Na planini poteka glavna letna dejavnost: izdelava sira in skute. Po razdelitvi pridelka se posamezne črede vrnejo v začasna bivališča blizu vasi, kjer ostanejo do zime. Zimo spet prebijejo v dolinskem domu.

Živinorejski kulturni krog sledi letnim ciklusom, ki jih lahko smatramo za arhetipsko kozmično vodilo, saj so veliko starejši kot človek in potekajo neodvisno od njegove volje. Vsakoletna selitev na goro je torej izraz skrajno prilagojene oblike kulture. Vpeta je v stoletno tradicijo občestva in s stališča posameznika ni nekaj prostovoljnega. V klimatskih okoliščinah, ki vladajo v Alpah, si ni mogoče zamisliti drugačnega gospodarjenja — razen če tvegamo popolno razvrednotenje naravnega okolja. Večini lastnikov čred ta način gospodarjenja prinaša zadostne materialne koristi. Sir in skuta sta še danes najvažnejši sestavini prehrane Trentarjev.

Da gre za arhetipski vzorec, prenešen iz mitskega sveta v stvarno življenje, nam govorijo

tudi druge kulturne sestavine trentarske kulture. Omenil bi pravljico o Zlatorogu. Mlad lovec v dokaz ljubezni do dekleta ustrelil Zlatoroga, mit-sko žival okoliških planin. Zlatorog je vrhovni varuh naravnega ravnotežja. Njegova smrt povzroči propad gorskega sveta, odselijo se številne živalske vrste, propadejo pašniki, v gorskem svetu ni več pogojev za (človekovo) življenje. V zvezi z Zlatorogovo legendo imamo opraviti vsaj z dvema predpostavkama. Prva je predstava o raju na gori, druga pa je izročilo o propadu tega raja po človekovi krivdi.

V Zlatorogu lahko prepoznamo tabuiziran odnos do naravnega okolja. Prekršitvi tabuja sledi kaznovanje celotnega »rodu« Trentarjev. Pravljica je sredstvo pričevanja o človekovem zločinu nad naravo in hkrati didaktični poduk. Najlepši dokaz, da je pravljica pomagala prevzgojiti Trentarje, je morda ravno omenjeni kulturno ekološki model živinorejskega leta. Ko človek sledi stoletnim ponavljanjem tega modela, v bistvu služi živalim in naravi, ne pa si jih podreja. Kot bi s tem odplačeval kazen za uboj Zlatoroga. Ko uči svoje potomce, kako živeti v službi živali in narave, jim sporoča brez besed — in ne da bi se tega zavedal — arhetipski kulturni vzorec svojih davnih prednikov, katerega glavni sestavni del je selitev na goro. V kontekstu živinorejskega leta oziroma njegovega mitskega modela je visokoplaninska paša trentarska kozmična gora, opisani kulturni vzorec sam pa njen nenapisan spomenik.

RAVNOTEŽJE MED NATURO IN KULTURO

Nobenega drugega predela v Alpah ne poznam tako dobro kot Trento. Zato bi težko apliciral svoja spoznanja na celotne Alpe. Pred kratkim sem imel v rokah dokument CIPRA (Commissione Internazionale per la Protezione delle Alpi). Ta organ je zasedal na Bavarskem oktobra 1992. Njegov namen je bil, da sprejme Alpsko konvencijo (Convenzione Alpina). Ne morem biti kritičen do rezultatov zasedanja, ker jih ne poznam, lahko pa povem nekaj pripomb k osnutku Konvencije, seveda samo v kontekstu svoje teze o mitskem izvoru človekovega odnosa do gore.

Splošen vtis je, da konvencija ne upošteva celovitosti kulturnih modelov. To je pogosta napaka sodobnih ekoloških aktivnosti, da skrb za varstvo okolja naložijo specializiranim, ozko usmerjenim strokam, ki v preteklosti niso znale preprečiti ekoloških devastacij ali pa so jih celo povzročale s svojimi ozko usmerjenimi interesi. Varovanje Alp po conah (kmetijstvo, gozd, turizem, narava) onemogoča ustvarjalno sožitje nature in kulture. Etnologi vemo, da tradicionalna kulturna sestavina navadno ne deluje osamljeno, ampak so ob njej tudi druge, ki skupaj

tvorijo sistem. Ta sistem vsebuje instrumente avtoregulacije, ki ohranjajo ravnotežje, v našem primeru med naravo in kulturo v Alpah.

Pretirana pozornost do enega segmenta sistema odvrne pogled od celote. Tak primer je ne-produktivna polemika o trentarski elektrarni. Bioenergetik bi morda odkril, da je s Trento res nekaj narobe na energetski ravni. Prav gotovo so pretrgane vezi med človekom in njegovim mitološkim vzorcem, ki v našem primeru izhaja iz narave. Hkrati pa se v Trentu še ni razvil novodobni življenjski model, ki temelji na nadomeščanju mitoloških vzorcev z individualizirano ali ideologizirano zavestjo. (To z drugimi besedami lahko pogojno imenujemo tudi proizvodno-potrošniška družba.) Celo biologi ugotavljajo, da je za zdrave ekološke razmere ključnega pomena dinamično kroženje energije med okoljem in živimi bitji. Tembolj to velja za človeško etologijo. Zato preprečitev gradnje elektrarne ne bo rešila ekoloških problemov Trente, tako kot tudi gradnja predimenzionirane elektrarne ne bo pomagala, da bi se v Trentu ustvarilo ravnotežje, ki omogoča življenje nekega kraja.

NAČELO VEZNE POSODE

Temelj alpskega gospodarstva je kmetija, največkrat živinorejska. Njeno dejavnost so regulirali naravni pogoji, ki jim je človek najučinkoviteje kljuboval s tem, da jih je upošteval kot mejo razvoja. Prilagajal jim je svoj demografski, socialni in duhovni razvoj. Kulturni segmenti so delovali po načelu vezne posode. Če se je preveč razvil eden od segmentov, so drugi nazadovali. Lep primer tega je na primer opustošena kulturna krajina v Trentu in Soči v času največjega (prevelikega) števila drobnice ob začetku stoletja. Tudi politika izseljevanja marginalnih območij po drugi svetovni vojni je povzročila neravnotežje v trentarski kulturi: z demografskim prazenjem se je do danes skoraj izničilo število drobnice in pomen planinske paše. Posledica so zaraščeni pašniki in senožeti.

Konvencija CIPRA v osnutku (formalno) predvideva zaščito ekoloških, ekonomskih in social-

Hitro načrtovanje izletov

Načrtovanje planinskih izletov in tur je zdaj mnogo lažje, kot je bilo še pred nedavnim. Na trgu je namreč elektronski kurvimeter »Runmate Club«, s katerim se je treba samo sprehoditi po zemljevidu in na njem po izbrani poti, razdaljo pa merilec takoj pokaže na displayu. Aparatura je prirejena za vsa merila zemljevidov, kar pomeni, da je treba nastaviti samo merilo. Razdaljemeter stane 990 avstrijskih šillingov.

nih vidikov urejanja prostora. Zelo spodbudna so načela o reguliranju agrarne politike, ki naj upošteva obdelovanje v skladu z ambientalnimi zmogljivostmi, z upoštevanjem lokalnih energijskih virov itd. Dejansko pa niso predvideni mehanizmi, ki bi tradicionalni kmetijski sistem obravnavali kot celovit kulturni model. Sestavine tega modela pa so tako iz materialnega kot iz socialnega in duhovnega sveta ter predvsem iz mitoloških predstav. V resnici si je težko predstavljati, kako bi z državnimi zakoni urejali interakcijo med posameznimi kulturnimi sestavinami.

Pravi smisel človekovih selitev na goro je zato moč ohraniti le z ocvunjanjem ravnotežja med naravo, ki simbolizira kozmični red, in kulturo, ki jo vzpostavlja človek kot zemeljski pendan naturi. Kar lahko storimo, je to, da zaželimo človeku kar največ sreče (beri: razumevanja) pri

nadomeščanju sistema mitološke avtoregulacije z zakonskimi dekreti.

Literatura:

- Alfred Douglas**, *Come consultare I Ching*. Rizzoli Editore, Milan 1976.
Emile Durkheim, *Elementarni oblici religijskega života*. Prosveta, Beograd 1982.
Mircea Eliade, *Cosmos and History: The Myth of the Eternal Return*, Harper Torchbooks, New York 1959.
Hans Haid, *Mythos und Kult in den Alpen*, Rosenheimer, 1990.
Naško Kriznar, *Vizualni simboli nacionalne identitete*. *Traditiones* 21, 1992, str. 227—232.
Mary Ellen Miller, *The Art of Mesoamerica from Olmec to Aztec*. Thames and Hudson, 1990.
Alfons Rosenberg, *Einführung in das Symbolverständnis*. Freiburg im Breisgau 1984.
Mitja Saje, *Kitajsko-slovenski slovar*, Ljubljana 1990 (Chinese — slovene Dictionary).
Josip Šašel, *Leteče procesije ob Gosposvetskem polju*. Slovenski etnograf 5 (1952), str. 143—159.
Krajinski park Lahinja, *Kulturni in naravni spomeniki Slovenije*, 181. Založba Obzora Maribor 1992.
La Convezione Alpina — *Bilancio Provvisorio*. Posizioni CIPRA, 1.—3. ottobre 1992, Schwangau.
Wörterbuch der Aegyptischen Sprache, Berlin, Akademie Verlag, 1971.

PROGRAM »ODPADKI« JE V SREDIŠČU POZORNOSTI HIMALAJIZMA

HIMALAJA DO KOLEN V SMETEH

IGOR MAHER

Letošnjega maja je bil v Katmanduju skupni sestanek komisije za zaščito gora in komisije za odprave Mednarodne zveze gorniških organizacij. Glavna tema so bili okoljevarstveni problemi na območju Himalaje, do katerih prihaja zaradi naraščajočega turizma. Sprejeli so tudi strategijo, kako preprečiti kopičenje odpadkov ob poteh, ki jih uporabljajo odprave in trekingi.

Država gostiteljica ni bila naključno izbrana, kajti prav Nepal je dodobra občutil vse negativne plati turizma v zadnjih dveh desetletjih. O teh problemih je Planinski vestnik že podrobneje poročal (PV 92: 154—155, 1992). Prav tako je bilo na njegovih straneh nekaj napisanega tudi o Tokijskem pozivu in Kodeksu skrbi za Himalajo, ki sta bila sprejeta novembra 1991 na mednarodnem simpoziju o zaščiti gorskega sveta v Tokiu (PV 92: 251, 1992).

Komisija za zaščito gora je predstavila ciljni program »Odpadki«. Celotno besedilo programa je predstavljeno v UIAA-Bulletin Nr. 139, od koder so tudi povzete poglavitne misli.

SKROMNA OPREMA BREZ EMBALAŽE

Program obsega vrsto priporočil in ukrepov za okoljevarstveno ozaveščanje in usmerjanje na vseh stopnjah izvedbe odprave ali trekinga, od priprave do povratka. Namenjen je organizatorjem, agencijam, lokalnim oblastem, proizvajalcem opreme in oskrbovalcem, gorskim vodnikom, članom odprav in trekingov kot tudi individualnim obiskovalcem. Največ bi k reševanju

problemov prispevali prav obiskovalci, katerih glavni cilj bi moral biti ta, da zapustijo obiskano deželo v čistem stanju.

Glavne zahteve, katerih uresničevanje bi pomagalo zmanjšati količino odpadkov, so predvsem uporaba razgradljivih ali gorljivih materialov za pakiranje in opremo, zmanjšanje količine osebne opreme ter vračanje problematičnih odpadkov. Udeleženci odprav in trekingov naj bi s seboj jemali čim manj osebne opreme. V času potovanja se je namreč možno marsičemu odpovedati, od različnih kozmetičnih in higienskih pripomočkov do tehnične opreme, kot so na primer kasetofoni. Predvsem pa je potrebno nameniti veliko pozornosti temu, kako je oprema zapakirana. Pločevinke, aluminijasta folija, steklenice in plastične posode, vse to so embalaže, ki so težko razgradljive ali nerazgradljive in zato neprimerne. Problematični (nevarni, nerazgradljivi) odpadki vsekakor ne sodijo v občutljivo gorsko okolje. Če se jim že ne moremo izogniti, moramo poskrbeti, da bo zanje pravilno poskrbljeno (vrčanje domov). V prvi vrsti gre tu za izrabljene baterije in ostanke zdravil. Pred organizatorje odprav in trekingov je tudi postavljena vrsta zahtev. Ohranjanje čistega okolja mora biti vsekakor tudi njihov interes, kajti le tako bo vabljivo za bodoče udeležence. Osnovna zahteva je vsekakor zmanjšanje količine odpadkov, za njihovo odstranjevanje pa bi morali poskrbeti na ekološko primeren način. Razgradljive in gorljive odpadke bi zakopavali in zažigali, problematične pa transportirali iz gorskega okolja do krajev za primerno odlaganje ali reciklažo.

Organizator bi moral poskrbeti, da bi uporabljali čim več lokalnih virov hrane ob poti, druga hrana pa naj bi bila v čim večji meri nepakirana (na primer suho sadje namesto sadja v pločevinkah) oziroma bi bila embalaža ponovno uporabna ali razgradljiva. Posebno skrb bi morali nameniti sprotnemu sortiranju odpadkov glede na njihovo problematičnost ter poskrbeti za vračanje problematičnih (na primer najem posebnih nosačev ali tovornih živali).

Organizator bi moral poskrbeti tudi za pravilno informiranost udeležencev, pa tudi spremljevalnega osebja (nosači, kuharji, vodniki...).

Posebna skrb mora veljati izobraževanju in usposabljanju zveznih oficirjev, sirdarjev, ki morajo prevzeti tudi odgovornost za nadzor nad izvajanjem ukrepov.

ČIŠČENJE HIMALAJE

V najbolj obremenjenih predelih bi morali poskrbeti za najnujnejšo infrastrukturo na stalnih tabornih mestih in zavetiščih, da bi zadostili higienskim in okoljevarstvenim zahtevam.

Dohodek od turizma bi se moral v večji meri razporediti med lokalne prebivalce. To bi dosegli z uvajanjem novih aktivnosti, kot so nadzorna služba in čuvaji, vzdrževanje in upravljanje tabornih mest in zavetišč, oskrba s hrano in pijačo, odstranjevanje odpadkov.

Glede čistilnih akcij so bila mnenja zelo deljena. Nekateri so zastopali idejo, da bi naslednji leti potekala obsežna čistilna kampanja, v kateri bi sodelovali gorniki z vsega sveta. Drugi so bili bolj naklonjeni manjšim skupinam v okviru na-

Komisija za odprave pri Mednarodni zvezi gorniških organizacij (UIAA) zbira informacije o stanju okolja v pomembnih baznih taborih v Himalaji. Zato prosi odprave, ki so v letih 1991 in 1992 obiskale Himalajo, da ji pošljejo poročilo o svojih opažanjih glede (ne)čistosti. Dobljeni podatki bi služili za organizacijo čiščenja v okviru prihodnjih odprav.

Podatke pošljite na naslov:

Loss Lynam (Chairman)

UIAA Expedition Commission

7 Sorbone

Ardilea Estate

Dublin 14

Ireland

ali pa na Planinsko zvezo Slovenije, da jih bomo posredovali naprej.

cionalnih gorniških organizacij. Zanimiva je tudi ideja, da bi bila izdaja dovoljenja za vzpon na vrh povezana tudi z obveznostmi glede čiščenja odpadkov.

Na sestanku so precej pozornosti namenili tudi drugim perečim problemom Himalaje, predvsem projektom v dolini reke Arun (podrobnosti glej v PV 92: 383, 1992).

S problematiko odpravarstva in popotništva ter posledic za gorsko okolje so se ukvarjali tudi udeleženci simpozija UIAA v Matsumotu na Japonskem v začetku oktobra 1992. Iz okoljevarstvenega vidika so poskušali začrtati prihodnji razvoj gornišstva vseh svetov, upoštevajoč izkušnje iz tradicionalno gorniških dežel.

ČARNO PLEZANJE V AMERIŠKEM EL CAPITANU

NOS V SRCU

MIRANDA ORTAR

El Capitan. Magična stena, ki privablja plezalce z vsega sveta. Tisoč metrov navpičnega graničja, ki se dviga nad slikovito dolino Yosemite.

Želja preplezati to veliko steno je bila skrita v meni že iz prvih let mojega snidenja s plesom v vertikali.

In sedaj sva tu. Stena se dviga nad nama v vsej svoji velikosti. Gladke granitne plošče se svetijo v soncu, najino oko se ustavlja na počeh, ki ponujajo prehode čez steno. Po samem razu El Capitana je speljana smer Nos, ki je med plezalci znana po svoji slikovitosti in lepoti. To je smer, ki je postala nekoliko tudi najina.

NIHANJE NAD PREPADOM

Ob petih zjutraj, ko nas pozdravlja le luna, smo pod steno. Smo — midva in druga naveza, prav

tako fant in punca, Bird in Ed, ki sta prejšnji dan pred nama pritrdila štiri raztežaje vrvi in pritovorila svojega 'pujsa' — tovorno vrečo na prvo polico. Drug za drugim žimarimo v noč. Obdaja nas gluha tišina, ki jo moti le naše sopenje. Kar hitri smo: svit nas ujame že pri koncu napetih vrvi.

Plezati začneta najprej Bird in Ed, okoli devete ure pa prideva na vrsto tudi midva. Začne Simon. Opazujem ga, kako preči prek gladkih plati proti lepi poči. Kmalu se mi skrrije za vogalom. Naslednji je na vrsti najin 'pujs', ki nama je naredil kar nekaj sivih las, preden naju je resnično začel ubogati. Za njim se jaz nekoliko dvomeče spopadem s prvim žimarjenjem v prečki.

Naslednji raztežaj je moj, res moj. Mislim, da je bil to raztežaj, ki mi bo najbolj ostal v spominu. Nihajka. Splezala sem po poči kakih dvajset

metrov, vpela vponko in se spustila sedem metrov nižje.

Poskusim zanihati v sosednjo poč. Kje pa! Nižje, nižje, nižje! Še sedem metrov nižje! Poč, ki jo je potrebno doseči, je osem do deset metrov daleč, pa še za vogalom! Poženem se v eno stran, pa v drugo, vendar sem prekratka. Niham sem ter tja kot obsedena, kar groza me je. Končno le otipam rob poč, a zdrsi mi iz rok. Aha, zataknila bom metulja! Res, naslednjič mi uspe. Oddahnem se — tu sem. Nekoliko me le skrbi, kako je vrv prestala moje nihanje okoli vogala. Po tej prečki mi izmenjavanje metuljev do varovališča sploh ne dela več težav. Skoraj še pomislim ne, da sem že precej visoko brez varovanja.

PRIJATELJA IZ KANADE

Naslednji dnevi so nama s Simonom prinesli novo prijateljstvo: dva fanta sta s svojo človeško toplino obogatila naše plezalne dneve. To sta bila Kanadčana Jim in Gord. Dohitela sta naju prav v tej moji nihajki, kar mi je pripravilo kar nekaj zabave. Sama sem brezskrbno varovala Simona v naslednjem raztežaju in opazovala Gorda, kako se trudi doseči naslednjo poč. Še sedaj me silni na smeh, ko se mi pojavi ta prizor pred očmi:

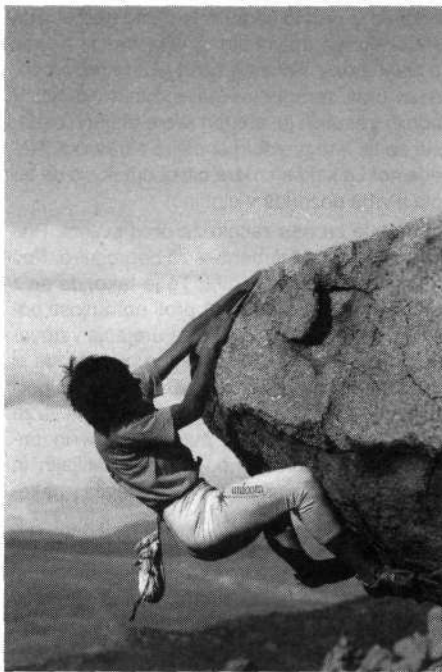
Z nogami zadirja po steni, tako da jih skoraj prehiti in se prekucne vznok proti tako željeni poč. Pa nič, prekratek je in se med slikovitimi pripombami odpelje navzdol.

Kratek čas sem samo opazovala in se — človeška zloba! — zabavala ob njegovem trudu, potem pa sem se vključila v dogajanje.

'You should go a little bit lower!' (Spustiti se moraš nekoliko nižje.) In naslednji nasvet, seveda šele, ko sem lahko opazovala ponoven neuspeh poskus: 'You can help yourself with the friend!' (Pomagaj si z metuljem.) No, sedaj je bil tukaj. Ponudila sem mu požirek vode. Tako smo se spoznali.

Moram reči, da sva jima s Simonom priredila pravo šolo potrpežljivosti. Plezala sta nekoliko hitreje kot midva, vendar sta iz raztežaja v raztežaj potrpežljivo čakala na naju. Naj naju nekoliko razbremenim krivde: tudi naveza Ed in Bird je bila počasna, tako da sva tudi midva s Simonom prenekaterikrat čakala.

Iz te naše počasnosti so nastali problemi s spanjem. Človek seveda ne more pričakovati, da bo prav na ustrezni polici prostora kar za šest ljudi. No, pa smo se le razporedili. Prvi dan sva s Simonom v mraku dosegla stolp Dolt. Eda in Birda je bilo še debelo uro ali dve slišati, kako v temi plezata na prostornejše stolpe El Capitana. V tistem trenutku mi je prav dobro delo, da se sama že grejem v topli spalni vreči in uživam ob topli večerji. Seveda sta bila Gord in Jim še spodaj v temi. Iz globine se je zaslišal piskajoči

Črno plezanje v ameriškem El Capitanu

Gordov glas: 'Yuu huu, it's dark, can you throw us a rope?' (Tema je, ali nama lahko vržeta vrv?) Hi, hi, hi, ta piskajoči glas! Ne vem, ali ga je bilo res strah ali pa si je — tako kot midva — le zaželel udobne police. S Simonom pa v smeh — vedno je bilo strašno smešno, ko je takole zapiskal. Spustila sva jima vrv, da sta lahko hitro priplezala do naju. Yuu, huu, ta njun vrisk me je vedno prežal z ugodjem. Vseboval je toliko čistega užitka, otroškega veselja nad avanturo, veselja ob preplezanem težavnem mestu ali raztežaju. Ob njunem pripovedovanju o smučarskih užitkih v metrih pršiča v prostranstvih Kanade so ti šli kar mravljinci po hrbtu. Gordov glas je izdajal vso prešernost, ki jo začutiš, preden se poženeš po puhastem bregu.

ŽIVI KAMNI IZPOD NEBA

S Simonom sva si utrujena kmalu poiskala udobna mesta za spanje. To je bil zadnji dan v steni, da sem si lahko privoščila noč brez plezalnega pasu. V udobnem koticu za naloženimi skalami na polici me je noč vzela, kot bi mig-nil. Celo noč sem spala kot skala, kot bi rekel Jim.

Omeniti moram še en dogodek večera. Ob mraku je v zraku nekaj završalo. Dve veliki piki sta se s hitrostjo prostega pada približevali z vrha El Capitana. Bučalo je tako grozno, kot bi padale velike skale. Nekoliko nad nami se je iz prve pike izvil padalo. Base jumpers! Drugi

skakalec je prosto padal celo mimo nas, ki smo bili nekako na tretjini stene. Vse nas je navdal občutek groze. Te vrste šport je namreč prepovedan prav zaradi številnih smrtnih nesreč. V zadnjih trenutkih je le odprl svoje majhno padalo in se tik nad gozdom spustil do travnika. Neverjetno! Le kakšen mora biti občutek, ko se takole z vrha poženeš v globino!

Jutro se je za nas začelo že pred svitom. Prvi raztežaj je pripadel meni — za dobro jutro. Poč z oznako 'ow — off width'. To je tako, da se z rokami in nogami steguješ proti notranjosti poči, ker je le tam dovolj ozka za urejanje varovanja, od zunaj pa je tako široka in okrogla, da si nimaš z ničemer pomagati. Tako mi je iz poči molela le zadnjica, pa cel šop opreme. Izza vsega tega so prihajali čudni glasovi in pripombe. Pomagalo je: po nekaj vzdihljajih in vmesnih opazkah se je poč le popravila v nekoliko bolj normalno obliko.

Trije raztežaji so minili kot bi mignil. In tu so bili stolpi El Capitana. Človek bi se kar ustavil in počakal na noč, tako udobno prenočišče se je tu ponujalo. Ko bi takrat vedeli, kakšna noč se nam obeta, bi široke police postale še bolj mamljive.

Za plezanje je bil na vrsti Simon. Ko sem spoznala, da ga čaka slovit kamin, v katerem si je nemogoče urediti varovanje, sem si kar nekoliko oddahnila. Tudi Simon se je nerad, pa vendar pogumno podal vanj. Z mojega varovališča

ga nisem mogla opazovati. Nisem ga motila med plezanjem, tiho sem čakala na pikre opazke. Od zgoraj pa nobenega glasu. Vrv je počasi, a vztrajno polzela skozi moje roke. Končno se je nekje nad menoj razlegel vesel vrisk, poln olajšanja. Pospravil je v žep ta 'strašni' kamin! Ko sem žimarila skozenj, mi je kar dobro delo, da je že mimo. Dolg je dobrih osem metrov. Na obeh straneh je le gladka stena, širina pa taka, da na začetku še nekako gvozdiš s koleni, nato pa se steni bolj in bolj odmikata. Brrr, to pot mi je bilo prihranjeno! V povračilo za slabo počutje sem bila v naslednjem raztežaju jaz namesto Simona potolažena z vrsto svedrov prek gladke plošče. Nekoliko višje pa sem si spet pomagala le z zatiči in metulji, kar je vseeno bolj zanimivo.

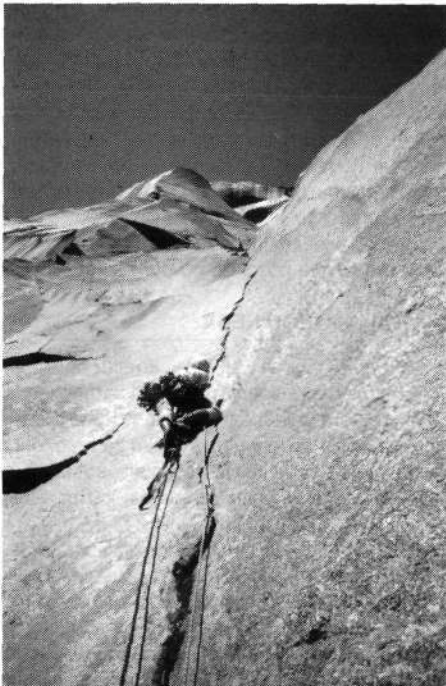
TEŽAVE S PUJSOM

Zopet smo pred zanimivim raztežajem: King swing. Kraljeva nihajka. Z velike luske, ki ima obliko škornja, se spustiš navzdol in dvakrat po nekaj metrov zanihaš v levo. Nihajka ni tako zahtevna kot prva, vendar zaradi svoje zračnosti in dolžine zasluži ime, ki ga nosi. Simon je kot bi mignil v sosednji poči. Odmika se nekoliko v levo, njegov glas me kliče nekje izza vogala v moji višini. Ne čaka me tako težka naloga, kot sem se sprva bala, vendar pa je precej neprijetna. Moram se razvezati, se spustiti ob vrvi do polovice dolžine vrvi, se zopet navezati in se v tegu spustiti okoli vogala. To ni težko, vendar je potrebna precejšnja mera previdnosti in koncentracije, saj ko si brez plezalne popkovine — vrvi, te že majhna napaka lahko odnese do vznožja stene. Oddahnem si, ko sem na varovališču.

Nimam veliko časa za počitek. Pogled v nebo mi pravi, da bo dneva kmalu konec. Sonce se že nagiba proti zahodu. Spet me je preplavilo začudenje: le kam je šel dan? Ves čas osredotočen na plezanje sploh ne zaznaš, kako čas nezadržno teče naprej. Kar nenadoma iz jutra nastane večer.

Kot vsakič si tudi tokrat izmenjava opremo: metulje na en trak, zatiče na drugi, pa škripec in vrv za 'pujsa' — in gremo naprej. Sedaj čutim, kako čas beži, saj se sonce vztrajno bliža zatonu, jaz pa še vedno plezam ta niti ne tako dolg raztežaj. Tudi Jim in Gord postajata bolj in bolj nestrpna: 'What are you doing, it's getting dark!' (Kaj počenjaš, temni se!) Nama je še pred temo uspelo preplezati še en raztežaj, Gord in Jim pa sta kot po pravilu ostala v temi. Ponovila se je zgodba iz prejšnjega dne. Prosila sta, naj jima vrževa vrv, saj jima plezanje v temi ni preveč dišalo. Vendar se mu tokrat ni mogel nihče izogniti. Bili smo en dolg oziroma dva kratka raztežaja pod polico, kjer naj bi to noč spali. Skica je obljubljala lahko prečko na levo v okviru četrte

Gladka stena, ozka razpoka, visoko nebo, globoka dolina

stopnje. Dolge sence in nato mrak so jo spremlenile v prav neprijetno. Pa še na nekaj smo pozabili: 'pujs' se po taki prečki ne spreha sam, povleči pa se tudi ne pusti.

Čas je zopet postal nemerljiv, vse nas je ovila gosta tema. Stala sem na varovališču in varovala Simona, ki se je vneto trudil s 'pujsom' in ga prepričeval, da se mi pridruži na majhni poševni polici. Izza hriba se je prikradla velika radovedna luna in se čudila našemu početju. Misli so se mi vračale na pravkar ugasli dan in lahko sem ugotovila, da je bil poln doživetij in da je bil daljši, kot sem utegnila sproti zaznavati. Sedaj se ni več mudilo, tema je tu.

Iz misli me zdrami Simon, ki se prikaže izza vogala. Obupno se muči s 'pujsom', toda dokler ne pride bližje, mu ne morem pomagati. V prečki sva napeljala vrv, da bo lažje za Jima in Gor-da.

NOČ V STRMEM POBOČJU

Nikomur se ne obeta preveč udobna noč. Na polici nad nami sta že udobno polegla Bird in Ed, ki sta precej počasnejša, kot sama želita. Na naše klice se odzoveta z nerazveseljivo novico, da tam zgoraj ni več prostora za nas. Kaj sedaj? Polica, na kateri sva, morda zadošča za dva majhna, ima pa še to slabo lastnost, da je nagnjena v globino. S Simonom se odločiva, da prepustiva ta neudobni prostor Jimu in Gordu in se odpraviva do naslednje police.

S temo se spopade Simon. Nič kaj dobro se mu ne godi. Plezanje, mislim, bi bilo vse prej kot lepo celo v dnevni svetlobi. Ponoči bobneče luske še bolj votlo donijo. Tudi star razmajan sveder ne more popraviti slabega občutka.

Čeprav sva oba izgubila občutek za čas, mislim, da se je veliki kazalec na uri najmanj dvakrat zavrtel okoli svoje osi, preden sva dosegla polico. Po vsem tem sva si želela le še spanca; celo lakota se je že odpravila spat. Le v mislih na jutri sva požila nekaj hrane. Pravzaprav je jutri postal že danes: kazalci so se že krepko nagnili čez polnoč, ko sva si začela urejati prenočišče. Z vrvmi sva se pritrčila vsak na svojo polico, ki pa bi bolj zaslužili, da bi ju imenovali pobočji. Ponjav si nisva mogla privoščiti, saj je spalna vreča še na skali nezadržno drsela navzdol. Kot je ponavadi v takih nočeh, sem se zjutraj zbudila z občutkom, da nisem nič spala, saj sem se lahko spomnila vsakega položaja, ki sem ga preizkusila, da bi razbremenila boleče kolke. Pa vendar mislim, da je utrujenost pripomogla, da sem večino noči prespala, drugo pa predremala.

Ed in Bird sta se s prvim svitom že podala v navpične poč. Ob misli, da morava takointako počakati na prvo dvojico, sva se s Simonom kar predolgo grela v toplih spalnih vrečah. Zavedlo naju je tudi njuno res počasno plezanje druge-

ga raztežaja okoli velike strehe. Počasi sva pojedla in uredila najino plezalno opremo. Preden sem se zapodila v naslednji raztežaj, sem pogledala na uro in se zgrozila. Enajsta ura! Pol dneva je že mimo.

Skica je obljubljala plezanje po odprtem svetu. Raztežaj je bil res prava popestritev in sprejemba sredi vseh teh poč. Sama sem si ga še bolj začinila, saj sem si ob plezanju sem ter tja naredila tako trenje, da sem zadnje metre vrv komaj po centimetrih vlekla za seboj. Uredila sem dobro varovališče in 'pujs' je bil en-dva-tri pri meni. 'Pujs' je iz dneva v dan postal bolj podoben prijaznemu 'pujsku', saj je porabljenava voda občutno manjšala njegovo težo.

GROŽNJA VREMENA

Dolga streha je pripadla Simonu, nekaj dela pa je dala tudi meni, saj žimarjenje v strehah ni preveč prijetno.

ln sedaj smo v Pancake flake — 'palačinkini fliki', prek katere teče tenka poč, preozka celo za uporabo metuljev. Poč je precej dolgo iste širine, kar pomeni, da moraš spodnji zatič vzeti s seboj, da ga višje lahko ponovno uporabiš. Z menjavo dveh ali treh metuljev sem spodaj že plezala poč, a z zatiči si nisem v tako dobrih odnosih. No, seveda, sedaj rečem: 'Je že šlo.' Toda če dobro premislim, sem imela precej slab občutek v želodcu.

Naslednji, četrti raztežaj tega dne se je na sredo vseh nas končal na udobnih policah, ki jih imenujejo 'Camp pet'. Ni nas razočaral. Tu se je vsakemu ponujala svoja polica. Kot pajki smo jih prepredli z vrvmi in se varno pritrčili k steni.

Ta dan mi je ostal v spominu kot najtežji. Slaba večerja prejšnjega dne in ne preveč udobna noč sta napravili svoje. Mogoče pa je tretji dan res vedno najtežji, kot pravijo.

Smer Nos v steni El Capitana sta preplezala **Miranda Ortari** in **Simon Čopi**, člana Soškega alpinističnega odseka, v dneh od 5. do 8. 10. 1992. Obiskala sva tudi športno plezalne centre Smith Rock, Owens River Gorge in Red Rocks, kjer je Miranda na pogled preplezala smeri Hard Copy in Sex Packets z oceno 5.12a (VIII+), štiri smeri z oceno 5.11d (VIII) in množico lažjih.

Za pomoč se iskreno zahvaljujemo sponzorjem: UNICOM, ki je kril ceno poleta, SCT, KOTG, OVERLOCK Bovec in PAPI sport, Trst. Pomagali so še Turistično društvo Most na Soči, PD Tolmin, ZTKO Tolmin, Planika Kobarid, AMD Nova Gorica in Fitness Most na Soči.

Že pred svitom se nas je dotaknilo prvo svarilo. Z juga je vel hladen veter, ki je prinašal težke oblake. Štiristo metrov stene se je dvigovalo nad nami kot mogočen zid, temen pas oblakov na jugovzhodu pa mu je dajal še večjo težo. Še v somraku in s čelno svetilko sva se znova podala v počti nad policami. V zgornjem delu se stena postavlja vse bolj pokonci, v zadnjih metrih pa se prevesi celo preko navpičnice.

Čez dan so temni oblaki izpuhteli v neznano in z njimi tudi neprijeten občutek, ki so nam ga prinesli za dobro jutro. Strah, da bo z vedno večjo strmino stene tudi plezanje počasnejše, se je izkazal za neutemeljen. Mogoče nam je misel na bližajoči se vrh dala nov polet, dolina se je kar hitro odmikala v globini pod nami.

Varujem Simona v enem izmed zadnjih raztežajev in se sladkam s še zadnjim koščkom čokolade. Trenutek nepazljivosti — in ooojooj, zadnji košček skrbno hranjene čokolade zaplava po zraku! Žalostno pogledam za njim — pa kaj hočeš, ni ga več. Takrat pa se zasliši od spodaj veseli vrisk: 'Yuu, huu, chocolate from the sky!'

(Čokolada z neba!) Nato pa veselo mlaskanje Gorda, ki se sladka s čokolado namesto mene. No, čokolada tako vendarle ni bila izgubljena.

ŽGEČKLJIVI VONJI NA VRHU

Kot še vsak dan nas je tudi zadnji dan lovila tema. Nebo se je obarvalo v rdeče. Srce bi se kar naslajalo ob čudovitih prizorih, vendar je glava svarila: 'Počakaj, nisi še na vrhu!' Mrak se je že spustil na teme El Capitana, jaz pa se še plazim po sicer že položnem pobočju pod vrhom. Ne zaupam mu. Ponekod votlo doni, droben pesek na gladkem granitu mi tudi ni preveč všeč. Mogoče pa tudi ne znam več hoditi drugače kot po vseh starih. Oko se mi ustavi na močnem drevesu. To pa je resnično vrh. Privežem se za drevo in seveda najprej sežujem plezalnike. Napetost popusti, narava stopi do mene in me preplavi s svojim mirom. Iz doline sveti luna v nadnaravni velikosti. Pravkar si je izbrala čas za kopanje v rečici Merced. Nos mi dražijo žgečkljivi vonji. Podrgnem se z nosom po iglicah borovca. Smola. Tišina.

V NESREČNI BOSNI UMIRAJO TUDI PLANINCI

SPOMIN NA NEKE DALJNE GORE

KATJA BANOVEC

Spoznali smo se po »planinski liniji«, prek očetov. Oni, prijetna sarajevska družina z dvema hčerkama, mi slovenski planinski navdušenci z dvema mladoletnikoma, se pravi z mano, hčerko, in mojim malo mlajšim bratom. Beseda je dala besedo in zmenili smo se, da se neko avgustovsko poletje skupaj odpravimo v prelepe bosanske gore.

Zmenili smo se v »legendarnem« Tjentištu, v osrčju Sutjeske. Čeprav smo se videli prvič, so se med nami stkale vezi, ki jih je z besedo težko opisati in katere spremljajo tisti prijetni občutki, ki jih občuti vsak, kadar se spomni na svoje dobre prijatelje. Kolikokrat smo se nasmejali, kadar je pogovor nanese na temo »tipičnih Bosancev in Slovencev«, saj je bil njihov oče Miro — prav tako kot njegove tri ženske — svetlolas, medtem ko glavi moške polovice naše družine krase vražje črni kodri in ko tudi na glavah druge polovice ni sledu o kakšnih »svetlih slovenskih laseh«, kot so pričakovali naši bosanski prijatelji. V toplih poletnih dneh, ki so sledili, smo spoznali lepe redkokdaj obiskane gorske koticke osrednje Bosne. Meni, takrat osemnajstletni, se je v neizbrisen spomin vtisnilo jezero divje lepote v gorski kotanji, s treh strani obdani z v nebo segajočimi gorami.

»Sem se bom zagotovo še vrnila,« sem si takrat obljubila.

Ob jezeru si je svoj skromen šotor postavila družina z majhnima otrokoma. »Veste, to je edini način, da imamo tudi mi počitnice, za drugačne nimamo denarja. Lani smo to naredili prvič, pa nas je tako prevzelo, da smo se letos zopet vrnili v ta mir. Malo lovimo tudi ribe, čeprav je to strogo prepovedano in če tudi gorski čuvaj redno prihaja tod mimo.« Kakšna je taka kontrola, smo imeli prav kmalu priložnost videti. Z bližnjega hriba se je namreč zaslišalo glasno petje, malo kričanja, pa žvižganje in zopet petje... Razložili so nam, da je to čuvaj in da nas opozarja, češ: »Prihajam, vem, da lovite ribe, vendar tega ne smem videti... Zato počasi spravite trnke in nihče od nas ne bo imel težav...« In res se je to tudi zgodilo. Mladi počitnikarji so jedli ribe, medtem ko so čuvaju vidno teknili čevapčiči. Po službeni dolžnosti si ribe namreč ni smel privoščiti.

Zahajajoče sonce nas je opozarjalo na vrnitev v našo »bazo«, v Tjentište. V mraku smo stopili v naš bungalov, ki je enako kot vsa okoliška poslopja že videl lepše čase. Tudi nenavadna kopalnica, v kateri je tekla voda samo v enem umivalniku, in sicer ne v tistem, nad katerim je viselo prav tako edino ogledalo v kopalnici, nam ni pokvarila vzdušja. Po tuširanju z mrzlo vodo, ki je tekla prav tako samo v eni od mno-

gih kabin, smo ob jedeh z ražnja in ob slutnji divjih gorá in gozdov v temi okoli nas preživeli nepozaben večer.

Sonce, ki nas je naslednje jutro vztrajno vabilo iz postelj, je obljubljalo še en nepozaben dan. In odšli smo, karavana osmih ljudi, da o psu niti ne govorimo. Ta mala kratkonoga prikazen je bila edini »črnolasi« član družine naših prijateljev in po ljubezni, ki so ji jo vsi izkazovali, še zdaleč ne najmanj pomembna. Ko smo se počasi vzpenjali na njihovega očaka, na Maglič, so malega hišnega prijatelja izmenično nosili prek skalnih skokov, ki jih njegove kratke tačke ne bi zmogle. Ko smo zapustili gozd, smo si vsi vidno oddahnili, saj smo si zavestno privoščili sprehod skozi medvedov življenjski prostor. Tod da je bilo že veliko »bližnjih srečanj medvedje vrste«, pravijo. »Če ga srečate, začnite samo na glas kričati,« so nam prej svetovali.

Ko smo prišli na sedlo, je bilo sonce že visoko na nebu. Sprejel nas je mrzel veter, ki je bitko s toplim soncem na sedlu tudi dobil, mi pa smo, trepetajoči od mraza, nadaljevali pot proti vrhu. Čeprav nas je veter stalno opozarjal na svojo prisotnost, ni mogel skaliti lepote pogleda, ki se nam je odprl na vrhu. Vsi planinci poznamo ta občutek, ko ti ob lepotah narave zastane dih in ko se obupno trudiš, da bi te ta lepi prizor v mislih spremljal še dolgo in ti olepšal dni, ko nekeje v neprijetnem zimskem času hrepeniš po dnevu, ki si ga nekoč v vsej svoji lepoti že polno zaužil in čakaš na trenutek, da ga doživiš ponovno.

Dnevi so minevali in prišel je dan slovesa z iskreno obljubo, da se zopet vidimo, tokrat v Sloveniji. Tudi »naši« Bosanci so se namreč hoteli povzpeti na vrh najvišje gore naše takrat še skupne države.

In res so prišli. Zopet avgusta meseca. Prevzeti od lepot Bleda in Bohinja so se prvi večer vrnili domov. »Kako je lepa ta vaša Slovenija!« so ponavljali. Ko so se čez nekaj dni ožuljeni vrnili z našega očaka, zaradi utrujenosti niso skoraj nič govorili; takrat so govorile le njihove oči. Zo-

Zdaj, ko se razmere umirjajo, poskušamo tudi v slovenski planinski organizaciji stvari postaviti na svoje mesto. Vse bolj postaja jasno, da gre pri vsaki stvari vse bolj za kakovost: zdaj ni dovolj biti samo član organizacije, zdaj bi moral vsak natančneje vedeti, za kaj gre v tej organizaciji. Slovenska planinska organizacija ni samo hoja po označenih in zavarovanih gorskih poteh, je še marsikaj več. Planinski vestnik, revija Planinske zveze Slovenije, natančneje seznanja svoje članstvo z vsemi dejavnostmi organizacije. Postanite njen bralec!

Durmitorska pokrajina: grda vojna je lepo pokrajino in dobre prijatelje odrezala od sveta

pet je prišlo slovo in takrat še nismo vedeli, kaj nas vse skupaj še čaka. Znova smo si obljubili...

Prišlo je novo leto 1991 in z njim voščilnica iz Sarajeva: »Dragi naši, vse lepo v prihajajočem letu, 'pa bili vi u Evropi ili bilo gdje drugdje...!'« Politika, tedaj še skozi humor, se je že vrnila v naša pisma. Za nas je bilo to usodno leto in ko so nad Ljubljano letela prva letala, so postajali klici iz Sarajeva pogostejši in ton na drugi strani žice vedno bolj zaskrbljen. »Pridite k nam, pri nas je mirno,« so nam takrat govorili. K sreči naš odhod v takrat še mirno Bosno ni bil potreben, pa tudi sicer v dneh, ki so sledili, domoljubje ni dovoljevalo zapuščati domovino.

Odšlo je tudi to leto in Slovenija se je od njega poslovila v upanju na skorajšnje mednarodno priznanje in v tako želenem miru. Prišlo je leto 1992. Novoletne želje iz Sarajeva, tiste na papirju, so se na poti do Slovenije izgubile — kot zlovesča napoved negotovega leta.

Kaj se je le nekaj mesecev kasneje začelo dogajati v Bosni in Hercegovini, vemo vsi. Aprila meseca, ko se je pri nas začela prva pomlad v zares naši Sloveniji, sedaj priznani tudi od drugih, se je Sarajevo zaprlo in v svoj temni objem smrti zaklenilo stotisoče, med njimi tudi naše prijatelje. Telefonski klici so se zopet vsakodnevno vrstili, dokler ni naš telefon začel brniti v prazno... Sedaj že dolgo niti ne poskušamo

več. Vse, kar nam je ostalo, so upanje in negotove zveze prek človekoljubnih organizacij, ki v tej grdi vojni poskušajo vsaj malo olajšati trpljenje.

V novo leto 1993 smo zopet stopili brez voščil iz Sarajeva. Naša iz Ljubljane potujejo tja pogosto: kot topla misel in želja, da se nekoč zopet vsi srečamo. Vem, da tudi iz Bosne, iz neke mrzle, neprijazne kleti, prihajajo k nam podobne želje in da bodo naši prijatelji pričujoči članek nekoč tudi prebrali, saj drugače sploh ne more biti. Vsak novi dan prinese novo upanje, ki ga njegov večer čez noč odnese v novo jutro, jutro novega upanja. Za obup v njem ni prostora! In tako vsak dan znova, že dolgih devet mesecev. Odgovora iz Sarajeva pa ni in ni...

Morda ta članek ne spada v Planinski vestnik, a vendar se spomnimo na množice trpečih v Bosni in Hercegovini, katere gore smo mnogi radi obiskovali in katere ljudi smo imeli radi. Čeprav nemočni ob tej tragediji pomislimo kdaj nanje, ko se svobodni podamo v gore: to naj ne bo kot slaba vest, ampak v opomin na našo srečo, da nam je bilo tako gorje prizanešeno.

odmevi

Kje so vpisne knjige?

Vodstvo PZS vljudo prosim, da mi odgovori, kje so ohranjene, a pogrešane vpisne knjige gostov v Solčavi in Logarski dolini izpred leta 1945.

1. V solčavskem župnišču je vpisna knjiga iz leta 1831 **ohranjena**.

2. V gostilni Herle je leta 1876 vpisno knjigo oskrbel **dr. Johannes Frischauf** in se vanjo vpisal. Knjiga je **ohranjena**.

3. V gostilni pri Šturmu je **Kristjan Germel** vodil še pred letom 1870 vpisno knjigo. Knjiga je verjetno zgorela ob požigu leta 1944.

4. Na Strevčovem (meznarija pri Sv. Duhu) je bila vpisna knjiga vsaj od leta 1898 ali prej. Znani so nekateri vpisi v njej, na primer glej PV 1940 str. 28 **J. Napotnik**: 3 soneti idr. Knjiga je gotovo zgorela ob požigu leta 1944.

5. V Juvaniji je imel prvo zavetišče planincev (ob izviru Črne) in vpisno knjigo od leta 1862 **Andrej Erjavec**, oskrbel mu jo je Kristjan Germel. Po zaprtju zavetišča — gostilne v Juvaniji je K. Germel knjigo oddal Savinjski podružnici SPD, in sicer po zadnjem vpisu v njej 19. 7. 1881. **Tine Orel** jo je v PV 1954 podrobno opisal, v sedanji pisarni je po izjavi **Dušana Gradišnika** ni. Po navedbi Tineta Orla v PV 1954 str. 560 je bila takrat še ohranjena — a kje? Kje je arhiv Celjskega PD in njene predhodnice Savinjske podružnice SPD v Mozirju? Bojda je bil še po letu 1950 v hiši nad Zvezdo v Celju.

6. Vpisne knjige so bile še v Plesti in v Piskernikovem zavetišču od leta 1876. Knjiga v Plesti je zgorela leta 1944 — ali je tudi tista v zavetišču?

7. Na Okrešlju je bila knjiga od zgraditve Frischaufovega doma leta 1908. Kje je sedaj?

Vpisne knjige pri zasebnih gostiščih, ki niso ohranjene, so pogorele ob požigu Solčave in Logarske doline leta 1944. Po vojni ohranjene so ohranjene še sedaj. Kje so vpisne knjige, ki so vojno prestale in je o njih pisal pokojni urednik PV Tine Orel?

V interesu planinstva Slovenije, planinskih društev in vseh članov planinskih društev je, da bi stare vpisne knjige našli in hranili tako, da se ne bodo več »izgubile«

Letos mineva 100 let PZS in SPD; dolžnost organov je, da se ohranijo tudi vsi pisni viri iz tistih pionirskih časov slovenskega planinstva.

Valent Vider, Solčava

Na smrt obsojeni predsednik

Neustrezen naslov, ki ste ga nadeli mojemu članku v 2. številki PV, me je neprijetno presenetil, kajti pričakoval sem z vsebino mojega besedila uglasen naslov. Še posebej, ker je pod njim natisnjeno tudi moje ime. Logičen sklep bralca bo, da sem si ta senzacionalističen naslov izbral sam. Kot da se pred planinci, alpinisti in našo javnostjo ne bi imel »postavljati« s čim drugim kot prav s smrtno obsodbo na enem od montiranih povojnih političnih procesov pred 45 leti!

Lepa in utečena redaktorska navada je, da z naslovom svojega besedila soglašata tudi avtor, čemur danes ni težko ustreči: telefon je pri roki.

Ker je omenjena lepa navada bila tokrat opuščena, Vas prosim, da to moje pismo objavite v naslednji številki PV.

Vlasto Kopač

AO iz leta 1984

Prejel sem zadnjo številko Planinskega vestnika, to je štev. 2/93. Zelo zanimiva in bogata številka! Čestitam uredniku in uredniškemu odboru k dobro opravljenemu delu!

K prispevku g. **Vlasta Kopača** Na smrt obsojeni predsednik imam majhno pripombo. Proti koncu svojega vsega spoštovanja vrednega članka piše, da v letu 1948 v Sloveniji ni bil ustanovljen noben novi AO. V tem ga moram dopolniti. Pri Planinskem društvu Trbovlje je bil ustanovljen ta odsek 22. 12. 1948 ob navzočnosti **Toneta Bučerja**. Podrobneje je ta ustanovitev in kasnejše delo opisano v knjigi »60 let planinstva v Trbovljah«, ki je izšla pri PD Trbovlje v letu 1973.

V njej je med drugim zapisano: »Na skupščini Planinske zveze Slovenije v letu 1948 je bilo sklenjeno, da je treba poživiti delo že ustanovljenih alpinističnih odsekov pri planinskih

društvih v Sloveniji oziroma da jih je treba ustanoviti pri tistih društvih, ki teh odsekov še nimajo, obstajajo pa pogoji za ustanovitev in pričetek delovanja le-teh. Po predhodnih razgovorih med komisijo za alpinizem pri PZS ter upravnim odborom PD Trbovlje je bil 22. 12. 1948 (ne 23. 12. 1948) ustanovljen alpinistični odsek pri PD Trbovlje. Ustanovni sestanek je bil v zgornjih prostorih bivše rudniške restavracije, udeležil pa se ga je tudi predstavnik PZS Tone Bučer.«

Tine Lenarčič

Društva hočejo svoje koč (PV 1-1993)

V tem članku **G. Klančnik** opozarja na pomembno in v sedanjem času zelo aktualno vprašanje prenosa lastninske pravice nepremičnin s Planinske zveze Slovenije na tista planinska društva, ki z njimi gospodarijo. Pri tem ga želim dopolniti: gre tudi za popraviljanje krivic; to pomeni, da naj vrnejo nepremičnine tistim planinskim društvom, ki so jim bile odvzete po drugi svetovni vojni na podlagi »fizikulturnih lastninskih zakonov« (Zakona o prenosu imovine telesnovzgojnih društev na Zvezo fizikulturnih društev Slovenije — Ur. list SNOS in NVS št. 48/45, Zakon o odpravi zakona o prenosu imovine telesnovzgojnih društev na Zvezo fizikulturnih društev Slovenije ter o ureditvi lastninskih razmerij, ustvarjenih s tem zakonom — Ur. list LRS št. 1048). Ti zakoni so s sedanjim Zakonom o denacionalizaciji sicer odpravljeni, vendar so stara lastninska razmerja ostala. Mislim, da je sedaj že čas, da se popravijo krivice, storjene v povojnem obdobju in se vrne tudi planinsko premoženje prvotnim lastnikom.

Planinsko društvo Celje je novembra lani predlagalo in zahtevalo od UO PZS, da izda listino, s katero bi lahko prenesli s PZS na Planinsko društvo Celje nepremičnine, ki so nam bile odvzete s »fizikulturnimi lastninskimi zakoni« in s katerimi ves čas upravljamo in gospodarimo.

V Celju je pred drugo svetovno vojno delovala Savinjska podružnica SPD, katere sedež so leta 1927 prenesli iz Mozirja (delovala je iz Gornjega grada, kjer je živel njen načelnik **F. Kocbek**) v Celje. Okupator je leta 1941 ukinil vse slovenske organizacije in jim odvzel premoženje. Takoj po vojni (leta 1945) so se tudi celjski planinci organizirali kot »Celjska podružnica SPD«, v letih 1946 in 1947 pa so morali delovati kot »planinska skupina« v okviru fizikulturnega društva »Kladivar«. Že decembra 1947 so ustanovili »Alpinistično in planinsko društvo Celje«, ki se od leta 1949 imenuje »Planinsko društvo Celje«. Imovina Savinjske podružnice SPD, ki je bila po vojni še nekaj let zemljiško-knjižno lastnina Steirischer Heimatbunda, je

bila s sklepom sodišča 14. 12. 1953 prenešana na Planinsko društvo Celje kot »pravnemu nasledniku« Savinjske podružnice. Vendar so že 30. 1. 1954 izvedli zemljiškoknjižni prenos tega premoženja na Planinsko zvezo Slovenije na podlagi sklepa že omenjenega plenuma. Lahko torej trdimo, da je sedanje lastništvo PZS nad imovino bivše Savinjske podružnice rezultat »revolucionarnih lastninskih zakonov« v prvih povojnih letih.

Pri lastninjenju planinskih nepremičnin je še ena nelogičnost: Mnoga planinska društva so v povojnem času pridobivala nepremičnine in gradila svoje postojanke, kar so lahko brez problemov knjižila na svoje ime. Tudi nekatere postojanke, ki so bile lastnina PZS na podlagi »fizikulturnih lastninskih zakonov«, so dobila nekatera društva vrnjena. Tako imamo v PZS dvojna merila: nekatera društva so lahko lastniki svojih nepremičnin, drugi pa tega ne moremo uveljaviti. Koliko časa še?

Zoran Tratnik
PD Celje

Čiste odplake

Pravijo, da živimo v stoletju brez srca. Pa ne samo to: človek je s svojo nenehno željo po napredku, tehnologiji in izboljšavah uničil svoje okolje. Prej čisti in bistri izviri, ki so razveselili žejnega popotnika, niso več neoporečni. Kopamo se v jezerih in rekah, polnih odplak; od kod prihajajo in kdo je zanje odgovoren, ne ve oziroma noče vedeti nihče. Še nedavno tega se je zdelo, da nikogar niti ne zanima, kako velik davek bo v prihodnosti plačevala »civilizirana družba« svojemu razvoju. Mogoče se krivci le zavedajo, kaj počenjajo, toda krivde ne želijo priznati.

Zadnji čas je vendarle čutiti nov veter, ki naj bi razpihal te trde, nedostopne glave predvsem vodilnih na posameznih področjih. Mislim, da bodo prav ljudje, ki jim je žal narave in nasilja nad njo, nekaj spremenili. Med njimi so naši vrli planinci (vendar na žalost ne vsi) ekološko ozaveščeni posamezniki, ki so se zbrali v Slovenskem ekološkem gibanju, in ne nazadnje ljudje, ki so mogoče čisto poslovno zašli sem, pa čeprav so to prodajalci čistil. Morda se čudno sliši, vendar se začne prav pri sredstvih za pomivanje posode ali čiščenje tal v naših planinskih postojankah. Če bodo še naprej uporabljali oporečna in zdravju nevarna oziroma škodljiva čistila, ki bodo z odplakami odtekala naprej v vode oziroma podtalnico, ne bo nič narejeno na področju čistejšega okolja v gorah. PZS bi morala storiti kaj več, saj priporočila o uporabi brezfosfatnih praškov ne zadostujejo.

Morda bi si morali upravniki planinskih postojank in entuziasti v Slovenskem ekološkem

gibanju, ki so zainteresirani za strokovno sanacijo odplak, podatki roke in s skupnimi močmi zaorati ledino, kjer bo kasneje poglajeno in se razširilo seme zdravih misli in dejanj o »ozdravljeni« naravi.

Slovensko ekološko gibanje,
koordinator za planinstvo
Zvone Sere

Oj, kako je dolga pot

Zelo zanimiv članek **Vide Durnove** o tisočakah Vipavske doline ima eno napako, ki ji je najbrž botroval tiskarski škrat. Piše, da je Predmeja od Ajdovščine oddaljena približno dva kilometra. Dva do tri kilometre je od Ajdovščine oddaljen Lokavec, do Predmeje pa je od Ajdovščine približno 11 km.

Cesto je delno trasiral že **Jožef Ressel**, vendar so jo z nekaj popravki zgradili kasneje, a vendar že konec prejšnjega stoletja. Je zelo drzno speljana skozi tri predore in čez en most. Asfaltirali so jo po vojni in je zelo zanimiva in razgledna.

Pa še eno zanimivost lahko povem o njej:

Takoj po vojni so ta most popravljali in delali skupaj partizani, nemški ujetniki in domačini. Neki domačin je opazil, da ga neki nemški ujetnik kar naprej gleda. Ker se je ravnokar vrnil iz nemškega taborišča, je nemško znal in je Nemca nahlulil: »Kaj me tako gledaš?«

»Kako te ne bi gledal, ko imaš na sebi mojo poročno obleko!«

Domačin se ni prav nič razjezil, temveč je mirno rekel: »Najbrž bo res. Ušel sem iz tega in tega taborišča, družina v tej in tej vasi mi je nudila zavetje in gospodinja mi je podarila to obleko, da sem lahko ušel...«

Tudi jetnik je bil ves srečen, ko je zvedel, da je njegova družina srečno preživela vojno, saj več mesecev ali celo več let ni nič vedel o njih.

Nada Kostanjevic

Alpinistični inštruktorji smo tepci!

Že dolgo je tega, kar mi je prišla v roke knjiga z naslovom Anapurna. Takrat so se moje misli nenadoma usmerile v gore in želja po gornjskih doživetjih je bila premočna, da bi se ji uprl. Sledile so prve ture s prijatelji, dekletom, v meni je počasi dozorelo spoznanje, da si želim nekaj več. Začetna predavanja v alpinistični šoli so me prepričala, da je to tisto, kar sem iskal. Vsi smo z odprtimi očmi in usti poslušali prigode starejših alpinistov, številni diapozitivi so nam približali vse to, kar smo tudi sami želeli doživeti. Šport, povezan z avanturo in iskrenim prijateljstvom, je nekaj, o čemer sem že dolgo pred tem sanjaril. In sanje so postale resničnost. Potikali smo se po gorah, iskali privlačne stene in smeri v njih. Na vrhu vsake smo se že zazrli v naslednji cilj. Nešteto prelepih trenutkov smo doživeli. Nabirale so se izkušnje, znanje, sča-

soma smo začeli to prenašati na druge. Poleg plezalskih ciljev smo nekateri imeli tudi drugačne. Ko smo s prijatelji naredili izpit za inštruktorje alpinizma, smo vedeli, da so pred nami nove naloge, precej pomembnejše od samega plezanja in hoje v gore: prenašanje znanja na mlajše, neizkušene, jih varno voditi skozi njihova prva gornjska leta, jih naučiti, kako se naj varno gibljejo v gorah, kako naj uporabljajo opremo.

In potem nenadoma spoznaš, da si tepec, da pojma nimaš, da vse naše znanje nič ne velja in da ti vsak planinski vodnik lahko soli pamet. Na srečo se s tem ne obremenjujemo preveč, le nekakšno razočaranje se ti naseli v srcu, če drugi ne cenijo tvojega znanja.

Upravni odbor Planinske zveze Slovenije je 5. 10. 1991 sprejel Pravila o enotni kategorizaciji vodnikov PZS, kar je bilo tudi objavljeno v Obvestilih PZS (št. 1/1992). Po teh pravilih so vodniki razdeljeni na kategorije od A do K, v njih pa so zajeti mladinski planinski vodniki, planinski vodniki in gorski vodniki oziroma vsi, ki izpolnjujejo pogoje za posamezne kategorije. Dosedanji (registrirani) vodniki lahko avtomatično dobe kategorije v prehodnem obdobju, ki traja 18 mesecev. Pri tem bi skoraj pričakoval, da bodo kakšno od kategorij vodenja lahko dobili tudi alpinisti, predvsem inštruktorji. Ampak očitno naše znanje ne zadošča za kaj takšnega. Ko sem spraševal naokoli o teh zadevah, sem dobil odgovor, da se o tem na PZS trenutno še niso dogovorili in da za sedaj inštruktorji alpinizma nimajo pravic vodenja (razen v sklopu alpinistične šole ali kakšnih tečajev). Če pa bo — in ko bo — sprejet dogovor, bo verjetno potrebno opraviti še kakšen izpit za pridobitev kategorije. To je čisto prav, saj je vodenje odgovorno delo in znanje za to je potrebno dokazati. Vodnik tudi odgovarja za varnost tistih, ki jih vodi. In pa prav, da se bodo kategorije vodenja kar delile (se delijo) vsem že obstoječim vodnikom. In prav ni zato, ker hodim naokoli z odprtimi očmi in ušesi ter opažam, kaj vse se dogaja na naših planinskih poteh. Ob vsem tem se lahko samo zamislimo. Ljudje zahajajo v gore pomanjkljivo opremljeni, nepripravljeni, niso seznanjeni z razmerami, ne poznajo poti (čeprav obstaja o tem tudi literatura, zemljevidi) — in da smo si na jasnem, to je opaziti tudi pri vodnikih. Pri tem pa lahko bremo, kako so naši vodniki visoko izobraženi in jih nekateri primerjajo celo z vodniki v vodniško precej bolj razvitih deželah, kot so na primer Švica, Avstrija, Italija. Nekateri že, večina pa ne premore niti najosnovnejšega znanja, ki je potrebno za hojo v gore.

V Obvestilih PZS 12/1992 je pri navodilih za izpolnjevanje Poročila o registraciji vodnikov opozorilo: »Lažni podatki: ugotovitev teh pome-

ni dosmrtno izključitev oziroma prepoved registracije in s tem vodništva. « Nekateri so včasih, ker pač niso imeli določenega števila opravljenih tur, potrebnih za registracijo, prijavljali tudi ture, opravljene s prijatelji, ali pa so šli celo tako daleč, da so si jih izmislili. Vemo, kaj se dogaja v planinskih društvih (seveda ne vseh). Redkokje se vodi natančna evidenca o vseh aktivnostih društva. Gorska reševalna služba pa dobro pozna vzroke nesreč. Koliko je še nesreč, pa zanje razen redkih nihče ne ve! Vodniki bi morali biti tisti, ki izobražujejo ljudi v planinskih društvih, in sicer ne samo na turah: da ne bodo ljudje hodili pozimi v tenis copatih na vrh Grinrovca ali pa kam drugam, kar lahko beremo v časopisih, da se bodo vsi naučili uporabljati opremo, dereze, cepin, vponke, pomožne vrvice... Predvsem pa, da ljudi ne bo sram uporabljati to opremo, češ, kaj bodo rekli, če bom hodil tu z derezami, vsi drugi pa so šli preko v teniskah. Upam, da ne bom več srečeval vodnikov (enega samega) s skupino otrok pod vrhom Triglava brez vrvi, vponk ali pomožnih vrvic. Pri tem pa je bilo nekatere otroke strah in so si zato zaslužili grajo. In zakaj je potrebno riniti proti vrhu takrat, ko se pripravlja nevihta (spet ena skupina in celo z več vodniki)? Lepo je, če pošlješ svoje otroke na izlet v gore in te ni strah, da se jim bo zgodila nesreča. Pogoj pa je, da zaupaš vodnikom, da si prepričan v njihovo znanje in sposobnost ter ne bereš pogosto v časopisu o takih nesrečah.

Pogoj za registracijo alpinističnih instruktorjev je tudi ta, da sodelujejo na izpopolnjevalnih seminarjih, obnavljajo znanje in spoznavajo novosti. Izpiti za alpiniste postajajo vse bolj zahtevni. Če ni znanja, pač izpitov ne opravijo. Kdaj bodo podobno stroge kriterije kot alpinisti morali izpolnjevati tudi planinski vodniki za pridobitev kategorije vodenja? In vsaki dve leti sodelovati na vsaj enem izpopolnjevalnem seminarju? Do takrat, ko bo tako, pa se bomo alpinistični instruktorji spraševali, v čem so planinski vodniki bolj izobraženi od nas, da lahko vodijo ljudi v gore. Nam manjka izpit iz psihologije vo-

denja? Kako pa lahko potem vodimo tečaje v šoli za nepalske gorske vodnike v Manangu? Saj tam učimo tudi to. In potem prav tako ne bi smeli voditi svojih tečajnikov na ture, ki precej presegajo zahtevnost normalnih planinskih izletov. Očitno bomo (Al) do nadaljnjega ostali tepci in se bo treba sprijazniti s tem.

Prijatelj (ni plezalec) me je prosil, če ga peljem po Slovenski smeri na Triglav, mi plača vse potne stroške, pa za hrano in pijačo mi ni treba skrbeti. Ko sem premislil, sem ugotovil, da bi bil to čisti primer vodenja, saj bi imel vse plačano. Ne, ne morem, lahko pa greva skupaj, kot enakovredna, in si vse deliva. Lahko bi še kdo pomislil, da sem planinski vodnik.

Boris Strmšek

Lahonska pot na Ravno goro

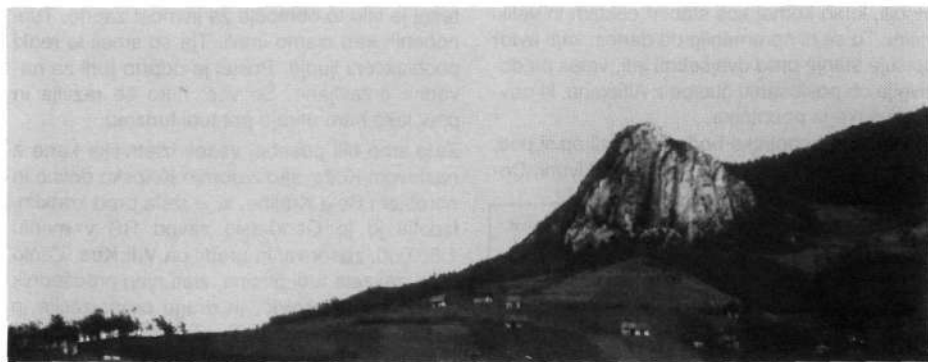
Ravna gora (677 m) ni visoka gora. Dviga se v severozahodnem kotičku Hrvaške nedaleč od meje s Slovenijo. Če jo pobliže pogledamo, se nam zazdi, kot da bi nekdo to goro odlomil od Julijskih Alp in jo spustil v to zeleno zágorjsko pokrajino. Čeprav je Ivanjščica (1061 m) najvišja gora v Hrvaškem Zágorju, ni tako kontrastna kot Ravna gora, kjer je mogoče poleg listnatih in iglastih gozdov videti tudi skalnate stene, ki se pač kažejo tam, kjer se zaradi strmine drevje ni moglo prijeti.

Najvišje in najatraktivnejše so Velike pečine, visoke več kot 80 metrov nedaleč od vasi Cvetlina na zahodni strani. Na najvišjem vrhu Velikih pečin je postavljen križ. Najlepsi razgled z Ravne gore je prav z Velikih pečin. Te strme stene so lepo vidne in pritegnejo poglede, ko potujemo po cesti iz Lepoglave skozi Trakošćan ter vasi Cvetlin in Višnjica proti Sloveniji.

Zasluzni planinec, pokojni **Maks Meško** iz vasi Lahonci, po katerem se imenuje planinsko društvo iz Ormoža (PD Maks Meško), je pogosto še kot pastirček radovedno opazoval te Velike pečine, ki so dominirale nad celotno zeleno

Zahodna stran Ravne gore, pogled na Velike pečine iz vasi Cvetlin

Foto: Tomislav Jagačić

okolico. Naposled jih je v zrelih letih preplezal, pri čemer si je namesto s pravimi klini pomagal z zobmi brane in z vrvmi za povezovanje sena. Na vrhu je z navdušenjem vklesal napis »Lahonska pot«.

Glede na to, da ta pot pravzaprav sploh ne obstaja in da po tej smeri prek Velikih pečin zdaj skoraj nihče ne hodi na Ravno goro, naj predlagam, prosim in navdušim planince Po-dravja in Pomurja ter krajev, kot so Ormož, Ptuj, Maribor, Ljutomer, Murska Sobota in še drugi, da v čast 100-letnice slovenske planinske organizacije letošnje leto uredijo to kratko pot ter jo opremijo z jeklenico in klini. To bi bila edina »alpska pot« v Hrvaškem Zágorju, ki bi bila zelo atraktivna, a ne pretežavna, da bi jo opremili, pa ne bi potrebovali veliko časa in denarja, ampak le veliko dobre volje. To sem sicer že predlagal na občnem zboru PD Maks Meško leta 1991 v Ormožu in na dnevu planincev lanskega 13. septembra v Jeruzalemu, za kar sem bil nagrajen s ploskanjem. Ali je bilo to ploskanje samo vljudnostno?

Ko bi odprli to pot, bi lahko organizirali dan planincev pod pokroviteljstvom PD Ravna gora iz Varaždina in drugih zágorskih planinskih društev. Upam, da bo moj predlog sprejet.

Tomislav Jagačić,
Varaždin

iz planinske literature

Po inkovskih sledovih

Radovljiska Didakta je izdala novo knjigo avtorja **Maksa Ferlana**, kemijskega strokovnjaka, ki je v okviru OZN deloval v različnih misijah. Vti-se o bivanju v Boliviji je strnil v knjigi z obetavnim naslovom in posnetkom na ovitku: Huayna Potosi in indijansko pokopališča v Milluniju.

Knjiga je potopis, feljton in opis strokovnega dela hkrati. Pisec predstavi organizacijo, nastanitev v rudarskem Oruru, opis življenja in izletov. Veliko piše o težavah z utrujenimi avtomobili, ki so komaj kos slabim cestam in veliki višini. To se ni spremenilo do danes, kajti avtor opisuje stanje pred dvajsetimi leti, vmes pa doživlja ob poslušanju glasbe z Altiplana, ki navduši vsakega popotnika.

Planince in popotnike bodo zanimali opisi poti, saj imena kot Titicaca, slano jezero Uyuni, Co-

roico, Sorata in druga še danes zvenijo eksotično. Žal se je do teh krajev le pripeljal, od uhojenih poti pa se ni oddaljeval. Na voznjah je obiskoval tudi rudnike visoko v gorah, zlasti v Cordilleri Tres Cruces ali — kot jo bolj poznajo alpinisti — v Quimzo Cruz (v jeziku aymará je quimza — tres, torej tri). Večkrat ponavlja, da so tam rudniki tja do višine 6000 metrov, kar pa ne bo držalo, ker je najvišji vrh v tej gorski skupini visok »le« 5706 metrov. Sploh je pri naštevanju in opisu gora zelo nedosleden. Kaže, da je tudi on podlegel bolivijski evforiji v poviševanju vrhov za nekaj sto metrov.

Sam sicer nekje piše, da je vseeno, če je meter gor ali dol, vendar se s tem ne morem strinjati. To velja zlasti za Cordillero Real, kjer so vse višine precenjene. Illampu in vilcanotski vrhovi niso vulkanski stožci, Cordillera Negra je daleč na severu Peruja. Takih napak je kar nekaj; sicer niso bistvene za bralca, ki pričakuje le osnovne podatke o deželi, pisec pa se ponavlja tudi pri opisih dogodkov.

Knjigo krasijo barvne fotografije in reprodukcije zemljevidov države in posameznih pokrajin, ki pa so, žal, stari nekaj desetletij. Seveda na osmi sliki ni Mururata, pač pa Illampu z Ancohumo.

Prisrčno je orisana pomembna hrvaška kolonija v Oruru, zlasti **Drina** in **Vojko Vilović**, ki sem ju spoznal deset let pozneje kot avtor. Koliko dalmatinske trme in želje po uspehu je v teh ljudeh na negostoljubni visoki planoti!

Vse več je Slovencev, ki potujejo v te kraje, zato je knjiga vir informacij o Boliviji; dopolnjujeta jo knjigi **Pavla Simca**, ki nam je odkril amazon-ski del te prostrane dežele.

(Maks Ferlan: Bolivija / Čez drn in strn po inkovskih sledovih, Založba Didakta, Radovljica, 1992, 309 strani, 3465 SIT.)

Janez Pretnar

Izletniška karta Kočevske

Vsi vemo, da so del Kočevske okoli Kočevske Reke za javnost odprli šele pred kratkim. Do tedaj je bilo to območje za javnost zaprto. Tudi nobenih kart nismo imeli. Tja so smeli le redki pooblaščenci ljudje. Poslej je odprto tudi za navadne državljane. Še več: hitro se razvija in prav tako hitro utirajo pot tudi turizmu.

Zato smo bili posebej veseli izletniške karte z naslovom Kočevsko z gornjo Kolpsko dolino in obrobjem Bele Krajine, ki je izšla pred kratkim. Izdelal jo je Geodetski zavod RS v merilu 1:50.000, zasnoval in uredil pa **Vili Kos**. Zanj se je zavzela tudi občina, zlati njen predsednik **dr. Mihael Petrovič**, in druge organizacije in posamezniki v občini. Ti so tudi sodelovali pri zbiranju podatkov in mnogo prispevali k njeni

Menda še nikoli pri nas ni izšlo toliko gornjskih knjig kot zadnji dve leti. V njih so zbrane lepe gornjske misli, zanimive zamisli, koristni napotki, globoke ideje. Če te knjige že ne postanejo vaša materialna lastnina, naj postanejo vsaj vaša duhovna last: izposodite si jih v knjižnicah, preberite jih, da boste po tem našem lepem hribovskem svetu hodili z odprtimi očmi in s srcem, ki bo pripravljeno sprejemati čare okolja!

popolnosti, čeprav je izdelovalec uporabljal najnovejše podatke aerosnemanja.

Karta je velikih dimenzij (95 cm x 65 cm), zložena v žepni format in zavarovana v lepo oblikovane platnice na debelejšem papirju. Na severu sega tja do Ribnice, na vzhodu do Semiča in Črnomlja, na jugu do Kolpe in na zahodu do Travnika.

Razen običajne in dokaj natančne topografske vsebine (potna in vodna mreža, oblikovitost terena, naselja z opisi, razmejitve med gozdnimi in kmetijskimi površinami) je predvsem zanimiva njena turistična vsebina. Poudarjene so kul-

turne, naravne in druge znamenitosti, razgledne točke, planinske koče in smučišča. Prav dobro so vidni tudi hoteli in moteli, gostišča in gostilne, gozdne in lovske koče, šotorišča in bencinske črpalke. Z rdečimi črtami so dovolj vidno vrisane vse markirane planinske poti, med katerimi sta E-7 in roška pešpot posebej opisani.

Hrbtina stran je izpolnjena z opisi najbolj zanimivih lokacij ter lovskih in gozdarskih koč. Največ pozornosti so namenili opisom večjih krajev ter naravnih in kulturnih znamenitosti. Niso pozabili dodati še naslove in telefone ter druge podatke vseh gostinskih objektov tega območja. Vsi teksti, vključno s pojasnili oznak, so pisani v slovenščini, italijanščini in nemščini.

Karta je izšla v nakladi 3000 izvodov. Polovico so jo že odkupili občina, podjetje Snežnik in zasebni gostilničarji. Preostanek je v prodaji v knjigarnah in kioskih tega območja ter v specializirani trgovini Kod & Kam v Ljubljani na Trgu francoske revolucije 7. Cena je okoli 400 tolarjev.

Razen izletniškega nameravajo v tem predelu nekdanji zaprti Kočevske razvijati predvsem lovski turizem in treking. Karta bo olajšala orientacijo pri obisku teh krajev in tudi pospešila razvoj turizma.

Peter Svetik

Iz starega, dobrega PV

Po mojem mnenju je osnovni motiv, ki je gnal prve alpiniste v gore, njihov stremiljenje po prvenstvu, volja do zmaga nad čim večjimi ovirami in nevarnostmi. Kar je ostalih turistov, pohajajo v hribe iz različnih drugih, posebnějšíh in prigodnostnih motivov.

Zgodovina nam kaže, da so bili narodi le tako dolgo, dokler so poznali požrtvovalnost; ko pa jih je tako zvana civilizacija pomehkužila in jih napravila odvisne od naslad in individualne sreče, so propadli.

Dr. Klement Jug:

O smotru alpinizma, 1928

S planinstvom je dostikrat zvezano tudi plezanje, posebno tam, kjer na razne vrhove še ni nadelanih potov; tam je to neizogibno. Ali zdelo se je, kakor da hoče postati plezalstvo posebna panoga planinstva. Dokler ne postane plezalstvo samemu sebi namen in se ne izrodi v navadno rekorderstvo, ki je npr. Kugyju zo-prno, je v gotovih partijah planin tako samo po sebi umevno, da ne more priti kot posebna »panoga« v poštev in je to sploh — da se tako izrazim — »del planinstva«. Kakor hitro pa postane plezalstvo izrodek modne gonje in nečimurnosti, je ponižano na nivo puhlega športa. Treba samo, da se priredijo še prvenstvene tekme...

Človek, ki bi se vedno gnal samo v stene in načelno izključeval iz svojega — recimo — študija vsako drugo formo uživanja prirode ter oznanjal svetu, da najde le v stenah in plezanju vso lepoto, bi bil kakor kipar ali slikar, ki bi ne videl lepote v celi idealni estetski podobi človeka, nego bi ga razparal ter nam pokazal njegovo drobovje.

Dr. Jos. Ciril Oblak:

Plezalstvo-šport-planinstvo, 1928

15 let »Iz planinskega sveta«

Ko se je davnega 5. februarja 1976 tudi v tržaškem Primorskem dnevniku pojavila redna planinska rubrika »Iz planinskega sveta«, si najbrž nihče ni predstavljal, da bo vztrajala do -konca.

»S tem četrtkom začenjamo objavljati tudi planinci svoj vsakotedenski kotichek. V njem bomo sproti objavljali spored planinskih in smučarskih izletov, predavanj, akcij in drugih dejavnosti naših planinskih društev. Sproti bomo obveščali o naših pobudah, idejah in kratkoročnih ali dolgoročnih načrtih. Objavljali bomo tudi druge novice in zanimivosti iz matične domovine, Italije in po svetu sploh, ki bi lahko zanimale naše bralce.«

To je že v uvodu prve objave zapisal **Duško Jelincič**, idejni oče rubrike, tisti, ki ji je dajal »linijo« in zanjo napisal tudi večino prispevkov, od začetka (ko še ni bil niti redno zaposlen) pa praktično skoraj do konca, nič manj kot petnajst let! In tega se je zvesto držal ves čas. Še več, vzporedno je razvijal še mnoge druge oblike stikov z javnostjo. Uveljavljal ni le Slovenskega planinskega društva Trst, temveč planinsko idejo v najširšem smislu - zaradi specifične vloge Primorskega dnevnika in medijev, s katerimi je sodeloval onstran in tostran meje. Neredko smo njegove objave povzemali tudi tostran meje.

Bogato gorniško literarno in publicistično življenje:
Tržačan Duško Jelinčič

Ker sem njegovo delo tako rekoč ves čas budno spremljal, sem si - potem ko je decembra 1991 odšel iz uredništva in se je lani preoblikoval še časopis - naložil nalogo, da o rubriki, pa tudi njenem akterju nekaj napišem za Planinski vestnik. Ne kot delovni nekrolog, saj bo Duško prav gotovo še pisal o planinstvu, temveč kot oris ene od naših planinskih rubrik. Rubrike, ki je bila v Primorskem dnevniku najbolj trdoživa; preživela je vse druge, od različnih športnih in filatelističnih do političnih.

Rubrika je bila pravzaprav nekako »dvoedina«, sestavljena iz društvenih novic (škoda, da ni bilo v njej bolj čutiti SPD Gorica!) in splošnega dela, v katerem je imel tudi alpinizem vidno vlogo. Jelinčič je posebno pozornost posvečal našim odpravam in njih dosežke tekoče populariziral tudi onstran meje. Znal je izbrati aktualno. Poročal je o dilemah in razpravah, pa tudi o »političnih« zadevah, posebno pozornost je posvečal planinski literaturi, Planinskemu vestniku. . . Rubrika je bila pogosto ilustrirana, v njej so našli prostor odmevi slovenskih dosežkov v tujih revijah, posebno iz italijanske revije Alp. Pa še nekaj, česar se verjetno spomnijo le še redki: ob osrednji je bila nekaj časa še rubrika »Naše gore in ljudje«, v kateri je ob petkih objavljaval intervjuje z vidnejšimi predstavniki slovenske in italijanske planinske scene.

Tisto, kar je bilo »preveliko« za rubrike (npr. poročilo o kaki pomembni odpravi ipd.), je Jelinčič v Primorskem dnevniku objavljaval še posebej, na drugih straneh. In ko je bil že v toku, se je s planinstvom razširil še na radijski medij in zanj pripravil vrsto oddaj v živo, potopisov in serij sestavkov.

Prav je, če k temu dostavim še nekaj intimnejših podatkov, saj bi bila sicer slika nepopolna. Oče našega Duška (rojen je bil leta 1953 v Trstu) je bil znani **Zorko Jelinčič**, ki je sina že zgodaj navdušil za gore. Po srednji šoli in klasičnem liceju (vse v slovenskem jeziku) je Duško na Filozofski fakulteti v Trstu diplomiral s temo Slovensko planinsko društvo v Trstu (delo je izšlo tudi v knjižni obliki). Leta 1982 je potem še doktoriral na Fakulteti za književnost, filozofijo in zgodovino. - Tudi njegova literarna bera je bogata. Po že omenjeni »Zgodovini« je izdal samostojno potopisno povest »Iskanje nikjer«. Leta 1990 so izšle »Zvezdne noči« (literarna nagrada Vstajenje '91) in lani še »Biseri pod snegom«. Bil je soavtor zbirke »Naše alpinistične misli«. V radiu je objavil zbirko novel »Odhajanja« ter potopisa »Algun día Feliz« in »Potovanje v Ameriko«. To, da je bil ob tem še literarni in gledališki kritik, esejist . . . , pa najbrž že ne spada v njegovo planinsko bibliografijo.

Omeniti velja prav gotovo vsaj še to, da je bil dolga leta odbornik SPD Trst, tudi načelnik njihovega AO. Udeležil se je odprav v Karakorum (bil je iz dežele Furlanije-Juljske krajine, ki se je povzpел na kakšen osemstisočak) in Everest.

Franci Savenc

»Glasilo« Sočanov in Trentarjev

V zadnjem času je Trenta stopila pred oči javnosti predvsem zaradi polemik o načrtovanju elektrarne na Krajcarci. Lahko bi rekli: na žalost. Trenta bi si vsekakor zaslužila boljši razlog za medijsko promocijo.

Naj opozorim na enega.

Prijatelji alpskega sveta, v katerega spada tudi Trenta, so gotovo opazili začetek izhajanja »Glasila« Sočanov in Trentarjev, skromnega krajevnega glasila, pa vendar tako pomembnega za življenjski utrip Trente in Soče. Prva številka je izšla 1. januarja 1992, zadnja, dvojna (št. 3-4), pa 30. decembra 1992. »Glasilo« je ustanovilo Turistično društvo Soča-Trenta in tudi izdalo prvi dve številki. Z zadnjo številko je izdajateljstvo prevzela Zadruga Soča Trenta, natis pa je omogočil Triglavski narodni park. Po načrtih uredništva naj bi list izhajal štirikrat letno, v vsakem letnem času ena številka.

Pomen krajevnega glasila je temvečji, čimbolj je neki kraj zapostavljen v širšem okolju. Tako tudi Trenta ne bi potrebovala lokalnega glasila, če bi novice iz njenega okolja odmevale v regionalnih oziroma vseslovenskih glasilih. Je že tako, da vsak rad prebere, kaj se v njegovem kraju dogaja, četudi je temu dogajanju sam priča. Sporočilo v časopisu je namreč tudi komentar tega dogajanja, komentarji pa vedno vzbujajo pri gledalcih več zanimanja kot gola novica.

Območje Trente in Soče je v preteklosti poznalo različne načine sporočanja novic. Največ sporočil se je tikalo zasebnih dogodkov (po domače čenč), velika večina pa dogodkov gospodarskega pomena. Rekli so: »Dali smo pošto.«

To je pomenilo, da je nekdo po nekom drugem sporočil tretjemu pomembno sporočilo. Ta drugi je nadomeščal telefon, pošto in časopis hkrati. Sporočanje je bilo zlasti pomembno na primer pred odhodom v planino in pred prihodom s planine. Ljudje so drug drugemu sporočali o času prskanja drobnice, o času prodaje drobnice, o začetku košnje itd. Kdor je kdaj поблиže spoznaval življenje Trentarjev, se ni mogel načuditi, kako učinkovito je bilo tako sporočanje. In še nekaj: ker je bila »pošta« interne narave, tujci niso imeli dostopa do teh novic.

Seveda današnje »Glasilo« Sočanov in Trentarjev ni več namenjeno samo takim novicam, ki sem jih omenil, ali samo ozkemu krogu ljudi. Danes so s pomočjo »Glasila« vsi prebivalci obveščeni o čisto drugačnih novicah. Na primer o delu Turističnega društva Soča-Trenta, o občinski reorganizaciji, boju proti črnim gradnjam, delovanju Triglavskega parka, o otvoritvi zdravstvene ambulante itd., skratka, o vsem, kar zadeva pomembne življenjske spremembe. Zraven pa so članki o krajevni zgodovini, o starejših prebivalcih doline, tu so osmrtnice, ne manjka niti drobnih lokalnih čenč, ki jih razumejo samo domačini. Skratka, »Glasilo« je točno tako, kot ga je napovedalo uredništvo v uvodniku prve številke.

Naj povem, kako gleda na »Glasilo« nekdo, ki ni Trentar ali Sočan, pa mu je dolina pri srcu. Taki smo razmnoževali redke primerke na kopirnih strojih, zase in še za prijatelje, kot v kakšnih ilegalnih razmerah. V skromnem »Glasilu« smo prepoznavali prebivalce Trente in Soče, njihovo današnjo kulturo, predvsem pa smo zaslužili, da se morda bliža čas preporoda cele doline. Seveda nihče ne pričakuje vihravih sprememb. Kdor bi jih obljubljal, bi bil velik demagog. Celo domačin **dr. Kravanja** v Pozivu Trentarjev (Glasilo št. 3-4, str. 3) precej črnogledo ocenjuje stanje v Trenti. Tudi če bi nekdo razumel, da ga spravlja v slabo voljo predvsem zaplet ob elektrarni, je močno verjetno, da to ni edini razlog za njegovo črnogledost. O njej pa bi verjetno še marsikdo kaj napisal.

V čem lahko vidimo smisel takega lista, kot je »Glasilo«?

Najprej v njegovi splošni povezovalni vlogi. Prvi znak (ali vzrok) razpadanja neke skupnosti je prekinitve komunikacije med njenimi sestavnimi deli. Trenta in Soča sta močno razloženi naselji, ni veliko telefonov, starejši prebivalci pa se pretežno zadržujejo doma. Do pred kratkim je bil tudi sprejem TV signala zelo slab.

Drugi pomen je v obujanju tradicije v najširšem smislu. S pisanjem o krajevni zgodovini, o šegah in o starem načinu gospodarjenja se ohranjajo stare besede, z njimi pa miselni vzorci, ki so nekoč dajali smisel celotnemu življenjskemu utripu. To je tako imenovani pozitivni miselni vzorec, ki krepi lokalno samozavedanje.

Omenil bi samo en primer iz »Glasila«, kjer se odraža kolektivna karakterna poteza Trentarjev. V prvi številki na 2. strani je stolpec »Koliko nas je?« in med statističnimi podatki najdemo ob prebivalcih, kmetijah in gospodinjstvih tudi ovce kot pomemben »demografski« podatek. To govori o mestu ovčarske kulture v miselnosti ljudi, četudi v gospodarskem pogledu ni več tako pomembna kot v preteklosti. Optimist pa bo opazil, da je ovc še vedno več kot ljudi, kar zbuja upanje na preživetje ovčereje. V luči črnogledosti omenjenega članka dr. Kravanja bi se lahko vprašali: Ali lahko enako optimistično gledamo tudi na preživetje Trentarjev?

Tretji pomen »Glasila« je v sporočanju javnega mnenja navzven, čez strmi rob doline. Je že tako, da je tiskana beseda neke vrste dokument, težji od besede, izrečene v gostilni ali na seji krajevnih skupnosti. Teža te besede pa bo tem večja, čim bolj avtentičen bo izvor izrečenega sporočila. Vloga Glasila je bržkone v tem, da bo resnično postalo glasnik avtentičnega interesa Trentarjev in Sočanov in ne morebiti ozke lokalne oblasti.

Uredništvo je v zadnji številki objavilo, da zbira predloge za novo ime glasila. Dokler se še imenuje »Glasilo«, mu zaželimo srečo pot in dolgo življenje — v prid Trente in Soče in v veselje prijateljev alpskega sveta. Iste želje naj veljajo tudi glasilu z novim imenom.

Niško Kriznar

Zbornik planincev - Grafičarjev

Prav narobe bi bilo, če bi ta dogodek nekako »utonil« v številnih prazničnih dogodkih in poudarkih, ki so naravnani na častitljivo obletnico organiziranega slovenskega planinstva. Grafičarji - planinci so se namreč kar potrudili tako po svoji strokovni plati kot tudi po vsebinskem obsegu in tako imamo pred seboj izčrpno sporočilo, ki govori o celotnem zgodovinskem poteku, ki so mu bili priča slovenski grafičarji-planinci ali pa so ta potek celo vodili, uravnavali in mu odmerjali mero in vago. Sledovi, kjer najdemo prve podatke o grafičarjih-planincih, so presenetljivo - kar precej »stari«, saj jih avtorji iščejo prav v Gutenbergovem stoletju in gredo temeljito in zavzeto potem po letih zgodovine do **Lenarta Mravlje**, ljubljanskega tiskarja, prek **Janeza Vajkarda Valvasorja** in naprej - že v bolj znano planinsko zgodovino do »Pipar-

jev« in do ustanovitve Slovenskega planinskega društva v letu 1893. Snov nam odkriva veliko presenetljivih podatkov, ki so bili širši planinski javnosti doslej, rekel bi, skoraj neznan. Urednik te slikovno in vsebinsko bogate edicije **Jože Gasparič** šteje med planince - grafike na primer tudi **Andreja Šustra-Drabosnjaka** in **Valentina Staniča**. Tudi med prvimi člani SPD najdemo kar nekaj mož, ki so bili po poklicu grafičarji.

Široko razvejana dejavnost, v kateri zavzemajo grafičarji-planinci vidna mesta, se kaže tudi v samostojnem planinskem organiziranju tako imenovanih »grafičnih PD«, ki jih je bilo (in jih seveda še deluje) skupaj četvero z dvema planinskima grafičnima odsekoma. Veliko so storili tudi na področju medsebojnega srečevanja z drugimi planinskimi skupinami, društvi in prijatelji. Med uredniki Planinskega vestnika pa najdemo kar dva, ki sta tega poklica, to sta **Milan Cilenšek** in sedanji urednik **Marjan Raztresen**. Del vsebine predstavlja tudi skrbno izbrana in urejena dokumentacija, nekaj povzetkov besedil planincev-grafičarjev avtorjev, predvsem pa je prikazana celotna dejavnost vseh grafičnih PD in odsekov v Sloveniji, kot so OD »Mariborski tisk - Večer«, PD »Aero«, Celje; PD »Delo«, Ljubljana; PD »Drago Bregar«, Ljudska pravica in PO »Gorenjski tisk«, Kranj.

Z eno besedo: Zbornik odlikujeta velika vnema in natančnost pri prezentaciji podatkov in visoko profesionalna izvedba.

Dragocena dokumentacija za zgodovino slovenskega planinstva, vsekakor!

Marijan Krišelj

Turni smuki v Triglavskem parku

V letošnji februarški številki razkošne italijanske gorniške revije *Alp*, ki sicer mesečno na 136 straneh izhaja v Torinu, je kar na 15 straneh objavljena z velikimi barvnimi fotografijami in skicami bogato opremljena reportaža z naslovom »Triglav« in z nadnaslovom »Turno smučanje v slovenskih Julijih«. V prvem delu reportaže je težišče na velikih fotografijah atraktivnih predelov Triglavskega narodnega parka okoli Triglava, kjer se je mogoče turno smučati, drugi del je posvečen delčku kulture v tem predelu, se pravi Triglavskem narodnem parku in zgodbi o Zlatorogu, v tretjem delu je natančno opisanih deset možnosti za turne smuke v tem predelu, ta del pa je opremljen tudi s preglednimi kartami in vrisanimi smermi ter tudi s planinskimi kočami in bivaki. Avtorja reportaže sta **Maurizio Fermeglia** in **Roberto Valenti**. Ob vsem drugem, predvsem ob lepem vremenu, sta imela avtorja (ki na tej poti nista bila sama) še to srečo, da sta doživela »glorijo«

in jo zabeležila na filmski trak, fotografija pa je tudi objavljena v reportaži.

Vsekakor gre za lepo predstavitev slovenskega gorskega sveta pozimi.

Gore v svetlobi

Rezultat nešteti obiskov v gorskem svetu in dolgoletno delo fotografa-gornika je lepo dokumentirano v fotomonografiji **Berndta Ritschela** »Gore v svetlobi« (Berge im Licht) s podnaslovom »Vrhovi, pokrajine, ljudje«, ki je izšla v založbi Bruckmann. Besedila za to 192 strani debelo knjigo s 167 barvnimi fotografijami in štirimi preglednimi kartami so napisali poleg avtorja fotografij še **Peter Burghardt**, **Michael Mollmair** in **Hans Steinbichler**, knjiga pa stanje 1544 avstrijskih šilingov. — Berndt Ritschel je popotoval od Alaske do Kap Horna, od Alp do Afrike in od Kavkaza do Himalaje. Gorske pokrajine in ljudje, ki živijo v njih, so tema te privlačne fotomonografije, ki jo dopolnjujejo besedila štirih avtorjev.

društvene novice

100 let PD Ljubljana-Matica

Planinsko društvo Ljubljana-Matica je ob stoletnem jubileju založilo knjižico o **prof. Franu Orožnu**, prvem predsedniku SPD, ki je vodil tudi osrednje društvo SPD, predhodnico sedanjega osrednjega planinskega društva v Ljubljani. Prof. Fran Orožen je od ustanovitve 27. 2. 1893 do 27. 4. 1908 uspešno vodil slovensko planinstvo. V tem času je bilo ustanovljenih 21 podružnic SPD in zgrajenih 26 slovenskih gorskih postojank. Krepitev slovenske nacionalne zavesti in ohranjanje slovenske podobe v naših planinah so bile njegove največje zasluge, zato je prav, da se nanj spomnimo in se mu poklonimo ob stoletnem jubileju organiziranega planinstva. Z njegovo pomočjo je bila postavljena prva slovenska postojanka Za Liscem pod Črno prstjo, Aljažev stolp na Triglavu, Triglavska koča na Kredarici, Aljaževa koča in dom v Vratih, opravljen odkup hotela Zlatorog v Bohinju, zgrajena Koča na Kamniškem sedlu in druge. Osrednji odbor ga je upravičeno imenoval za častnega člana SPD in mu izročil umetniško diplomu, ki jo je izdelal Hinko Smrekar. Besedilo za knjižico je napisal **prof. dr. Tone Strojín**. Osrednje društvo SPD, ki je predstavljalo osrednjo podružnico SPD, je leta 1937 postalo enakopravna podružnica SPD. Zadržala je upravljanje postojank, ki jih je zgradila pod imenom SPD. Po osvoboditvi je ob ustanovitvi Planinskega društva Ljubljana-Matica od PZS dobilo

v oskrbovanje Aljažev stolp, Triglavski dom na Kredarici, Kočo pri Triglavskih jezerih, Dom na Komni, Dom v Kamniški Bistrici, iz bivše obmejne stražnice pa je uredilo Kočo pri Savici.

PD Ljubljana-Matica je nadaljevalo skrbno oskrbovanje planinskih postojank.

Leta 1948 je obnovilo požgani Dom na Komni in ga elektrificiralo, leta 1964 pa ga z žičnico povezalo z dolino, leta 1954 je povečalo Triglavski dom in leta 1956 Kočo pri Triglavskih jezerih. V osemdesetih letih je v zadnjem času, ki je to še omogočal, posodobilo in podvojilo zmogljivost svojih postojank, ki imajo sedaj skupaj 690 ležišč in temu ustrezno gostinskih sedežev.

Sedanja generacija društva se lahko pohvali z 8870 člani in tudi z aktivnostjo svojih odsekov. Njeni alpinisti so se povzpeli do najvišje gore sveta, Mount Everesta, in preplezali vrsto prvenstvenih smeri doma in v tujini. Imena **Stane Belak, Viki Grošelj, Pavle Kozjek, Tadej Slabe** in druga so znana na vseh koncih sveta. Planinsko društvo Ljubljana-Matica je ponosno na svoje prednike, ki so orali slovensko planinsko ledino, prepričano pa je tudi, da uspešno ohranja prevzeto dediščino od osrednjega društva SPD.

Pravila Slovenskega planinskega društva iz leta 1893, ki so natisnjena v današnjem PV, so dokaz, kako so naši predniki že pred sto leti skrbeli za uveljavljanje slovenskega naroda.

Gregor Klančnik

Priznanja planincem za leto 1992

Zveza športnih organizacij Trbovlje je 29. januarja letos organizirala javno podelitev priznanj športnikom in športnim delavcem občine Trbovlje za leto 1992. Prireditelj je bila v večnamenskem prostoru Osnovne šole Trbovlje. Iz podeljenih priznanj lahko vidimo, da jih je bilo dovršen del podeljenih planincem in planinskim delavcem obeh planinskih društev v Trbovljah.

Za športnico leta 1992 v občini Trbovlje je bila tokrat že drugič proglašena **Metka Lukančič**, športna plezalka. Lani je v športnem plezanju dosegla kar precejšnje uspehe tako v Sloveniji kakor tudi v tujini. Med drugim je bila državna prvakinja Republike Slovenije v Domžalah. Je članica AO PD Trbovlje.

Žirija za priznanja je članom PD Trbovlje podelila: zlato priznanje **Slavku Potrata**, srebrno priznanje **Miri Kmetič** in **Cvetki Kozmus**, bronasto priznanje pa **Bojanu Gorjupu**, **Ivani Medved** in **Mariji Piki**. Iz vrst članstva PD Kum pa so bronasta priznanja prejeli **Vera Herman**, **Srečko Petek**, **Olga Plevnik**, **Frane Plevnik** in **Metod Piki**. Tudi ob tej priložnosti vsem prejemnikom priznanj tople čestitke!

Tine Lenarčič

Turizem se seli v gore

V zadnji lanske številki PV (št. 12/92) je bila v uvodnem članku opisana pretekla planinska sezona (za l. 1992). Ker na seji, kjer so o tem razpravljali, nismo sodelovali, želimo planinsko javnost seznaniti s svojim prispevkom, še posebej zato, ker o savinjski strani Kamniško Savinjskih Alp vse premalo pišemo.

V PD Celje oskrbujemo Kocbekov dom na Korošici in Frischaufov dom na Okrešlju, medtem ko imamo Dom planincev v Logarski dolini in Orlovo gnezdo pod slapom Rinka v zakupu. Obisk v obeh oskrbovanih postojankah prikazuje naslednja tabela:

Leto	Kocbekov dom na Korošici	Frischaufov dom na Okrešlju
1990		
vpisano	3400	6 930
nočitve	1197	982
1991		
vpisano	3680	5 900
nočitve	1884	1 104
1992		
vpisano	3684	10 600
nočitve	1845	1 358

Značilnost Frischaufovega doma je sorazmerno lahek dostop (1 ura od parkirišča), zato je velika večina obiskovalcev prehodnih oziroma prihajajo le na Okrešelj. Majhno število nočitev v letu 1990 je posledica nedograjenega doma, ki še ni imel urejenih spalnic in drugih prostorov. Znižanje obiska (po vpisni knjigi) v letu 1991 je povzročila zadnja vojna in napetosti v zvezi z njo; zmanjšalo se je predvsem število obiskovalcev z izletniškimi avtobusi v začetku sezone (šolarji, sindikalni in upokojski izleti). Obisk se je v letu 1992 zelo povečal, saj moramo število vpisanih obiskovalcev (10 600) še za 2- do 3-krat pomnožiti. Prenocitvene zmogljivosti doma še niso dosežene in jih bomo skušali zapolniti z večdnevni stalnimi gosti.

Korošico obiskujejo »pravi« planinci in je nepogrešljiva planinska postojanka za vse, ki prihajajo v vzhodni del naših Alp. Obisk in nočitve so v zadnjih letih dokaj ustaljeni, razliko pri nočitvah od leta 1990 do leta 1991 si razlagamo z zamenjavo oskrbnikov, le delno tudi s povečanjem obiska zaradi preusmeritve Slovencev z morja k planinam. Na Korošici je sezona zelo kratka — dva meseca in s podaljšanjem za dva tedna v julij in september le ob stabilnih vremenskih razmerah. Težave zaradi prenapoljenosti pri nočitvah povzroča le nekaj konic ob koncu tedna in glavni sezoni. Nočitvene kapacitete

tete doma so 90 ležišč, ki pa so bile le nekajkrat presežene tudi za 20 do 40 odstotkov. V ta namen smo postavili poleg doma velik šotor, ki pa sta ga vihar in neurje lansko poletje močno poškodovala. Dom bomo v prihodnjih letih preuredili, da bo prijaznejši in bolj funkcionalen.

Obisk v zakupljenih postojankah v Logarski dolini (Orlovo gnezdo, Dom planincev) je bil dober, čeprav se turistični delavci v Logarski dolini in nižje s sezono niso pohvalili.

Menimo, da vprašanj varstva okolja ni bilo potrebno posebej poudariti. Čistilna sredstva uporabljajo le za najnujnejše potrebe, perilo in rjuhe peremo v dolini. V dveh letih smo prodali le eno papirnato rjuho, čeprav jih imamo precej na zalogi, lastnih rjuh planinci ne nosijo s seboj, imajo pa možnost popusta pri prenočitvah. Lani je bilo pereče pomanjkanje vode, posebno na Okrešlju. V notranjih prostorih domov ni dovoljeno kaditi, odpadke odnašajo planinci v dolino sami, za čistočo okrog domov poskrbijo oskrbniki. Nekajkrat je moral oskrbnik posredovati zaradi hrupa po 22. uri (na Okrešlju), vendar so bili to le posamični primeri.

Frischaufov dom na Okrešlju oskrbujemo s tovrstno žičnico, medtem ko Korošico oskrbujemo s helikopterjem, ki prenaša material s Planice nad Podvolovljekom dvakrat do trikrat na sezono.

Vstopnina v gozdove?

Zveza nemških gornjskih in popotniških združenj je globoko prizadeta ob šokantnih številkah o najnovejših škodah v gozdovih, ki jih je objavila nemška zvezna vlada. Zaradi tega so se predstavniki teh združenj, zastopniki 55 takih organizacij, ki združujejo približno 600.000 članov, na sestanku strinjali s predlogom, da bi bilo treba še bolj omejiti hitrost avtomobilске vožnje na avtomobilskih cestah skozi ogrožene predele — ali pa najbolje kar na vseh cestah. Ponovno so se zavzeli za zahtevo po omejitvi hitrosti na cestah, kar so sicer zahtevali že na svojem srečanju leta 1984.

Po njihovem mnenju pa ni rešitev ta, da bi od vsakega obiskovalca gozdov pobirali določeno vstopnino v gozd, kar od gornjskih in popotniških organizacij zahtevajo nekateri politiki. Uvedba takšne takse bi bila za prebivalce gospodarsko zelo razvite države Nemčije vsaj neprimerna, kajti vse večjega poslabšanja stanja v gozdovih ni mogoče zaježiti z omejitvijo obiskov. Takšen predpis bi na koncu koncev nasprotoval tudi zakonsko opredeljeni funkciji gozda, ki je tudi ekosistem, v katerem je med drugimi pomembna rekreacijska vloga.

Zimska soba je odprta na Korošici, Frischaufov dom zimske sobe še nima, alpinisti uporabljajo svojo brunarico pod domom. Obiskovalci zimske sobe so malomarni, ne pospravljajo odej, pogosto puščajo odpadke v sobi, poseben problem je ta, da ne zapirajo vhoda, kar potem povzroča zamakanje in propadanje notranjosti doma. Več pozornosti moramo posvetiti vzgoji zimskih obiskovalcev gorá, vzdrževanje zimskih sob v visokogorju naj bi financirali iz skupnih sredstev PZS.

Za PD Celje ostaja odprto vprašanje pobiranja vstopnine (»parkimine«) za Logarsko dolino. Negodujejo planinci, negodujejo obiskovalci naših postojank, še posebno so ogorčeni šoferji izletniških avtobusov. Velika večina turistov prihaja le v zgornji konec doline, do slapa ali na Okrešelj, kljub temu pa morajo plačati prispevek za urejanje spodnjega dela doline, kjer letos skoraj ni bilo obiskovalcev. Planinsko društvo Celje, ki ima v zgornjem delu doline kar tri postojanke in vzdržuje na tem območju vse gorske poti, nima pri tem početju nobene besede. Da je pobiranje skupne parkimine še bolj nesmiselno, pove podatek, da je lastnik dveh (od štirih) parkirišč v dolini PD Celje oziroma PZS! Pričakujemo več podpore UO PZS, da končno uredimo te spore in začnemo sodelovati za skupen turistični napredek Logarske doline.

Zoran Tratnik
PD Celje

Področni zbor PLV

V soboto in nedeljo, 13. in 14. februarja, je bil področni zbor PLV Savinjskega MDO po programu državnega zbora za leto 1992. Opravili so ponovitev orientacije s pohodom po skupinah in po šestih različnih poteh, tudi čez sam vrh Kamnika. Popoldne so na njegovem pobočju v sončnem vremenu vadili zabijanje klinov — in še kar gre brez kladiva. V nedeljo so poslušali novosti o prvi pomoči in kategorizaciji vodnikov. Od 47 registriranih vodnikov v Savinjskem MDO v letu 1991 se jih je udeležilo 24, vseh je bilo 31 (ena iz PD Laško). Zbor so vodili Srečko Čulk, Samo Fokter, Božo Jordan, Silvo Jošt, Bojan Pollak in Ernest Stoklas.

B. J.

Aljaževci na občnem zboru

Na odlično pripravljenem in organiziranem občnem zboru PD Jakob Aljaž v Mariboru 13. februarja letos so me predstavili kot predstavnika PD Ravna gora iz Varaždina. Bil sem edini udeleženec občnega zbora iz »tujine«. Zadnjo besedo sem namenoma postavil med narekovanje; nočem ali pa se ne morem navaditi na to,

da je Slovenija za mene tujina, vsaj ne v tistem smislu, kot so to druge evropske države.

Pozorno sem poslušal referat predsednice **Slavice Tovšak** in tako dobil sliko nekega izredno ambicioznega planinskega društva. Slavica Tovšak je nizala rezultate, navajala imena najzaslužnejših planinskih zanesenjakov, ki so dobili društvena priznanja in nagrade, se pravi značke Planinske zveze Slovenije. Toda četudi ne bi nič slišal o uspehih v predsedniškem poročilu, je marsikaj pokazala že lepo pripravljena dvorana, organizacija tombole in projekcija najlepših diapozitivov **Cirila Tovšaka**. Vse to je pričalo o tem, da gre za zelo aktivno planinsko društvo.

Zato mi ni bilo težko priznati in povedati: »Če se bom po 40-letnem planinskem stažu naposled le lotil pisanja planinskih spominov, bodo najlepše strani pripadale slovenskim planincem in še posebej vašemu društvu, ki je v svojem imenu ohranilo in še vedno čuva spomin na velikega slovenskega rodoljuba in planinca, župnika z Dovjega **Jakoba Aljaža**. Tega vam, drage planinke in planinci, ne pripovedujem brez razloga,« sem nadaljeval. »Od 570 planincev, ki sem jih navdušil in vodil od leta 1984 do 1990 na Taro, Komove in Maglič, jih je bilo več kot 350 iz Slovenije. Še vedno imam njihove naslove. S številnimi od njih si še vedno dopisujem. To so moji novi prijatelji. Tudi moja tukajšnja prisotnost je posledica desetdnevnega prijateljevanja s skupino vaših članov na naših durmitorskih potovanjih.«

Čestital sem mariborskim Aljaževcem ob 100-letnici slovenske planinske organizacije in se glasno spomnil na leto 1953, ko sem bil pri Aljaževem domu v Vratih udeleženec proslave ob 60-letnici. Takrat se mi je v planinsko izkaznico podpisal **Joža Čop**, znameniti slovenski alpinist.

Presenečen sem bil in razveselil sem se, ko sem videl program društvenih izletov za leto 1993. Najbolj pa sem postal pozoren na datum 17. april 1993: za to soboto je načrtovan izlet na Ravno goro, ki ga bo vodila predsednica Slavica. Moji diapozitivi z Ravne gore, ki sem jim jih pokazal, so še močnejše spodbudili željo, da bi mariborski planinci prišli na Ravno goro, s katere se tako lepo vidijo slovenske Haloze, Boč, Donačka gora in Macelj. **Albert Marzidovšek**, predsednik meddruštvenega odbora, mi je obljubil, da mi bo poslal naslove vseh planinskih društev slovenskega Podravja: vse bomo povabili na Ravno goro. To sicer ni visoka gora, le 687 metrov visoko pod nebo sega, vendar tudi zanjo velja Slomškov rek: Kdor ni z malim zadovoljen, velikega vreden ni.«

Sicer pa ima PD Ravna gora iz Varaždina z

Ravno goro letos še drugačne načrte. V nedeljo, 30. maja letos, bo namreč tam 36. zlet mladih planincev Hrvaškega Žagorja, nanj pa organizatorji vabijo vse planince ne glede na starost in še posebno člane planinskih društev z območja severovzhodne Slovenije, iz Maribora, Štuka, Rogaške Slatine in Prekmurja. To bo nekakšen »dan mladih planincev«, ki bo hkrati priložnost, da bodo obiskovalci spoznali poleg Ravne gore še Trakošćan, najbolj ohranjen dvorec v Hrvaškem Zagorju, in Lepoglavo, nekdanji sedež pavlincev, ustanoviteljev prve hrvaške gimnazije in vseučilišča. Podrobnejše informacije je mogoče dobiti na naslovu Planinsko društvo Ravna gora, 42000 Varaždin.

Tomislav Jagačić

16. januarja že 17. planinski ples

Ideja o organiziranju planinskih plesov v Velenju je vznikla na enem izmed planinskih srečanj na 1. kontrolni točki Šaleške planinske poti, v gostilni Kavčič. Realizator ideje je bil 15 let **Stane Jamnikar**, ki je skupaj s svojimi sodelavci nesebično delal in skrbel, da so plesi uspeli.

15 planinskih plesov je gostila restavracija Nama v Velenju. Ker je nato preuredila prostore, so postali za tako veliko prireditev premajhni, kar je bilo vsem, ki so se vsako leto povseli, zelo žal, kajti bili so odlični gostitelji. 16. ples je bil naslednje leto v Klubu v Velenju. Bilo je zelo prijetno, toda zgodilo se je, da so se tudi tam odločili za preureditev. Za letos je torej ostala odločitev med Rdečo in Belo dvorano ali Topolščico. Propagandna komisija pri PD Velenje se je odločila za restavracijo hotela Vesna v Topolšici. Člani propagandne komisije so organizirali vse potrebno, organizatorje pa so podprli posamezniki in nekatere delovne organizacije, ki so jim planinci za pomoč hvaležni.

Vstopnice za več kot 400 obiskovalcev so bile razprodane že več kot mesec dni pred prireditvijo. Organiziran je bil tudi avtobusni prevoz z rudniškimi vozili v Topolščico in nazaj.

Na veselo in prijetno vzdušje je gotovo vplivala tudi scena v restavraciji. Okrog in okrog prireditvenega prostora so bili postavljeni veliki panoji s slikami planinskega sveta. Avtor — slikar **Jože Napotnik** nas je tudi ta večer postavil v planinski svet, pod znane vršace. Še posebej je oblikoval makete hribov in gora ter skal za oder, na katerem so do jutranjih ur neumorno igrali Šaleški fantje. Nad njimi se je bočila streha iz desk. V tako okolje seveda sodijo le planinsko oblečeni muzikantje — in tako so se fantje s pevko tudi oblekli (sicer nastopajo v slovenski narodni noši).

Vse obiskovalce plesa so v predprostoru restavracije pozdravile prijazne članice in člani propagandne komisije z aperitivom in spomin-

skim robčkom. Do 20.30 je bil prireditveni prostor popolnoma zaseden. To je bilo hkrati srečanje znancev, sorodnikov, prijateljev in planinskih tovarišev.

Sledila je skupna večerja in nagovor predsednice PD Velenje **Irene Brložnik**. Kulturno zabavni program so **g. Šilc, Hriberšek ml.** in **Milica Napotnik** spretno prepletali z odmori, ki so sledili plesni glasbi. Šaleški fantje znajo vzpostaviti stik s plesalci, saj igrajo za vse generacije. Predvsem pa znajo v zabavo pritegniti pevce. Ob polnoči so vsi gostje vstali in iz 400 grl je zadonela ob spremljavi ansambla himna planinskega plesa, napisana pred leti nalašč za to.

Da niso bile mize prazne, je poskrbelo strežno osebje, ki se je trudilo, da bi nam bilo pri njih lepo. Vsem so postregle tudi planinke z raznovrstnim pecivom, ki so ga spekle doma. Mojster **Edi Hriberšek** poskrbi vsako leto za presenečenje; letos je za vsako mizo izdelal maketo planinske kočice, ki so jo planinci lahko odnesli domov. Lahko si samo mislimo, koliko časa je žrtvoval za to.

Verjetno bodo tudi nekateri Edijevi izumi našli mesto na razstavi, ki bo posvečena 100-letnici organiziranega planinstva v Sloveniji. Razstavo naj bi pripravili v izložbah velenjske Name. Tudi velenjsko planinsko društvo bo počastilo visoki jubilej z različnimi aktivnostmi. To je napovedala tudi predsednica društva na 17. planinskem plesu v Topolšici.

Julijana Hočevar

Krkaši imajo radi gore

Krkaši kar pogosto zahajamo v gorsko naravo — letos bo že dvajset let, odkar to delamo tudi organizirano v okviru lastne planinske skupine Krka. Precej Krkašev hodi na organizirane izlete, veliko je tudi takih, ki hodijo po hribih z družinami ali prijatelji. V vseh teh letih nismo imeli nobene nesreče in upati je mogoče, da bo tudi v prihodnje tako.

V Krki imamo 14 vodnikov z opravljenimi izpiti, pa tudi nekaj zanesenjakov, ki so zmožni izpeljati načrtovan lažji izlet v sredogorje. Lepo bi bilo, če bi vsak od teh hotel pogosteje voditi izlete, ki smo jih imeli v minuli sezoni 15 s 340 udeleženci. Na vsak izlet je šlo povprečno 21 planincev, kar je premalo za avtobus in preveč za kombi. Če ni šlo drugače, smo se peljali z osebnimi avtomobili. »Zunanjih« udeležencev je bilo povprečno tretjino. Škoda je, da hočejo ljudje v glavnem na nekaj »modnih« vrhov, čeprav je v naši domovini toliko lepih gorskih kotičkov.

Lani smo obiskali naslednje vrhove in šli na naslednje izlete in planinske ture: 29. marca na Žavcarjev vrh (vodja **Franc Somrak**), 26. aprila na Govejek, Grmado in v Pekel (vodja **Franc Somrak**), 16. maja v Sv. Križ, na Golico in na

Pristavo (vodja **Peter Repovž**), 30. maja v Sevnico, na Lisco, na Sv. Lovrenc in v Radeče (isti vodja), 11. in 12. junija na Olševo in Okrešelj (isti vodja), 20. junija na Sleme, Uršljo goro in v Poštarski dom (isti vodja), 10. do 12. julija skozi Maribor na Pohorje in v Slovenj Gradec (vodja **Anton Kralj**), 18. in 19. julija v Robanov kot, na Korošico in Okrešelj (vodja **Franc Somrak**), 1. avgusta na Gorjance (vodja **Anton Kralj**), 8. do 14. avgusta smo bili na taboru na Okrešlju in smo obiskali vrsto okoliških vrhov (vodja **Anton Kralj** in **Drago Nemanič**), 29. in 30. avgusta smo šli na Vršič, na Jalovec in v Sočo (vodja **Anton Kralj**), 11. do 13. septembra na Marmolado in v italijanske Dolomite (vodja **Daniilo Vidič**), 12. septembra na Kanin (vodja **Peter Repovž**), 24. oktobra na Rog in Mirno goro (vodja **Anton Kralj**), 7. novembra od Litije do Čateža (vodja **Rezka Moretti**), 5. decembra pa smo šli v neznano (vodja **Peter Repovž** in **Odeta Gorše**).

Peter Repovž

Zimski pohodi

Drugi dan letošnjega leta je bil pohod na Dobrovlje, ki ga pripravlja PD Dobrovlje Braslovce. Pohod je krenil s trga Braslovč mimo Braslovškega jezera, Plaskana in Rovšnika k Domu borcev. Nekaj ljudi je krenilo mimo lovske kočice čez Bezovec. Na pobočjih Grohota so imeli lovci pogon na divje prašiče. V domu nas je čakal čaj in trdo kuhano jajce. Letos so vpisali 44 pohodnikov; nekaj jih je sestopilo po slemenu Mandrge proti Vratniku, na Vrtače in po lovski stezi po vzhodnem pobočju do Uljčinka na Savinjsko planinsko pot. Dan je bil hladen in malo vetroven.

Naslednji konec tedna (10. 1.) je bil že utečen pohod krajanov na Marijo Reko. Pot dostopa in sestopa si je lahko izbral vsak sam. Večina je šla mimo tovarne, nekateri mimo Kovača, skupaj so prišli pri Počivalniku pod Žvajgo. Dalje so šli mimo Završnika in Lipovška do Doma pod Reško planino. V domu je vsak dobil čaj in značko planinca. Bila je lepa sončna nedelja in zato so nekateri krenili pod razgledno Popelovo skalo čez Čeren, mimo Zvrta, Lobnikarja in Jesiha ter se sončili na Šmiglovm hribu. Udeležba je bila številna.

V soboto (v nedeljo ne vozijo vlaki), 16. januarja, je bil 11. Pohod zdravju naproti, letos z železniške postaje Velenje. Vódena kolona (vodili so PLV) je v lepem sončnem vremenu krenila na Jakca, Stanovška in Vedete čez Brezovec na Goro Oljko. Vpisanih je bilo 242 pohodnikov, od tega 76 prvič, 7 planincev pa je bilo na vseh pohodih (od prvič je to 10 odstotkov). Nikogar ni bilo desetič. Naslednje leto bodo štirje dobili diplomu za pohod. Pohod bo verjetno iz Šoštanja po poti, označeni leta 1904.

Na Gori Oljki so sedaj trije obvezni žigi planinskih poti. Žig Savinjske poti je v novi skatli na domu in je tako dostopem vsakomur ob vsakem času, enako je zunaj žig Andraške poti. Le žig Šaleške planinske poti je trenutno še v domu pri vpisni knjigi. Rezervni žig za S in Š pot je pri Jugu (Zabukovnik). Tisti, ki hodi po eni izmed teh poti, si mora pravilno izbrati žig v dnevnik iste poti odtisniti sam. Za napačno izbran in odtisnjen žig ni kriv dežurni, ki dnevnik med drugim delom tudi prodaja ter pove, kje je žig. Pri dežurnem v domu je le žig za akcijo štirih letnih časov, ki ga odtisne in potrdi dežurni, po štirih obiskih pa lastniku izroči še značko.

B. J.

Dva pohoda

V soboto, 6. februarja, je bil v lepem sončnem vremenu že dvanaesti planinski pohod Dramlje—Kumšek—Sojek—razvaline Žičke kartuzije—Špitalič—Podgrancač—Grušče—Uršula v organizaciji PD Dramlje. Zbor je bil kot vedno pri osnovni šoli Dramlje. Pohodniki so šli del po planinski poti 14. divizije do Sojeka, kjer so krenili v dolino mimo Žičke kartuzije in s Špitaliča v breg proti Gruščam, dalje po kolovozih med vinogradi in mimo Voduškega na Uršulo. Pripomniti velja, da od spomenika pod Žičko kartuzijo drži po cesti navzgor in po prvem odcepu na levo markirana pot proti Gruščam po osojnem pobočju Zidarične (601 m). Pod čigavo PD spada, se ne ve. Tudi kje se začne in kam drži, ne izda noben vodnik. Je pač nekoč bila markirana pot, verjetno na Boč.

Pohoda se je udeležilo 254 vpisanih planincev (135 prvič, podeljenih je bilo 36 bronastih, 18 srebrnih, 9 zlatih značk in dva sta bila desetič). Čaj smo dobili na Gori zastoj, startnine ni bilo. Hoje je kar za dobre štiri ure. Z Uršule je sedaj vzorno markirana pot na železniško postajo Ponikvo, ki jo dosežemo v uri in pol hoje. Zanj skrbi PD Dramlje.

V nedeljo, dan pred slovenskim kulturnim praznikom, pa je bil deseti planinski pohod na Ramšakov vrh. Organizator pohoda je PD Vinska gora. Zbor je bil kot ponavadi pred osnovno šolo v Vinski gori. Startnine ni bilo. Povzpeli smo se mimo cerkve sv. Janeza na peči na razgledno Gonžarjevo peč (575 m), mimo Gonžarjeve domačije (čaj!) na Radojč (930 m) in po slemeu na Ramšakov vrh (969 m), kjer so v izkaznico pohoda odtisnili kontrolni žig. Konec pohoda je bil v koči na Lopatniku (650 m). Precejšnja skupina Mariborčanov in drugih je krenila od Lopatnika na Temnjak (793 m), Vinsko goro (805 m), navzdol mimo Vovkovega mlina (450 m), čez Gorjak (452 m), mimo bunkerja (440 m), čez Dolino (507 m) in Razgorce (431 m) na cesto, kjer jih je čakal avtobus. Pa so tako predhodili dobršen del poti »Po poteh Vinske gore«!

Za razliko od sobotnega pohoda je bilo vreme precej hladno in oblačno. Vpisanih je bilo 280 pohodnikov. Na obeh pohodih jih je bilo več, ki se za pohodno izkaznico ne zanimajo in vseh eno zelo radi gredo na pohod.

B. J.

110 članov kostrivniškega Boča

Planinsko društvo Boč v Kostrivnici so ustanovili šele lanskega 8. marca in je torej staro komaj leto dni, vendar se lahko že pohvali z lepimi uspehi. Društvo šteje zdaj 110 članov, 50 mladincev in 40 mladih planincev, kar je za majhen kraj na manj razvitem območju Slovenije vsekar veliko. Na dosedanjih petih izletih in turah je bilo 194 udeležencev (Golica 72, Peca 60). Za 18 otrok so na Kopitniku priredili štirdnevni planinski tabor, ki sta ga vodila dva planinska vodnika. Počistili in markirali so pot Pecica—Boč in Zg. Abernik—Boč. Na tečaju za mladinske vodnike v Bavšici je bil en planinec Boča. V stavbi krajevne skupnosti v domačem kraju so si uredili društveni prostor, za simbol društva pa so si izbrali velikonočnico, s katero so se predstavili tudi na kulturni prireditvi ob krajevnem prazniku lanskega junija.

(Obvestila PZS)

Razstave ob 100-letnici SPD

Če želite počastiti 100-letnico SPD z lastno društveno razstavo, vam lahko pomagamo:

- z našim zgodovinskim razstavnim gradivom (13 povečav formata A4)
- s 5 kartonskimi panoji, prekritimi s folijo (format 70 x 100 cm)
- z aranžiranjem vaših foto povečav (z jubilejev, akcij, izletov).

Razstavno gradivo vam lahko tudi posodimo za določen čas ali pa ga odkupite po simbolni ceni za vašo kroniko. Posodimo tudi aranžerja-grafika. Vaše želje sporočite po telefonu na PD Delo, Ljubljana, Dunajska 5, tel. 061/118-255 (Pavla Korošec, int. 28-28) ali direktno aranžerju 061/343-480 (od 1. maja) ali 063/814-290 (po 1. maju).

Mali oglas

Za turno smučarske izlete, predvsem v slovenskih Alpah, iščem istomišljenike in ljubitelje belih opojnosti. Za uvod je predvidena turna smuka Rjava skala—Lepa Komna—Govnjač—Šija—Vogel. Možna je tudi tura v tujih gorstvih. Imam lasten prevoz, možna pa je tudi drugačna varianta.

Turno smučarski pozdrav!

Jože Kanalec
Ul. borcev za severno mejo 80
Ljubljana

Javni razpis

PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE, Gospodarska komisija, bo v letu 1993 namenila del sredstev, ki jih za ekološko sanacijo planinskih postojank dodeljuje proračun Republike Slovenije, za raziskavo vpliva planinskih postojank na onesnaženje voda in za pripravo predlogov za zmanjševanje onesnaževanja.

Raziskave bodo opravljene po vzorcu raziskav, ki so bile opravljene v Avstriji. Poročilo o opravljenih raziskavah je na ogled na PZS, Dvoržakova ul. 29, tel. 061/312-553, 315-493, fax 061/122-140, Ljubljana, kjer je na voljo tudi druga dokumentacija. Vsem zainteresiranim je kopija dokumentacije na voljo proti plačilu stroškov za kopiranje.

PZS vabi vsa podjetja, inštitute, organizacije in posameznike, ki žele sodelovati pri navedenih raziskavah in ki so usposobljeni za opravljanje analiz odpadnih voda in projektiranje naprav za čiščenje odpadnih voda, da si na PZS ogledajo razpoložljivo dokumentacijo in pripravijo svojo ponudbo raziskav obstoječega stanja in ukrepov za preprečevanje onesnaženja, prilagojeno našim razmeram.

Ponudba mora vsebovati:

1. Seznam izbranih značilnih postojank, pri katerih bo opravljena raziskava, ki mora zajemati vsaj po eno značilno postojanko s stališča problematike onesnaževanja voda.
2. Opis predvidenih raziskav.
3. Obseg predloga ukrepov za preprečevanje onesnaževanja, iz katerega mora biti razvidno, do katere stopnje bo obdelan predlog (idejna rešitev, projekt za izvedbo).
3. Cena raziskav in priprave predlogov.

Pri eni ponudbi lahko sodeluje več organizacij z namenom, da zagotovijo celovitost ponudbe.

Gospodarska komisija bo upoštevala predloge, ki jih bo prejela do 15. 4. 1993. O izboru bodo ponudniki obveščeni do konca meseca aprila 1993.

PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE

Mladinska komisija

Dvoržakova 9, 61000 Ljubljana

MLADINSKA KOMISIJA PZS je na svoji seji dne 11. 1. 1993 sprejela sklep o javnem zbiranju predlogov za podelitev priznanja MLADINA IN GORE.

1. PRIZNANJE MLADINA IN GORE je najvišje priznanje, ki ga podeljuje MK za dosežke na področju vzgoje in izobraževanja planinske mladine.

2. MK bo za leto 1993 podelila največ 3 priznanja, in sicer:

- eno priznanje MO ali PD za dosežke pri vzgoji in izobraževanju planinske mladine, ki se kaže v kvaliteti, kontinuiteti (tudi pri izobraževanju vodnikov in mentorjev) in razširjenosti;
- eno priznanje posameznikom za življenjsko delo, dosežke iz stroke, objavljanja in priprave gradiv, učbenikov in didaktičnih pripomočkov;
- eno priznanje organizacijam in ustanovam izven PZS, ki se ukvarjajo z vzgojo in izobraževanjem (VVO in šole ...) planinske mladine.

3. Predloge za podelitev, ki naj vsebujejo poročilo o delu, iz katerega bo razvidna aktivnost predlaganega, lahko pošljejo UO PD, posamezniki, vodstva VVO in šol ter MK. Predloge je potrebno poslati na naslov: MK PZS, Dvoržakova 9, 61000 Ljubljana s pripisom MLADINA IN GORE do 31. 3. 1992.

4. Predloge bo pregledala komisija v sestavi **Franjo Krpač**, predsednik; **Jože Drab**, član, in **Francika Žumer**, članica. Odločitev Komisije za podeljevanje nagrad je dokončna in obvezujoča za MK.

5. Podelitev nagrad bo javna in slovesna na posebnem sprejemu MK v sredini meseca aprila.

Ljubljana, 27. 1. 1993

Predsednik MK PZS:
Borut Peršolja

32. MEDNARODNI SEJEM KMETIJSTVA IN GOZDARSTVA

KRANJ, 2.-9. 4. 1993

- kmetijska in gozdarska mehanizacija
- blago široke porabe
- lovsko orožje, oprema, optika, pribor, ...

1493-1993

500 LET

odkar je mesto Kranj dobilo pravico do organiziranja dveh tedenskih sejmov v mesecu aprilu in avgustu.

Listino je izdal in podpisal cesar Friderik III.

**DODRODOŠLI NA
SEJEMSKIH PRIREDITVAH V KRANJU**

18. MEDNARODNI SEJEM MALEGA GOSPODARSTVA
4.-7. 5. 1993

ZAŠČITA '93 - PROTECTION '93 (21. SEJEM)
1.-4. 6. 1993

43. MEDNARODNI GORENJSKI SEJEM
13.-22. 8. 1993

3. SLOVENSKI PROIZVOD - SLOVENSKA KAKOVOST
26. JESENSKI SEJEM
23.-28. 9. 1993

19. KRANJSKI ZIMSKOŠPORTNI SEJEM
18.-21. 11. 1993

5. MIKLAVŽEVI NAKUPI
1.-5. 12. 1993

34. NOVOLETNI SEJEM
10.-19. 12. 1993

Poslovno prireditveni center
GORENJSKI SEJEM KRANJ
64000 Kranj, Stara cesta 25
tel.: 064/221-634, 221-081
fax: 064/223-661, 222-696

KonTiki Solar d.o.o.

E L E K T R O N I K A

ELEKTRIKA IZ SONCA

- PLANINSKA KOČA DOBI TRAJEN IZVOR ELEKTRIKE - NESLIŠEN, ČIST, EKONOMIČEN
- MAJHNE SONČNE CELICE VZDRŽUJEJO AKUMULATORJE V KOČAH IN NA ŽIČNICAH PREK ZIME: NOBENEGA PRENAŠANJA V DOLINO VEČ
- SONCE IN VETER DAJETA ELEKTRIKO LAHKO TUDI V KOMBINACIJI
- SONČNE CELICE V KOMBINACIJI Z AGREGATOM NA PLIN ZA VEČJE DOMOVE
- KOMPLETNA PONUDBA, DOSTOPNE CENE

Kon Tiki Solar d. o. o.
61240 KAMNIK, Medvedova 10
Tel.: (061) 817 530
Tel./Fax: 814 677

Srce pa gor mi sili...

Ingrid Pilz

ČUDOVITI SVET JULJSKIH ALP

Monografija in planinski vodnik z načrti poti po celotnih Julijskih Alpah.

Prvič v stoletni zgodovini organiziranega planinstva pri nas so v eni sami knjigi tako popolno in pregledno predstavljene celotni Julijci na obeh straneh slovensko-italijanske meje.

Avtorica, avstrijska univ. prof. biokemije, je namreč več desetletij hodila v Julijske Alpe in sistematično zbiralala gradivo za to enkratno **PLANINSKO MONOGRAFIJO IN VODNIK**.

Njeni natančni opisi vsebujejo vse podrobnosti - od geografskih in botaničnih do turističnih in pohodniških.

Tako vam bo knjiga služila kot natančen planinski vodnik z vsemi potrebnimi podatki in skicami tur.

Predstavljeni so čudoviti razgledi, slikovita gorska jezera in soteske, veličastni slapovi in kristalno čisti vodotoki, gorsko rastlinje in cvetje. Vse poti do teh alpskih lepote so natančno opisane, ocenjene glede zahtevnosti in skicirane, da se bo tudi začetnik v gorah ob dodatni pomoči kart, ki jih navaja knjiga, lahko znašel.

Darilo za naročnike

PLANINSKI VODNIK žepnega formata za Julijce. V njem je z opisi in skicami predstavljenih sto planinskih

tur s podatki o kočah, zavetiščih, dolžinah poti in ostalimi praktičnimi napotki. Tako bosta knjiga in vodnik poskrbela za vaše zadovoljstvo tudi v primeru, če bi radi povsem na novo odkrivali lepote in mir gora.

**194 strani
(22 x 28 cm)
110 barvnih
fotografij
trda vezava**

NAROČILNICA

Planinski vestnik

DA, želim prejeti knjigo **ČUDOVITI SVET JULJSKIH ALP**

☐ v slovenščini (izide aprila) ☐ v nemščini
CENA: 4.400 tolarjev CENA: 4.840 tolarjev

V ceno ni vračunan 5% prometni davek. Plačal/a bom: v treh obrokih brez obresti.

Priimek in ime

Naslov

Poštna številka pošta.....

EMŠO datum podpis

Izpolnjeno NAROČILNICO pošljite najkasneje do **31. marca. 1993** na naslov:

Založba Mladinska Knjiga, Slovenska 29, 61000 Ljubljana

Naročilo lahko ob katerikoli uri dneva sporočite tudi po telefonu:

☐ Prosim, da me obveščate o knjižnih novostih Založbe Mladinska knjiga.

NAŠ NASVET: shranite račun in ga uveljavite pri odmeri davka na dohodek.

Naročilnica zavezuje založbo in naročnika. Morebitne spore rešuje pristojno sodišče v Ljubljani.

061/102 407

M založba
mladinska
knjiga